

**STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM
DOMU ČP. 6 V SELMICÍCH, K. Ú. KLADRUBY NAD LABEM
BÝVALÝ STARÝ KŠTÍT**

VYPRACOVAL

Ing. arch. Miroslav Kroulík
Prosinec 2017

OBSAH DOKUMENTACE

OBSAH DOKUMENTACE	STR.	2
1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE OBJEKTU	STR.	4
2. ANOTACE	STR.	5
3. ÚVOD	STR.	6
4. DĚJINY OBJEKTU	STR.	7
5. PRAMENY, IKONOGRAFIE	STR.	27
6. ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR OBJEKTU	STR.	28
6. 1. URBANISTICKÁ SITUACE	STR.	28
6. 2. OBYTNÝ DOMEK	STR.	31
6.2.1. CHARAKTERISTIKA	STR.	31
6.2.2. EXTERIÉR	STR.	32
6.2.2.1. ZÁPADNÍ PRŮČELÍ	STR.	32
6.2.2.2. JIŽNÍ PRŮČELÍ	STR.	32
6.2.2.3. SEVERNÍ PRŮČELÍ	STR.	33
6.2.2.4. VÝCHODNÍ PRŮČELÍ	STR.	33
6.2.2.5. KŮLNÝ OBYTNÉHO DOMKU	STR.	34
6.2.3. INTERIÉR	STR.	42
6.2.3.1. PŘÍZEMÍ	STR.	42
6.2.3.2. PODKROVÍ	STR.	58
6. 3. STODOLA S HOSPODÁŘSKÝM DVOREM	STR.	64
6.3.1. CHARAKTERISTIKA	STR.	64
6.3.2. EXTERIÉR STODOLY	STR.	65
6.3.2.1. SEVERNÍ PRŮČELÍ	STR.	65
6.3.2.2. VÝCHODNÍ PRŮČELÍ	STR.	66
6.3.2.3. JIŽNÍ PRŮČELÍ	STR.	66
6.3.2.4. ZÁPADNÍ PRŮČELÍ	STR.	66
6.3.3. INTERIÉR STODOLY	STR.	74
6.3.3.1. PŘÍZEMÍ	STR.	74
6.3.3.2. KROV	STR.	75
6.3.4. KŮLNÝ, OHRADNÍ ZDI, PLOTY	STR.	80
6.3.4.1. CHARAKTERISTIKA	STR.	80
6.3.4.2. EXTERIÉR	STR.	80
6.3.4.3. INTERIÉR	STR.	90

STAVEBNĚ-HISTORICKÝ PRŮZKUM PROSINEC 2017
SELMICE (KLADRUBSKÝ HŘEBČÍN), OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT
OBSAH DOKUMENTACE

7.	STAVEBNÍ HISTORIE OBJEKTU	STR.	93
7. 1.	OBDOBÍ BAROKNÍ, OD R. 1724 DO CCA R. 1780	STR.	93
7. 2.	OBDOBÍ KLASICISMU CCA 1780 – 1850	STR.	94
7. 3.	OBDOBÍ HISTORIZUJÍCÍCH SLOHŮ CCA 1850 – 1918	STR.	94
7. 4.	OBDOBÍ NOVODOBÉ CCA. 1918 – 1970	STR.	97
7. 5.	OBDOBÍ SOUČASNÉ CCA. OD R. 1970 DODNES	STR.	98
8.	PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ	STR.	100
9.	HODNOTNÉ KONSTRUKCE, PRVKY A DETAILS	STR.	104
9. 1.	HODNOTNÉ KONSTRUKCE	STR.	104
9. 2.	HODNOTNÉ PRVKY A DETAILS	STR.	104
10.	ZÁVADY	STR.	105
10. 1.	ZÁVADY ARCHITEKTONICKÉ A PAMÁTKOVÉ	STR.	105
10. 2.	ZÁVADY TECHNICKÉ	STR.	108
11.	NÁMĚTY A DOPORUČENÍ K DALŠÍ PÉČI O OBJEKT	STR.	109
11. 1.	DOPORUČENÍ K REHABILITACI A REKONSTRUKCI	STR.	109
11. 2.	DOPORUČENÍ DALŠÍCH PRŮZKUMŮ	STR.	113
12.	PLÁNOVÁ PŘÍLOHA	STR.	114

*PŘÍLOHA SHP DENDROCHRONOLOGICKÉ DATOVÁNÍ (ING. TOMÁŠ KYNCL)
A VYHODNOCENÍ DENDROCHRONOLOGICKÉHO DATOVÁNÍ AUTOREM SHP*

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE OBJEKTU

- Předmět stavebně-historického průzkumu: objekt čp. 6 v Selmicích (Starý kštít).
- Typ stavebně-historického průzkumu: standardní stavebně-historický průzkum nedestruktivní (dále SHP).
- Stupeň památkové ochrany objektu: objekt je součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem, prohlášenou nařízením vlády č. 132/2001 Sb. ze dne 28. března 2001, id. č. 2001132, a současně součástí kulturní památky „hřebčín – areál s kmenovým chovným stádem starokladrubského koně“, č. rejstř. 16212 / 6-2096, prohlášené dne 3. 5. 1958.
- Kraj: Pardubický
- Okres: Pardubice
- Stavební úřad: Přelouč
- Obecní úřad: Selmice
- Katastrální území: Selmice
- Číslo popisné: **6**
- Číslo parcelní: **118, 125**
- Umístění v obci: Intravilán, při západním okraji zastavěného území obce.
- Objednatel: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s. p. o., 533 14 Kladruby nad Labem čp. 1.
- Zhotovitel: Ing. arch. Miroslav Kroulík, Klicperova 3, 150 00 Praha 5, GSM: +420 732 419 822, e-mail: m.kroulik@post.cz.
- Datum dokončení: **prosinec 2017.**

Počet listů elaborátu: 126
včetně titulního listu a posledního listu s příloženým CD.

Příložené CD obsahuje v digitální podobě kompletní dokumentaci tohoto SHP (ve formátu pdf). Rozsah standardního SHP je rozšířen o kompletní digitální fotodokumentaci současného stavu ve formátu jpg včetně těch snímků, které byly reprodukovány v elaborátu SHP (všechny při průzkumu pořízené fotografie). Ve výkresech situování fotografií jsou vyznačeny pouze ty snímky, které jsou reprodukovány v elaborátu SHP.

2. ANOTACE

Objekt čp. 6 sestává z obytného domku a hospodářského areálu, tvořeném stodolou a kůlnami. Přestože do jisté míry novodobě upravené a zchátralé objekty dnes nepůsobí dojem hodnotných historických staveb, jsou posledními dochovanými pozůstatky stavebního areálu starého selmického hřebčína, nazývaného Starý kštít.

Kladrubský hřebčín, založený dekretem císaře Rudolfa II. v r. 1579, byl již v r. 1588 rozšířen o sousední ves Selmice. Po r. 1595 byly v Selmicích vybudovány stáje, které sloužily jako filiální hřebčín kladrubského hřebčína. Původní dřevěné stáje byly po r. 1681 nahrazeny zděnou stavbou, která před r. 1724 podlehla požáru. Vyhořelý selmický hřebčín byl v letech 1724 až 1725 nahrazen výstavbou nového stájového areálu, který sloužil svému účelu až do počátku 30. let 19. století. V letech 1827 až 1832 byl na pastvinách severně od starého hřebčína vystavěn nový selmický stájový areál, nazvaný Franzenshof, který po svém dokončení převzal funkci selmického hřebčína. Starý stájový areál, nazvaný kvůli odlišení od nových stájí Starý kštít (= Staré stáje, „kštít“ je počestěný německý výraz pro stáje „gestüt“), byl využit pro zřízení pomocných hospodářských provozů. Více než polovina staveb Starého kštítu byla zbořena a zbytek byl postupně přizpůsobován novému využití. Ponechané stavby získaly základ své dnešní podoby při radikální přestavbě, provedené postupně v letech 1850 až 1856.

Stavební podoba Starého kštítu byla detailně zachycena v plánech, pocházejících z let 1724 až 1732 a opětovně nedlouho před jeho zrušením v r. 1830. Poměrně rozlehlý stájový dvůr byl tvořen čtyřmi křídly, vystavěnými na uzavřeném obdélném půdoryse. Severně ode dvora se nacházely další menší stavby sídla selmického kštítmistra, obydlí čeledínů a podružných stájí a hospodářských budov. Po vystěhování provozu hřebčína do nových stájí na Franzenshofu byly ze staveb starého dvora ponechány pouze severní křídlo stájového dvora a zděný domek, původně vybudovaný jako stáj pro nemocné koně a později přestavěn na kovárnu s obydlím selmického kováře. Po přestavbě z let 1850 až 1856 bývalá stáj sloužila jako stodola s malou stájí při východním konci a bývalá kovárna se proměnila na obydlí zaměstnanců hřebčína. Prostranství severně vedle stodoly bylo ohrazeno a při jeho severní straně naproti stodole byly vystavěny kůlny.

Areál Starého kštítu setrval ve v podstatě nezměněné podobě až do 70. let 20. století. Další stavební úpravy se omezovaly pouze na údržbu a nezbytně nutnou modernizaci objektů. Koncem 70. let byla stodola zmenšena na sotva třetinu původní délky ubouráním střední a východní části, zničené předtím požárem. Novodobé modernizační úpravy obytného domku byly završeny utilitárně provedenou přístavbou verandy se sociálním zařízením, která narušila jeho kompaktní hmotový výraz historické stavby. Údržba zbývajících hospodářských objektů byla natolik zanedbána, že tyto se dnes nacházejí v havarijním stavu. V současnosti se připravuje celková stavební obnova objektů Starého kštítu, pro jejíž úspěšné provedení bude nutné zejména nalézt nové využití jeho hospodářských objektů.

3. ÚVOD

Standardní nedestruktivní stavebně - historický průzkum (dále SHP) objektů stavebního areálu Starého kštítu v Selmicích, čp. 6, byl zpracován na objednávku Národního hřebčina Kladruby nad Labem, s. p. o., který je jeho vlastníkem. SHP bylo zpracováno v rámci přípravy celkové rekonstrukce areálu a nalezení nové funkční náplně jeho hospodářských objektů. Toto SHP je zpracováno v souladu s Metodikou stavebně historického průzkumu autorů Ing. Petr Macek, Ph.D. a Ing. Mgr. Jan Beránek, Ph.D., vydanou NPÚ GR Praha v r. 2015, certifikovanou Ministerstvem kultury, Odborem výzkumu a vývoje, osvědčení č. 56.

Významné zpřesnění poznání stavební historie areálu přinesou další průzkumy, jejichž provedení je doporučeno v tomto SHP v průběhu provádění stavebních činností při jeho budoucí rekonstrukci. Veškeré nálezové situace musí být konzultovány s odbornými pracovníky památkové péče a náležitým způsobem dokumentovány.

Terénní průzkumy a fotodokumentace byly provedeny v říjnu 2017, zachycují tedy aktuální stav objektů areálu v tomto období. Možnosti pro pořízení fotodokumentace byly zčásti omezeny z důvodů respektování soukromí nájemníků v obydlených bytech obytného domku. Jako podklad pro zpracování dokumentace plánové přílohy bylo použito zaměření stávajícího stavu objektů areálu, vypracované v červenci 2017 geodetickou kanceláří Jiří Kejval, Kydlinovská 231/91, Hradec Králové. V průběhu provádění stavebních prací bude podle metodiky OPD (operativní průzkum a dokumentace) prováděn průzkum a dokumentace odhalených nálezových situací a získané poznatky budou využity pro případné korekce projektu rekonstrukce ve prospěch dosažení co možná nejvyšší míry zhodnocení historických a architektonických kvalit objektu.

Historická rešerše (kapitola 4 – Dějiny objektu) nebyla pro tento SHP samostatně zpracována proto, že archivní prameny pro všechny objekty hřebčinského areálu byly zpracovány v historické rešerši „velkého“ SHP kladrubského hřebčína PhDr. Pavlem Zahradníkem (NPÚ ÚP, 2001 – 2003). V kapitole 4 jsou tak uvedeny všechny části historické rešerše, které se týkají zkoumaného objektu Starého kštítu, doplněné o poznatky z novější historie objektu, získané při zpracovávání tohoto SHP. Prameny, plány a ikonografie z původního SHP kladrubského areálu zde nejsou citovány, uveden je pouze odkaz na celý elaborát, uložený v archívu NPÚ GR.

Standardní SHP nenahrazuje závazná vyjádření příslušných orgánů a organizací státní památkové péče ve smyslu Zákona č. 37/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Práce je duševním vlastnictvím autora.

4. DĚJINY OBJEKTU (HISTORICKÁ REŠERŠE)

Jak již uvedeno v předchozí kapitole „Úvod“, stěžejním podkladem pro vypracování této kapitoly byla historická rešerše SHP areálu kladrubského hřebčína z r. 2001 – 2003. Části této historické rešerše, týkající se objektu Starého kštítu, jsou zde citovány. Citace jsou v textu odlišeny kurzívou.

Areál objektů Starého kštítu v Selmicích je pozůstatkem starého selmického hřebčína, který ztratil svou původní funkci po výstavbě nového selmického stájového dvora Franzenshof v klasicistním období. Historie selmického hřebčína je jen o málo mladší, než historie samotného kladrubského dvorního hřebčína, založeného dekretem císaře Rudolfa II. v r. 1579. K rozhodnutí ohledně rozšíření krajinného areálu kladrubského hřebčína o katastr sousední vsi Selmice došlo již v r. 1588 a v r. 1595 byla zahájena výstavba selmického filiálního hřebčína.

V témže roce 1588 se císař Rudolf II. rozhodl kladrubský hřebčín rozšířit. V listě, datovaném na Pražském hradě dne 21. ledna 1588, oznamoval, že mu "v známost uvedeno jest, že potřeba ukazuje, abychom oboru naši kladrubskou na panství pardubském rozšířiti dali, a k takovému rozšíření že dobrá příležitost jest ke všem Selmicím a Hlabečnicku, kdež k Labi dobré louky a vejšejí k cestě, kteráž k Poděbradum jde, takové dno jako v oboře kladerubské a pastva prostřední býti by měla." Císař nařizoval, aby zmíněné pozemky byly důkladně prohlédnuty a pak aby byla učiněna patřičná opatření (SÚA, SM, kart. 1651, sign. P 70/90).

Po dalších jednáních bylo rozhodnuto vskutku rozšířit kladrubský hřebčín o blízké Selmice, ale s patřičnými stavebními pracemi bylo započato až v roce 1595. Již 9. ledna 1595 poslal hejtman pardubického panství Fridrich z Vildenštejna české komoře obšírnou zprávu, v jejímž sedmém bodě psal:

"Strany pak přistavení více maštálí při oboře kladerubské pro potřebu téhož stáda, tak aby v týchž i předešlých maštálích tisíc kusův stáda koňského postaveno býti mohlo, i poněvadž kštytmistr obory kladerubské na to jde, pravíc za nejlepší býti, aby druhé maštale pro též stádo na tom místě, kdež nyní ves Selmice jest, vystaveny byly tím způsobem, jakž tyto nynější maštale v oboře postaveny jsau, aby uprostřed čtyrhrannej plac anebo dvůr měly, a těch že tak mnoho i více nežli nynějších býti musí, kterémužto stavení týchž maštálí nemálo dříví z týchž stavení sedlských, když by se ta ves vykaupila, shledati a hoditi se moci bude. Nejsauce pak ta ves ještě vykaupena, nemohauce se ani plac a místo k stavení těch maštálí, poněvadž tu ještě prvnější stavení sedlská jsau a stojí, vyměřiti. Na ten čas, jakej by náklad na vystavení týchž maštálí učiněn býti měl, rozvrcti a vyrozuměti se nemohlo, nebo ani toho na ten čas, odkud by ostatek dříví mimo to staré stavení k vystavení takovejch maštálí (poněvadž forštmistr chlumecký tak velkého dříví počtu k potřebě též obory nastalé vydati se zbraňuje) vzíti se mělo, se věděti nemůže." ...¹

¹ SHP kladrubského areálu, str. 81-82, kapitola 4 – Dějiny areálu, NPÚ ÚOP, oddělení stavebně historických průzkumů, 2001 – 2003.

... O přípravách k této stavbě stájí v Selmicích psal hejtman Fridrich z Vildenštejna české komoře i v dalším dopise z 2. března 1595, v němž čteme: "Jak jest se dnův nedávno pomínutých strany přidělení pastvišť a vystavení marštalí při oboře kladrubské pro stádo koňské Jeho Milosti císařské, kderž tu z Mynychshoffu obráceno bude a již na díle přihnáno jest, skrze Vašich Milostí poručení stalo, podle téhož Vašich Milostí poručení dříví v lesích, kdež na Království slove, na panství pardubském posekáno a povráčeno jest." ...

... Se stavbou selmického hřebčína bylo nepochybně vskutku v roce 1595 započato a práce pak pokračovaly i v následujících letech (SÚA, SM, kart. 1651, sign. P 70/90).²

Z historických pramenů tak víme, že nejstarší budova selmických stájí byla vystavěna po r. 1595 v podobě uzavřeného čtyřkřídlého dvora na pravidelném pravoúhlém půdoryse. Rovněž se nedá určit, zda byl stájový objekt zděný anebo dřevěný. Poloha selmického hřebčína není nijak blíže upřesněna, pravděpodobně však byla shodná s pozdějším stájovým areálem, vystavěným na počátku vrcholně barokní přestavby kladrubského areálu. Bezprostřední příčinou stavby nových selmických stájí však byla skutečnost, že selmický hřebčín před r. 1724 vyhořel.

Na stavební práce v Kladrubech, jejichž první etapa byla v podstatě ukončena v roce 1724, navazovala stavba hřebčína v blízkých Selmicích. Dne 18. září 1724 psal Dinebier Althanovi, že toho dne ráno k němu přišel "zdejší zednický mistr Kaňka, který vede stavbu v kladrubském hřebčíně", a sdělil mu, že již udělal rozpočet na stavbu nového selmického hřebčína, jenž má být postaven místo tamního dřívějšího hřebčína, který shořel, a zaslal jej Trautmannsdorffovi do Litomyšle (APH, HBA, kart. 113, inv. č. 2342). Stavba selmického hřebčína proběhla od 9. září 1724 do 7. září 1725 a stála celkem 6961 zl. 21 kr. 1 1/2 pen.; zednické práce na místě řídil polír Josef Winter (APH, HBA, kart. 113, inv. č. 2343).³

Výstavbu selmického hřebčína ve vrcholně barokní stavební etapě potvrzují ještě úryvky z o něco pozdějších zpráv vrchního písaře dvorské komory Dienebiera:

Již dříve, dne 27. června 1727, Dinebier sám o sobě psal: "Dal jsem zcela nově od základů z kamene vystavět roku 1724 kvůli povětrnosti úplně vyhořelý selmický hřebčín, roku 1725 a 1726 pak zcela se zřítivší smrkovický hřebčín a roku 1727 v Kladrubech a Smrkovicích 2 nové stáje pro nemocné čili špitály, trochu oddělené od budov hřebčína" (APH, HBA, kart. 111, inv. č. 2225).⁴

Podobu selmického hřebčína z doby jeho vrcholně barokní výstavby známe podle poměrně podrobně vypracované historické plánové dokumentace.

² SHP kladrubského areálu, str. 82, kapitola 4 – Dějiny areálu, NPÚ ÚOP, oddělení stavebně historických průzkumů, 2001 – 2003.

³ SHP kladrubského areálu, str. 96, kapitola 4 – Dějiny areálu, NPÚ ÚOP, oddělení stavebně historických průzkumů, 2001 – 2003.

⁴ SHP kladrubského areálu, str. 101, kapitola 4 – Dějiny areálu, NPÚ ÚOP, oddělení stavebně historických průzkumů, 2001 – 2003.

Historické plány půdorysů, řezů a fasád stájí z doby jejich výstavby a situace selmického areálu, pocházející ze zaměření a zakreslení všech staveb kladrubského hřebčína po dokončení jeho přestavby v r. 1732, je reprodukováno a stručně komentováno na **obr. 1 – 6**. Shodnou informaci o podobě selmického hřebčína podává také mapa Selmic a okolí, zhotovená Antonínem Felixem Zástěrou v l. 1771 – 1777 (**obr. 7**). Poměrně detailní představu o podobě areálu selmického hřebčína doplňují jeho nedatovaná vyobrazení na vedutě a kresbě, pocházející z 18. století (**obr. 8 – 10**). Selmický hřebčín zůstával ve v podstatě nezměněné podobě až do velké přestavby celého kladrubského hřebčína, provedené v době mezi lety cca 1820 – 1850, kdy byl nahrazen výstavbou zcela nového stájového dvora, vystavěného na pastvinách v poněkud odlehlejší poloze severně od Selmic. Starý selmický hřebčín byl od té doby nazýván „Starý kštít“ („kštít“ znamená počestěný německý výraz „gestüt“ = „stáje, stájový dvůr“) kvůli odlišení od nových selmických stájí, nazvaných posléze „Franzenshof“ na počest tehdy panujícího císaře Františka I. Dodnes stojící stodola tvořila menší západní část severního křídla původního uzavřeného lehce obdélného čtyřkřídlého stájového dvora a dnešní obytný domek byl vystavěn jako stáj pro nemocné koně.

Zahájení výstavby nového selmického stájového dvora Franzenshof v r. 1727 dokládá výňatek ze zprávy vídeňského ředitelství kanceláře úřadu nejvyššího dvorního štolby: ... *„z nové stáje v Selmicích má být v roce 1827 provedena jen část, a to podle plánu A přední fronta až k úsekům w-x a y-z, jelikož ostatní části budou dokončeny v příštích letech.“*⁵ ... Plány pro výstavbu Franzenshofu však byly krajským stavebním inženýrem Jahnem vypracovány až k datu 30. května 1827. Provoz selmického hřebčína byl zřejmě přestěhován ze Starého kštítu do Franzenshofu po jeho dostavění v r. 1832. Ještě předtím v r. 1830 byly objekty Starého kštítu zakresleny v mapách kladrubského areálu, vypracovaných královským zeměměřičem Klossem (**obr 11 a 13**). Všechny stavby kladrubského hřebčína byly v tomtéž roce zaměřeny, detailně zakresleny a popsány Louisem Montoyerem. Situační plán všech staveb hřebčína je reprodukováno na **obr. 12**, detailní plány staveb Starého kštítu na **obr. 14 – 16**. Na všech těchto vyobrazeních je zachycen stav v podstatě odpovídající starším plánům, pocházejícím z doby barokní výstavby selmického stájového areálu. Zatímco poměrně rozlehlý uzavřený čtyřkřídlý stájový dvůr, vystavěný na lehce obdélném půdoryse, se od doby výstavby areálu téměř nijak nezměnil, dnešní obytný domek byl přestavěn na kovárnu.

V mapě indikační skici Stablního katastru, pocházející z r. 1839, však již vidíme Starý kštít v podstatně pozmeněné podobě. Četné stavby starého dvora byly po přestěhování jeho provozu do nového dvora Franzenshof zbořeny; zachováno zůstalo pouze severní křídlo stájového dvora s oběma krátkými křídly na severní straně, domek při jeho východní straně a poněkud menší stáj na severovýchodě areálu (**obr. 17**). V podstatě stejný stav je zakreslen i v mapě kladrubského hřebčína z r. 1860, chybí pouze krátká kolmá severní křídla stájí (**obr. 18**). Jak uvidíme z dalších historických plánů, stáj již v té době sloužila jako stodola po celkové přestavbě, provedené podle plánů z r. 1850.

⁵ SHP kladrubského areálu, str. 117, kapitola 4 – Dějiny areálu, NPÚ ÚOP, oddělení stavebně historických průzkumů, 2001 – 2003.

Důvody zboření většiny staveb starého selmické stájového dvora neznáme, jako pravděpodobný se jeví špatný stavební stav. Adaptace ponechaných budov pro nové účely proběhla pod vedením královského dvorního políra Jakuba Tallirze v letech 1850 – 1856. Působení políra Tallirze v Kladrubech dokládají pouze kusé zprávy, autorství přestavby ponechaných budov starého kštítu dokládají signované plány. Plány adaptace bývalých stájí na stodolu jsou datovány r. 1850 (obr. 19 – 20), plán adaptace bývalé kovárny na obydlí zaměstnanců hřebčína je datován r. 1856 (obr. 21).

... K zahájení prací se vztahuje příkaz hraběti Karlu von Grünnemu, císařovu oblíbenci a zástupci nejvyššího dvorního štolby, vydaný ve Vídni dne 17. dubna 1854, v němž se praví: "Podle oznámení c. k. zámeckého hejtmanství v Laxenburgu odjede stavební polír Jakub Talíř, jenž je tu k dispozici, dne 18. t. m. do Kladrub, aby tu podle přání Vaší Excellence vykonával dohled na mimořádné stavební práce, jež mají být provedeny v c. k. dvorním hřebčíně."⁶ ...

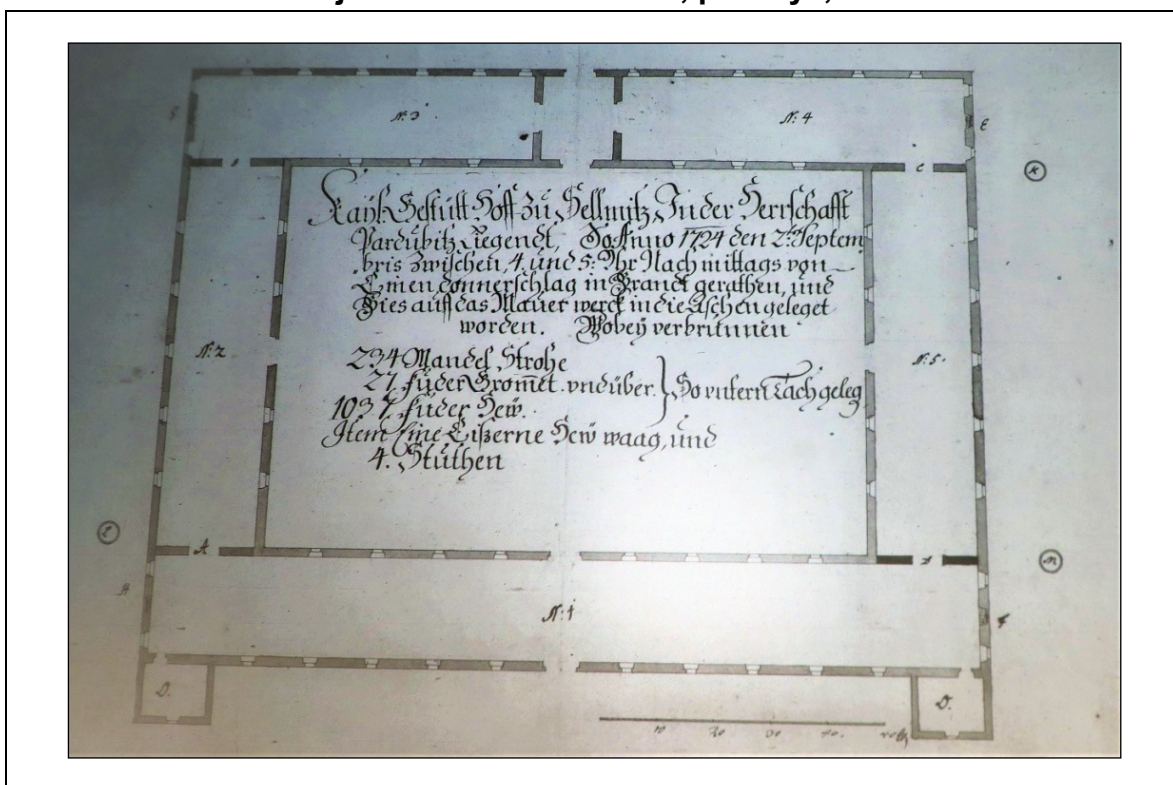
Obě stavby byly podle detailně provedených plánů políra Tallirze skutečně adaptovány, jak dokládá i dnešní stav obou objektů. Větší část bývalého severního křídla původního stájového dvora po adaptaci sloužila jako stodola, pouze malá část budovy při jejím východním konci sloužila jako stáj.

Schematicky byly objekty Starého kštítu zachyceny v Situačním plánu budov hřebčína Franzenshof, zhotovených Vladimírem Hofbauerem v r. 1880 (obr. 22). Na rozdíl od předchozího vyobrazení ve starší situaci z r. 1860 chybí menší hospodářská budova, která stávala severovýchodně od stodoly, zřejmě byla mezitím zbořena. Stejná situace, kdy areál Starého kštítu sestával pouze z objektů stodoly a obytného domku, je zachycena v Situačním plánu pozemků, zhotoveném rovněž Vladimírem Hofbauerem v r. 1893 (obr. 23). Stavby Starého kštítu byly zachyceny včetně schematického vyznačení dispozic v plánu Franzenshof, stavební nákresy budov v r. 1900 (obr. 24). Situace Starého kštítu se oproti předchozím vyobrazením nijak nezměnila. Areál sloužil jako vedlejší hospodářský dvůr hřebčína v blízkosti jeho druhého největšího stájového areálu Franzenshof. Dispoziční schéma potvrzuje stav zcela shodný s plány políra Tallirze na adaptaci budov; východní straně obytného domku jsou označeny jako separátní stáje nemocných koní (Separat Marodestall). Severně při stodole je již zakreslena plocha přilehlého hospodářského dvora, ovšem ještě bez kůlen, vystavěných zřejmě až v dalším období při severní straně pozemku.

Mladší historie areálu Starého kštítu již není doložena žádnými doklady. Pozemek hospodářského dvora byl ohrazen a k ohradní zdi při jeho celé severní straně byla pravděpodobně v meziválečné době naproti stodole přistavěna souvislá řada kůlen. Ve 2. polovině 20. století byla údržba hospodářských objektů dvora zanedbávána a stodola nakonec z větší části vyhořela, podle tvrzení místních pamětníků v 70. letech. Historická podoba areálu byla porušena následnou demolicí vyhořelé části stodoly; dominantní stavba Starého kštítu tak byla zmenšena na méně než třetinu původního stavu.

⁶ SHP kladrubského areálu, str. 141, kapitola 4 – Dějiny areálu, NPÚ ÚOP, oddělení stavebně historických průzkumů, 2001 – 2003

Plán stájí selmického hřebčína, půdorys, r. 1724

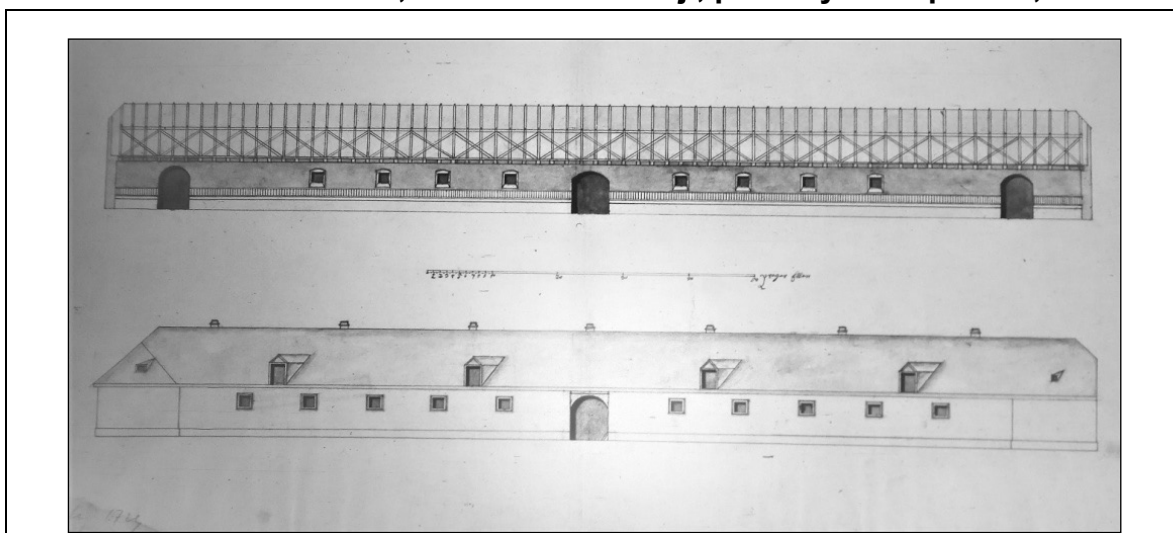

1

Dominantním objektem areálu starého selmického hřebčína byly stáje, vystavěné na lehce obdélném půdoryse jako čtyřkřídý objekt s uzavřeným vnitřním nádvořím. Vnitřní prostor byl pravidelně rozdělen na 5 stájí. Z kompaktního objemu stavby na severní straně vyčnívala dvě drobná vnější křídla s komorami pro obslužný personál.

Zdroj: Archiv Pražského hradu, stará plánová sbírka, APH 201/05, náhledové foto M. Ebel.

Plán selmického hřebčína, severní křídlo stájí, podélný řez a pohled, r. 1725

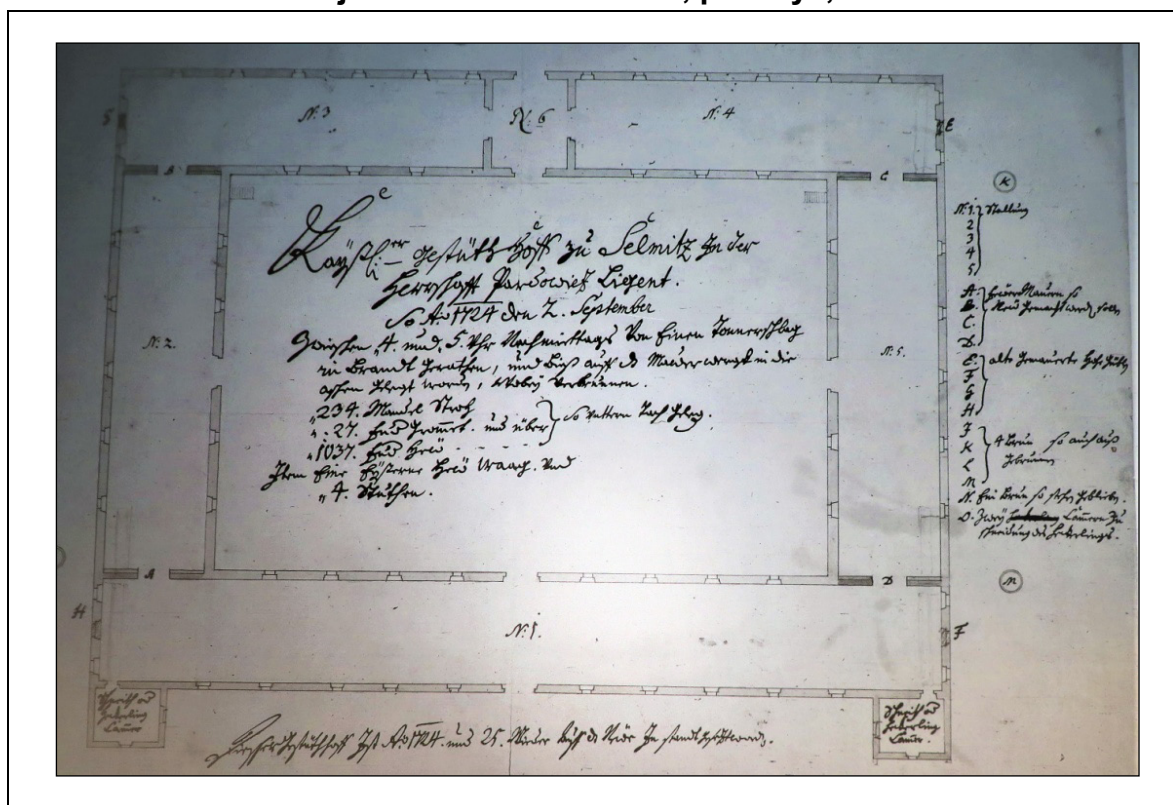

2

Řez a pohled navrhovanou stavbou doplňuje představu o podobě objektu z doby jeho výstavby. Prostá průčelí byla pravidelně členěna okny, výraznými šambránami (nebo kamenným ostěním?), vikýře na střeších byly podobné pozdějším kladrubským stavbám.

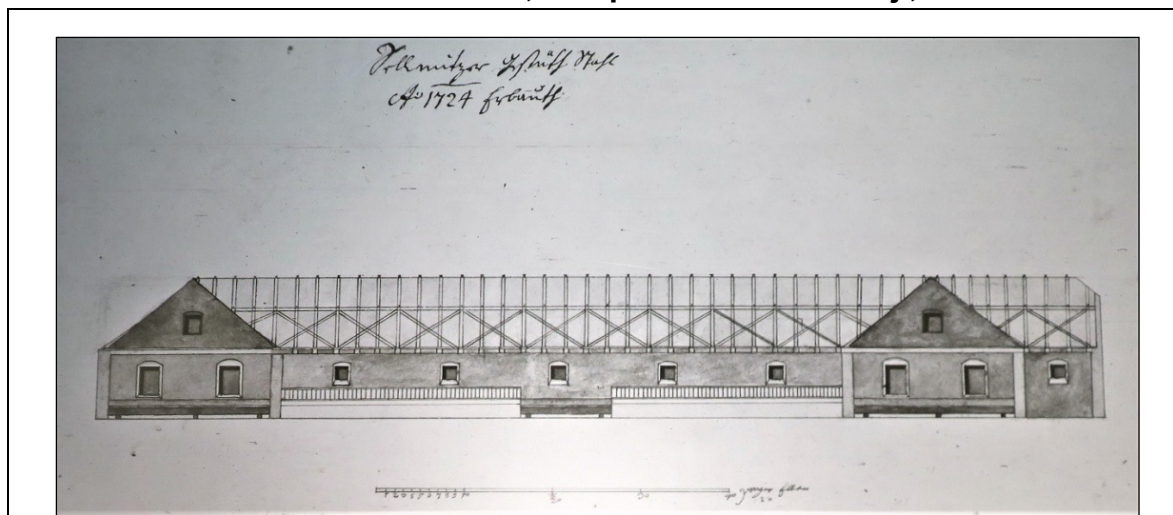
Zdroj: Archiv Pražského hradu, stará plánová sbírka, APH 201/03, náhledové foto M. Ebel.

Plán stájí selmického hřebčína, půdorys, r. 1725

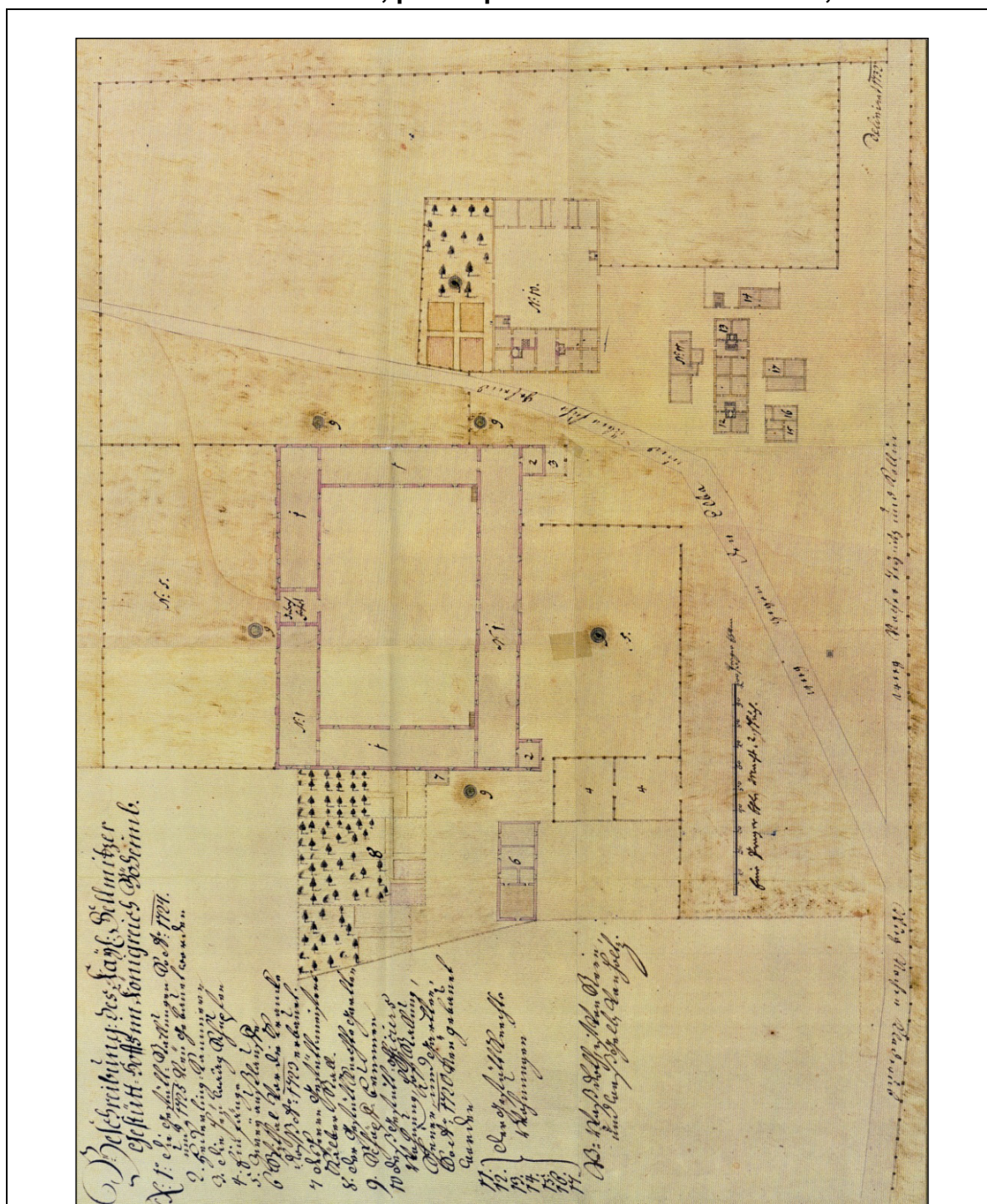
3 Další půdorys stájového dvora, zakreslený již zřejmě v průběhu výstavby, svým provedením v podstatě shodným s předchozím plánem dokládá provedení stavby podle původních plánů. Poměrně podrobné popisy jsou bohužel jen obtížně čitelné
 Zdroj: Archiv Pražského hradu, stará plánová sbírka, APH 201/01, náhledové foto M. Ebel.

Plán selmického hřebčína, řezopohled křídlem stájí, r. 1725

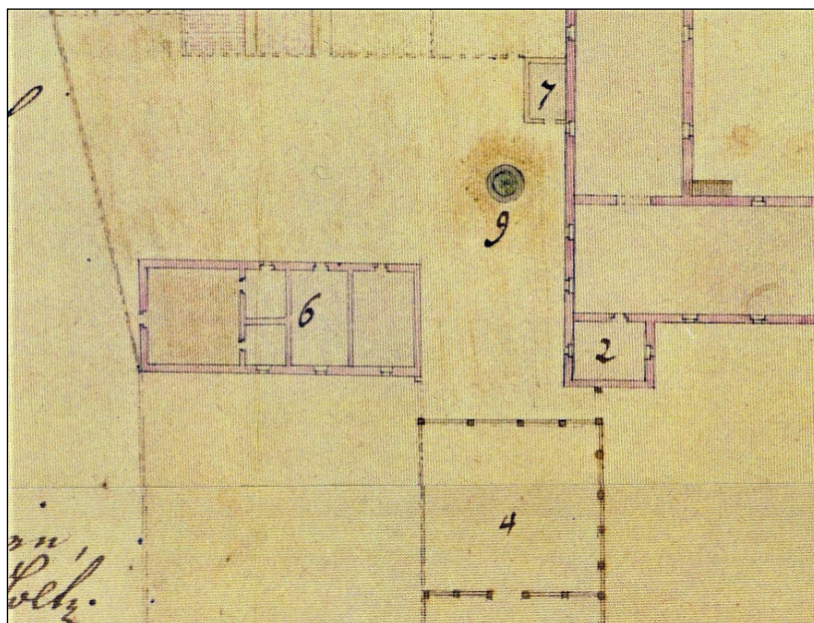
4 Z podélného řezu východním křídlem je patrné vnitřní uspořádání a konstrukce stavby. Stěny volných stájí byly lemovány žlaby a koši na seno. Vazné trámy krovy současně sloužily jako stropní trámy; sedlové střechy byly na nárožích zvalbené, pouze průčelí krátkých vnějších křídel byla zakončena štíty s polovalbou.
 Zdroj: Archiv Pražského hradu, stará plánová sbírka, APH 201/02, náhledové foto M. Ebel.

Plán selmického hřebčína, pravděpodobně zeměměřič Kloss, r. 1732

5 Plán selmického hřebčína, pořízený 7 let po jeho výstavbě, dokládá realizaci stájí v podobě shodné s plány z doby jejich výstavby. Stájový dvůr byl doplněn souborem menších staveb, které sloužily různým pomocným a obytným účelům. Usedlost se zahradou při severozápadní straně stájí sloužila pro bydlení selmického kštitmistra a v sousední domky sloužily k bydlení čeledínů. Stavba při severovýchodní straně, označená číslem 6, sloužila jako stáj pro nemocné koně.
 Zdroj: Archiv Pražského hradu, stará plánová sbírka, APH 201/04.

Plán selmického hřebčína, pravděpodobně zeměměřič Kloss, r. 1732, výřez

6

Stavba dnešního obytného domku čp. 6, stojící při severovýchodním nároží stájového dvora a označená č. 6, sloužila jako stáj pro nemocné koně. V detailu zvětšeného výřezu je patrné poněkud nepřesné provedení plánu, které ne zcela odpovídá stavu, zachyceném v pozdějších obdobích.

Zdroj: Archiv Pražského hradu, stará plánová sbírka, APH 201/04).

Mapa Selmic a okolí, Antonín Felix Zástěra, r. 1771-1777, výřez

7

O cca 40 let mladší plán Selmic dokládá, že zástavba zdejšího hřebčína se nijak podstatně neměnila. Srovnáním se staršími plány je patrné pouze doplňování areálu o další, převážně podružné stavby.

Zdroj: Státní oblastní archiv SOA-Z, Vs Pardubice, i. č. 3875, mapa 449.

Selmice se Starým kštítem, 18. stol., fotografie veduty

8

Barokní veduta selmického hřebčína doplňuje informace z předchozích plánů o jeho realistické vyobrazení v kontextu okolní krajiny. Areál hřebčína přímo přiléhal k západnímu okraji zástavby Selmic, soustředěné okolo rozlehlé návsi s kostelem.
Zdroj: archiv NHK.

Selmice se Starým kštítem, 18. stol., fotografie veduty, výřez

9

Stavba stájového dvora svou mohutnou hmotou představovala stavební dominantu zástavby celého areálu i navazující vsi. Dnešní stodola je necelou třetinou pravé strany předního křídla stájí, dnešní obytný domek je nevelká stavba stojící vlevo vedle přední fronty stájí.
Zdroj: Archív NHK.

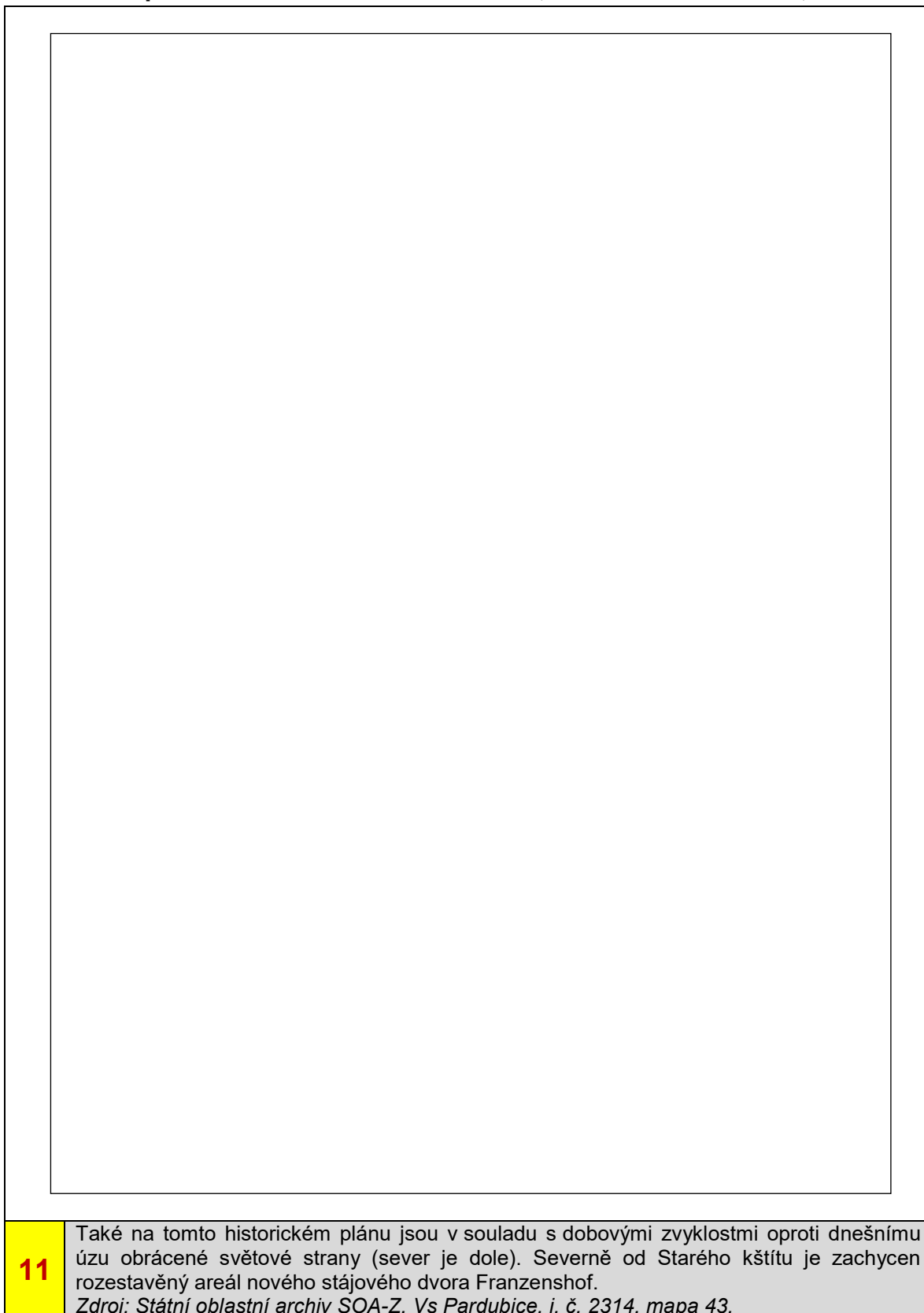
Pohled na Starý kštít od sochy Sv. Gottharda, fotografie kresby, 18. stol.

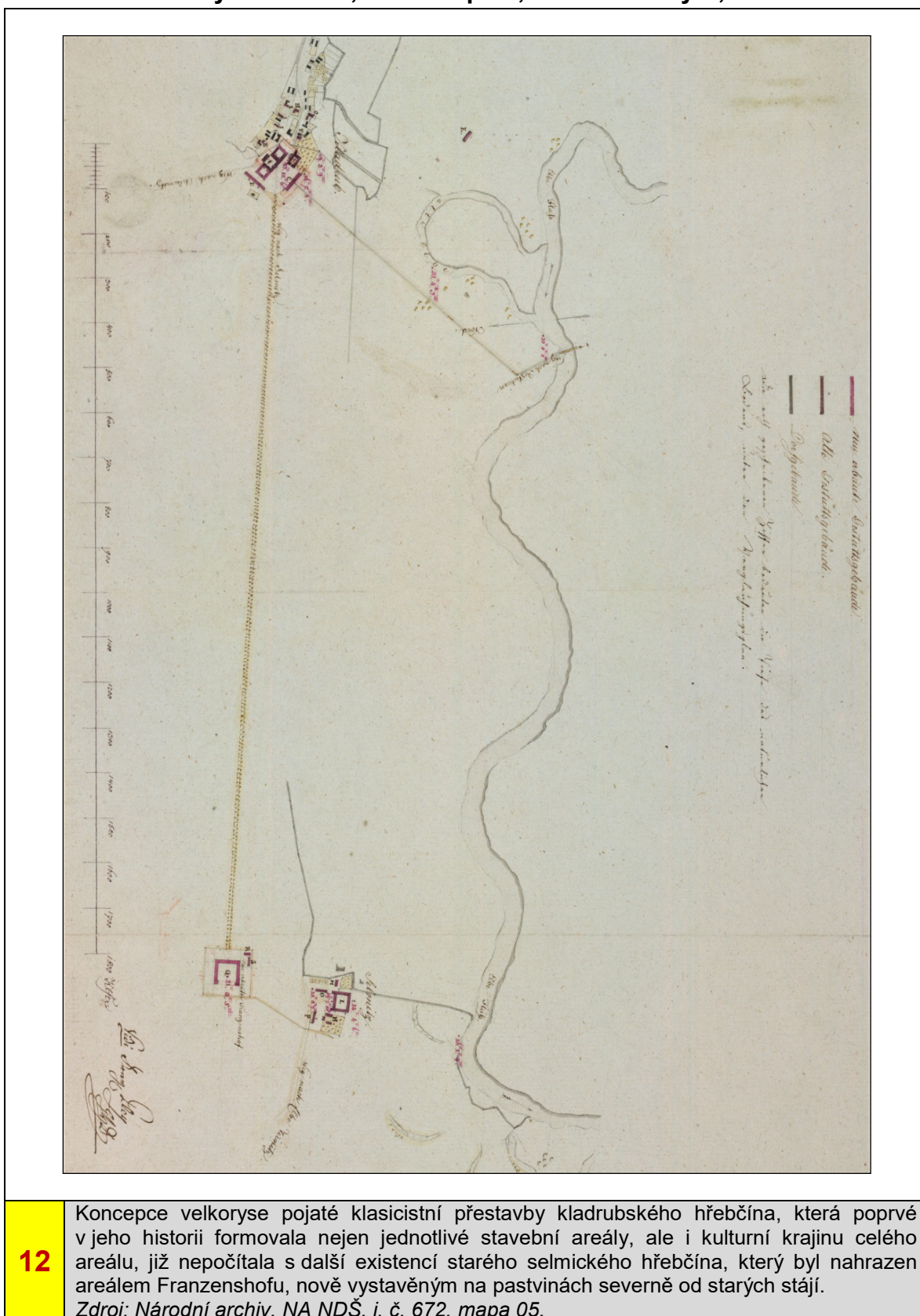
10

Technicky nepřilíš kvalitní fotografie historické kresby zachycuje severní průčelí stájového dvora s předstupujícími krátkými vnějšími křídly. Křídlo vpravo má nastavené patro a jeho průčelí je zvýrazněno dekorativním štítem.
Zdroj: Archív NHK.

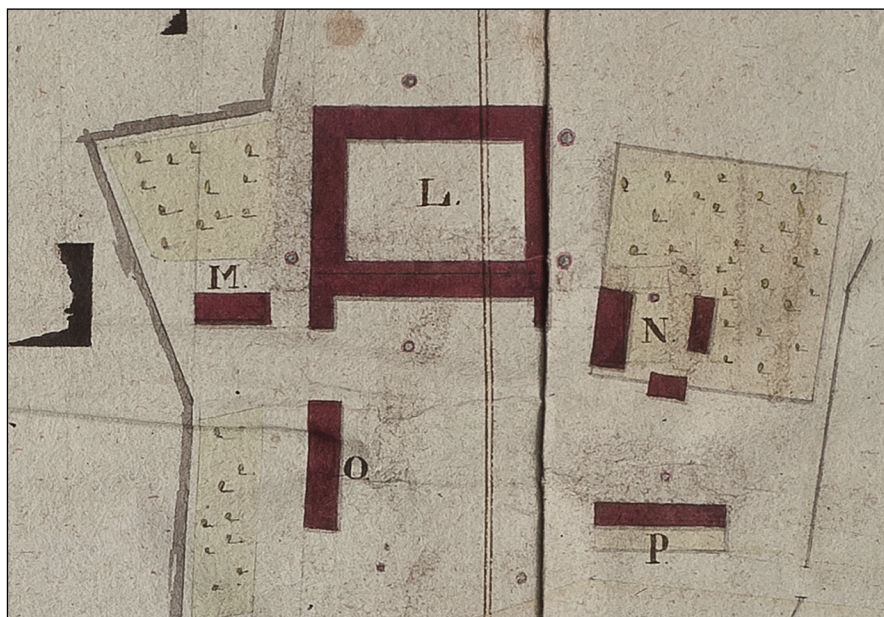
Situační plán staveb selmického hřebčína, asi zeměměřič Kloss, 1830

Kladruby a Selmice, situační plán, Louis Montoyer, 1830

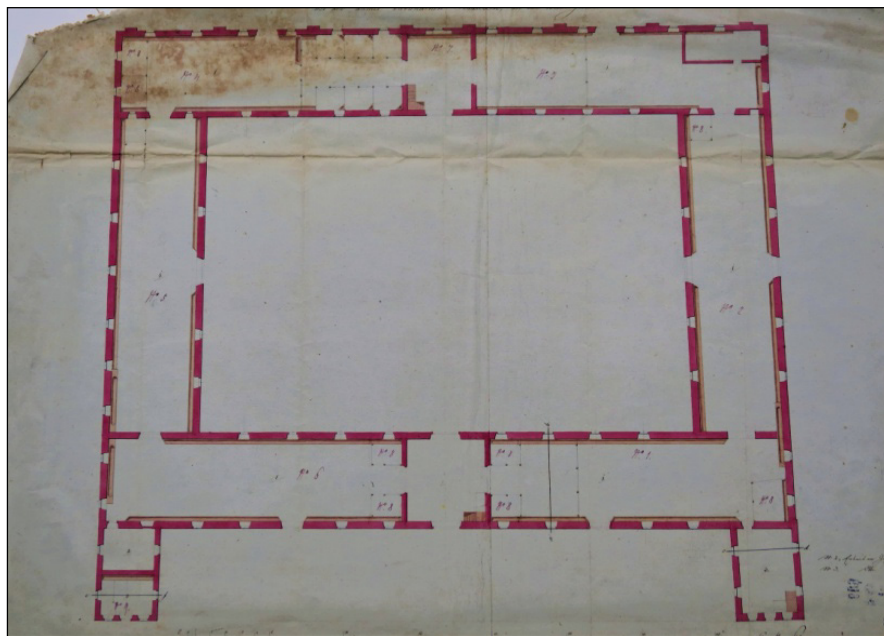
Situační plán staveb selmického hřebčína, asi zeměměřič Kloss, 1830, výřez

13

Podoba Starého kštítu, zachycená v r. 1830, se oproti předchozím plánům nijak významně nezměnila, došlo zejména k redukci zástavby obytných domků čeledínů.
Zdroj: Státní oblastní archiv SOA-Z, Vs Pardubice, i. č. 2314, mapa 43.

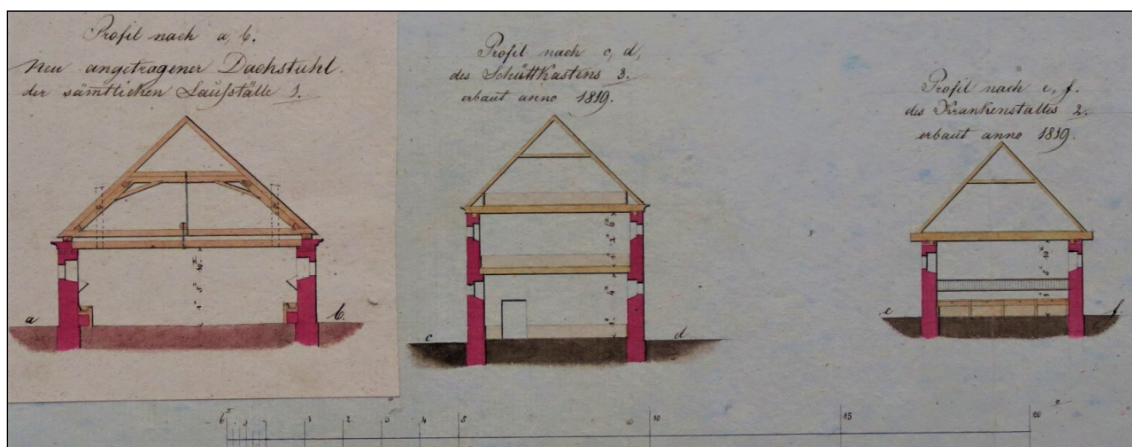
Plán starého hřebčína v Selmicích zvaného Starý kštít, Louis Montoyer, 1830

14

Rovněž v detailním půdorysném zobrazení starého stájového dvora je patrné, že se jeho podoba nijak významně nezměnila od dob výstavby ve vrcholně barokním období. Velká stáj severního křídla byla osově situovaným průjezdem rozdělena na dvě části, v části jižního křídla byly zřízeny boxové stáje a na západní vnější straně byla zřízena nová vrata.
Zdroj: Národní archiv, NA NDŠ, i. č. 687, mapa 20, náhledové foto M. Ebel.

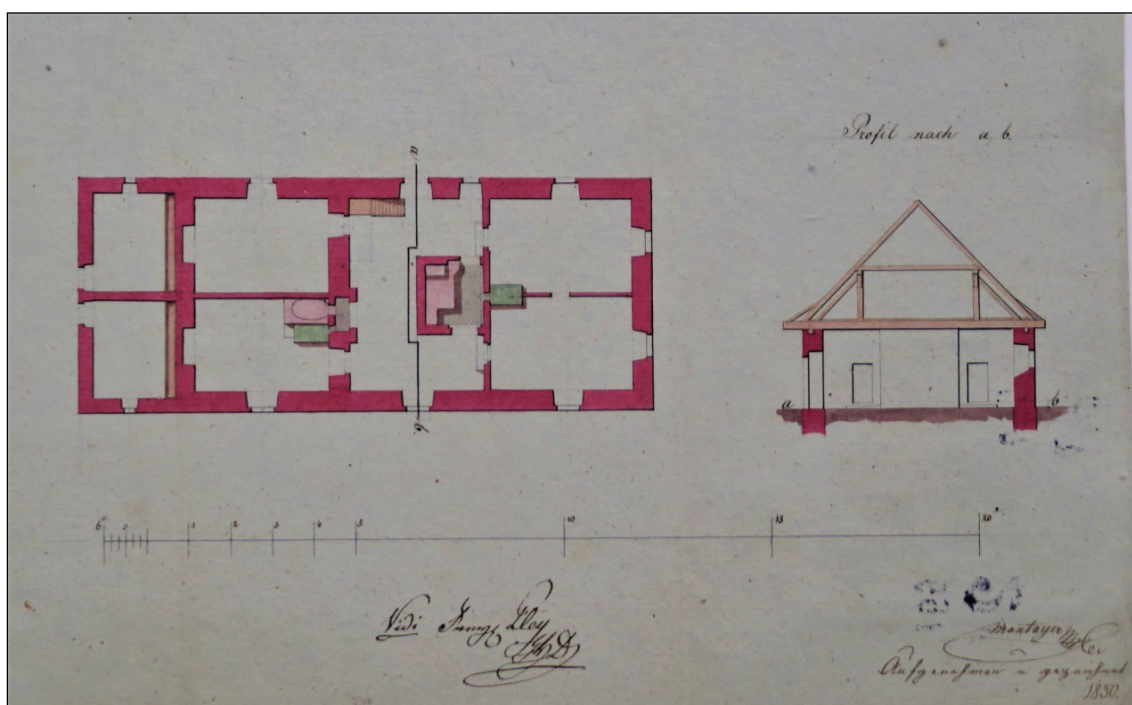
Starý hřebčín v Selmicích zvaný Starý kštít, řezy, Louis Montoyer, 1830

15

Detailně provedené řezy křídly stájového dvora potvrzují patrové provedení krátkého vnějšího křídla při severozápadní straně stáji. Konstrukce krovu severního křídla stáji je zakreslena se samostatnými vaznými trámy, osazenými nad dřevěným trémovým stropem, krovy nad vnějšími křídly mají tradiční provedení s trámy vaznými jako stropními.
Zdroj: Národní archiv, NA NDS, i. č. 688, mapa 21.

Dům kováře selmického hřebčína, Louis Montoyer, 1830

16

Dnešní obytný domek čp. 6, vystavěný původně jako stáj pro nemocné koně, byl v r. 1830 zachycen v podobě přestavěné na kovárnu. Z detailně zakresleného půdorysu je patrné, že k původní kratší stavbě, pravidelně členěné na všech stranách okenními osami, byla na východní straně přiložena přístavba malých stájí, kvůli které byla zadržena původní okna ve východním průčelí. Vazné trámy krovu plnily současně úlohu stropních trámů.
Zdroj: Národní archiv, NA NDS, i. č. 689, mapa 22.

Indikační skica stabilního katastru Selmice, 1839, výřez

17

V průběhu pouhých 9 let od pořízení předchozích plánů starý selmický dvůr z velké části zanikl. Po přemístění provozu hřebčína do nového areálu Franzenshofu byla zbořena tři křídla bývalého stájového dvora a obytné domky při severozápadní straně stájí. Z celého areálu tak zůstalo stát severní křídlo bývalých stájí, kovárna a objekt na severní straně.
Zdroj: Archivní mapy ÚAZK.

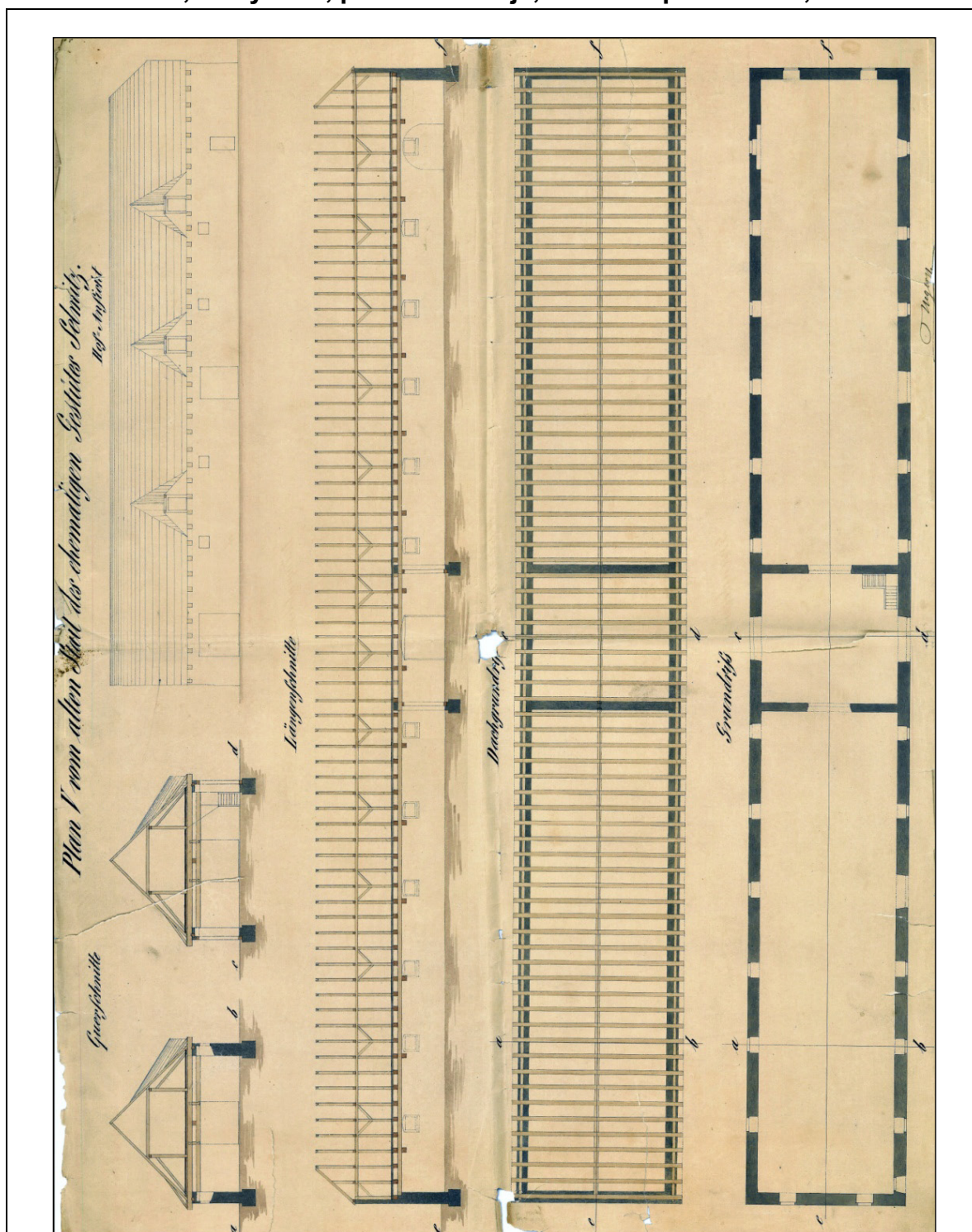
Mapa kladrubského hřebčína, r. 1860, výřez

18

Poněkud pozdější plán zobrazuje situaci v podstatě shodnou s předchozím plánem, jedinou odlišností představuje absence krátkých severních křídel u pozůstávajícího severního křídla bývalého stájového dvora.
Zdroj: Státní archiv zemědělský, i. č. 453, náhledové foto M. Ebel.

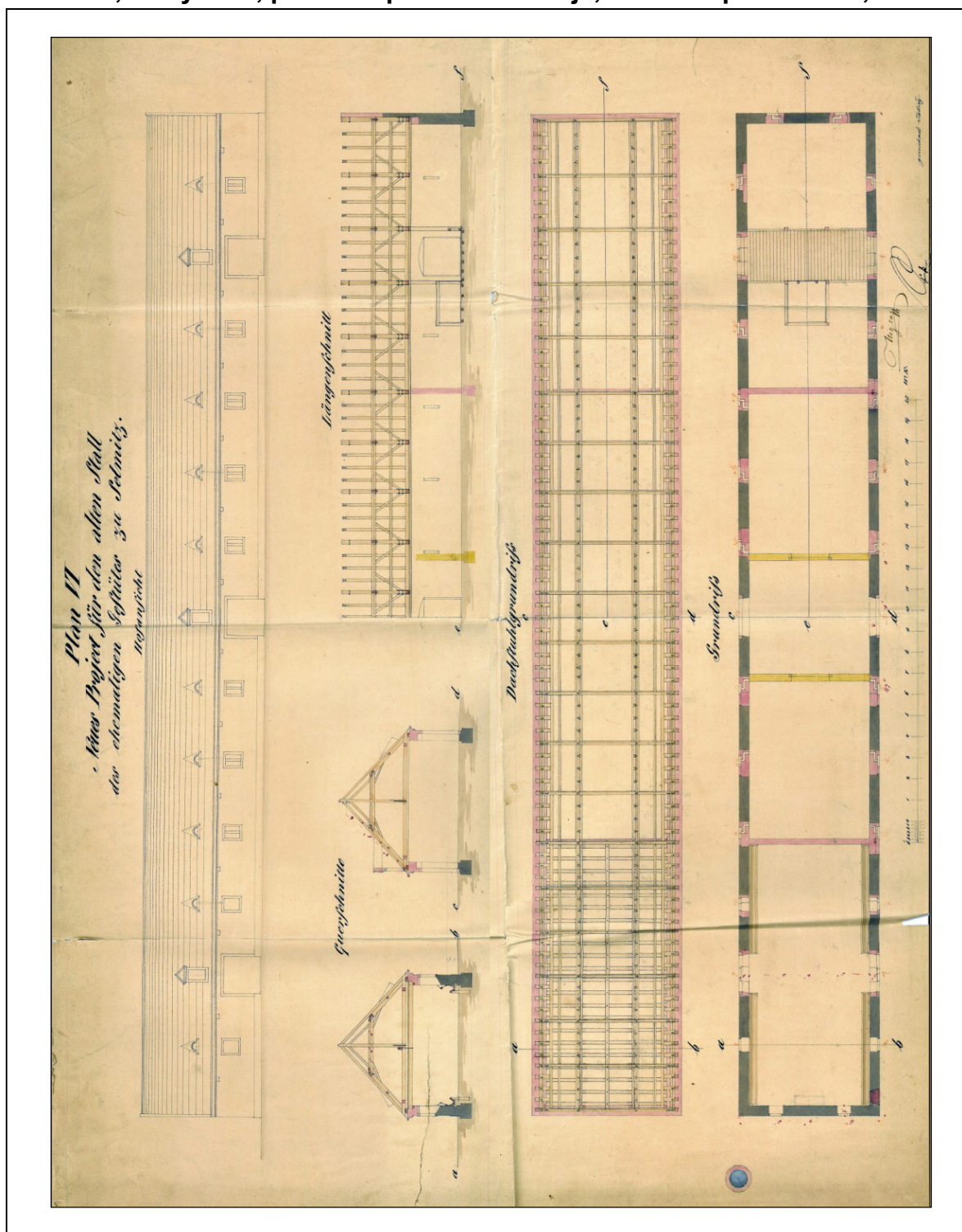
Selmice, Starý kštít, plán staré stáje, stavební polír Tallirz, 1850

19

V detailně zakreslených stavebních plánech starého stavu zbylého severního křídla bývalé stáje je patrný podstatný rozdíl oproti plánům z r. 1830 v konstrukci krovu a stropu. Zde zakreslený krov mnohem spíše odpovídá tradičnímu provedení z doby výstavby objektu v době vrcholného baroka, kdy vazné trámy jsou současně trámy stropními.
Zdroj: NHK, stavební spisovna.

Selmice, Starý kštít, plán na úpravu staré stáje, stavební polír Tallirz, 1850

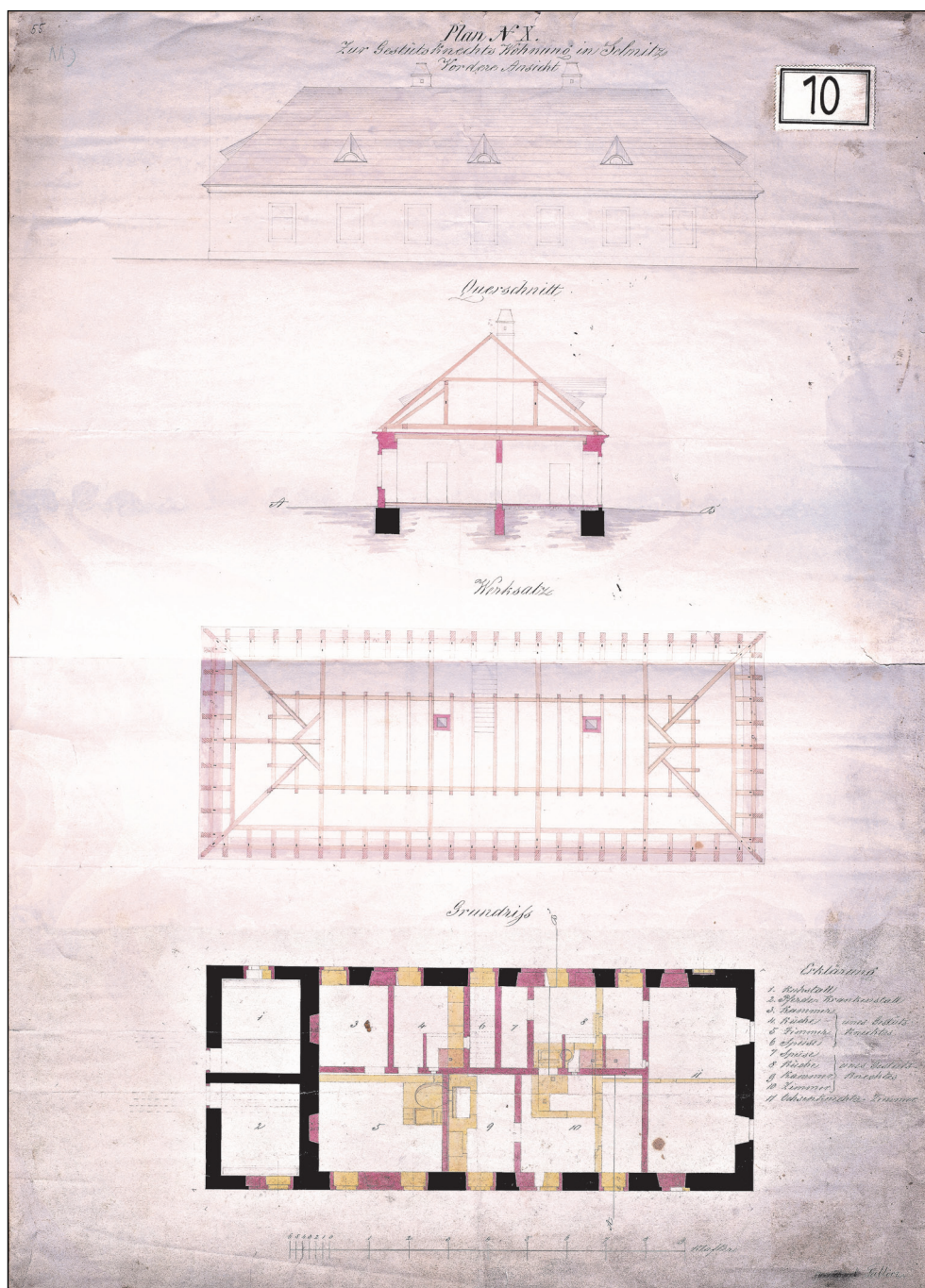

20

Plány adaptace bývalé stáje představují poměrně radikální přestavbu starého objektu. Zdi u původního osového průjezdu byly zbořeny a vnitřní prostor byl pravidelně rozdělen na 3 části; prostřední větší a západní krajní sloužily jako stodoly, ve východní části byla stáj. Otvory původních stájových oken byly ve stodole zazděny s ponecháním půdorysně zalomených větracích štěrbin.

Zdroj: NHK, stavební spisovna.

Obydlí zaměstnanců hřebčína v Selmicích, stavební polír Tallirz, 1856

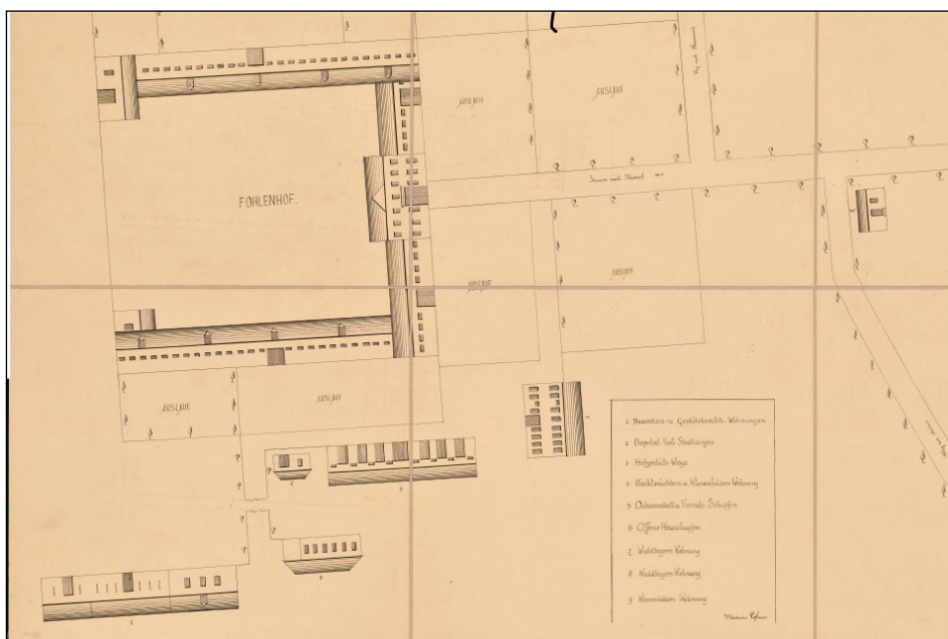

21

Detailně provedený plán adaptace bývalé kovárny na obytný domek pro zaměstnance hřebčína podává poměrně přesný obraz o rozsahu a způsobu provedení radikální přestavby objektu. Celá vnitřní dispozice včetně komínů a topenišť byla zbořena (vyznačeno žlutě) a nahrazena novou, kvůli změně roztečí okenních os byla přebourána všechna okna i dveře na bočních průčelích. Koruna zdiva i konstrukce krovu, která zcela odpovídá dnešnímu stavu, byly v celém rozsahu nově vystavěny.

Zdroj: Státní oblastní archiv SOA-Z, NHK, i. č. 2326, mapa 055.

Situační plán budov hřebčína Franzenshof, Vladimír Hofbauer, 1880

22

Na situačním plánu budov starého kštítu je patrné, že oproti předchozím plánům zmizela obdélná (asi hospodářská) budova, která stála na severní straně areálu. Na schematicky zakreslených fasádách je patrné členění bývalé stáje na větší stodolu a menší stáj.
Zdroj: Národní archiv, NA NDŠ, i. č. 706, mapa 39.

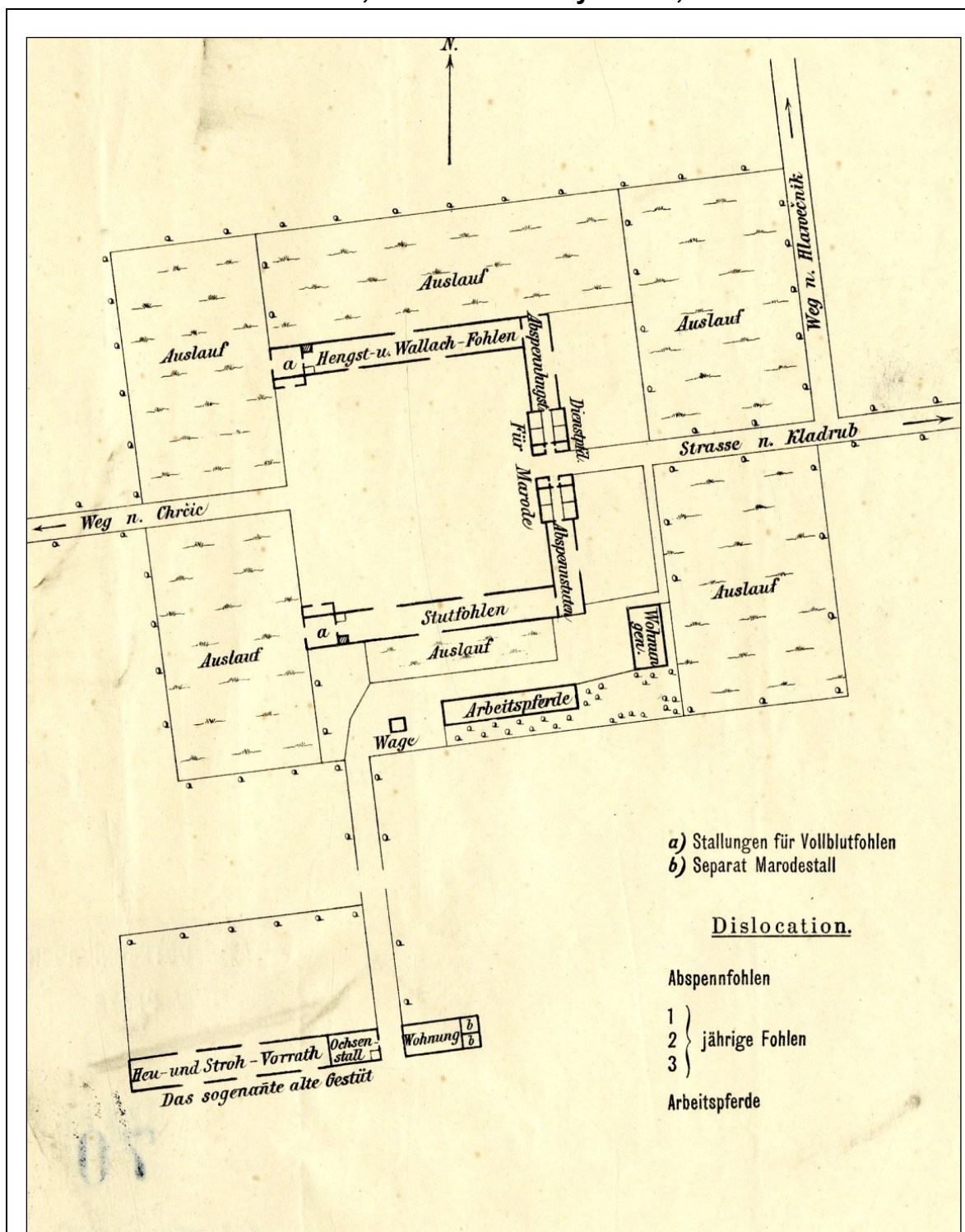
Hřebčín Kladruby, situační plán pozemků, Vladimír Hofbauer, 1893, výřez

23

Situační náčrt potvrzuje stav z předchozího výkresu. Areál Starého kštítu byl tvořen pouze dvěma stavbami, velkou hospodářskou budovou a menším obytným domkem.
Zdroj: Státní oblastní archiv SOA-Z, NHK, i. č. 2298, mapa 005, náhledové foto M. Ebel.

Franzenshof, stavební náskry budov, 1900

24 Stavební náskry budov z r. 1900 představují Starý kštít v situaci v podstatě shodné s předchozími staršími plány. Rozdělení hospodářské budovy na velkou stodolu a menší stáj odpovídá adaptaci objektu, provedené v r. 1850. Dvě malé stáje u obytného domku jsou označeny jako separátní stáje pro nemocné koně.
 Zdroj: Národní archiv, NA NDS, i. č. 737, mapa 070.

5. PRAMENY, IKONOGRAFIE

Historická plánová dokumentace

Historická plánová dokumentace, reprodukováná v tomto elaborátu, je z velké části převzata z pracovní verze souboru historické plánové dokumentace, zkompletované PhDr. Martinem Ebelem v rámci zpracovávání úkolu „Heuristika pramenů a zdrojů“, historie a vývoj komponované krajiny, architektury a nemotného dědictví Národního hřebčína Kladruby nad Labem. Pouze menší část dokumentace byla převzata ze standardního stavebně historického průzkumu hřebčína v Kladrubech nad Labem, zpracovaného v l. 2001 – 2003 NPÚ ÚP. Jako zdroje dokumentace jsou uvedeny příslušné archívní fondy.

Ikonomie

Archív Národního hřebčína, Kladruby nad Labem

Fotografie veduty Selmice se Starým kštítem z 18. stol.

Fotografie kresby Starého kštítu v pohledu od sochy sv. Gottharda

LITERATURA

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, standardní stavebně-historický průzkum, oddělení stavebně-historických průzkumů NPÚ ÚP, Valdštejské náměstí, Praha 1, autorský tým Ing. Petr Macek, PhD. (vedoucí), PhDr. Pavel Zahradník, Ing. arch. Miroslav Kroulík, Ing. Mgr. Jan Beránek, Lucie Chotěborská, Mgr. Michal Patrný, zpracováno 2001 – 2003.

6. ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR OBJEKTU

6. 1. URBANISTICKÁ SITUACE

Situování objektu čp. 6 v obci je přehledně vyobrazeno ve snímku ortofotomapy (obr. 1), snímku katastrální mapy (obr. 2) a v části „Plánová příloha“, oddíl 1 „Stávající stav (situování fotografií)“, výkres 1.1 – Situace.

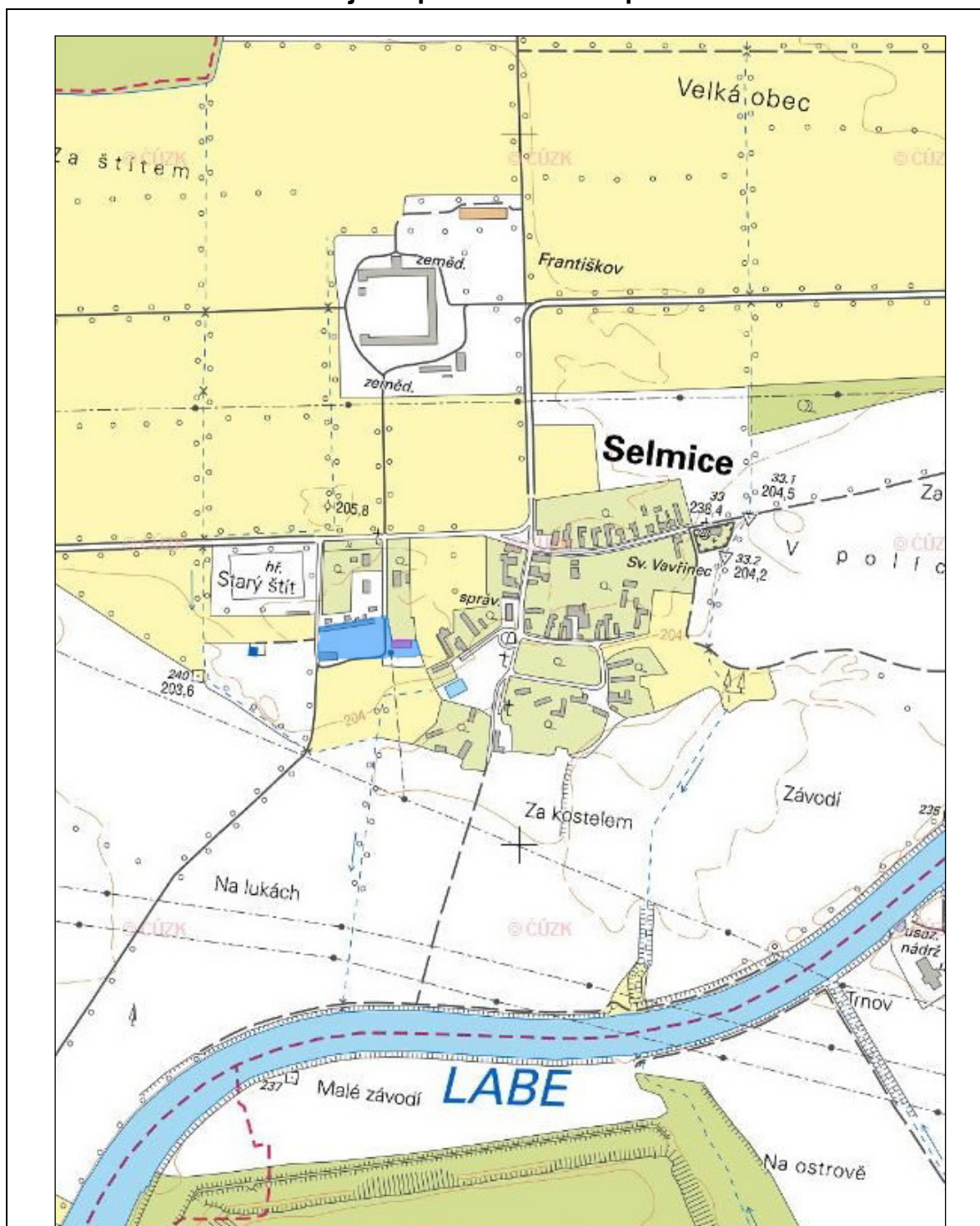
Urbanistický areál Starého kštítu, tvořený obytným domkem čp. 6 a hospodářským dvorem, leží při západním okraji venkovské zástavby Selmic jižně od silnice, vedoucí ze Selmic do Labských Chrčic (obr. M1). Historický areál, který je pozůstatkem starého selmického hřebčína, je napojen na silnici cestou, při níž leží několik dalších obytných objektů, patřících rovněž kladrubskému hřebčínu. U křižovatky cesty od Starého kštítu s labskochrčickou silnicí stojí socha sv. Gottharda a cesta pokračuje dále k severu ke dvoru Františkov, který je druhým největším historickým stájovým areálem kladrubského hřebčína. Podél západní hranice pozemku hospodářského dvora vede v severojižním směru další cesta, spojující labskochrčickou silnici s krajinou polí a luk, nacházející se mezi Selmicemi a Labem. Severozápadně od Starého kštítu se na druhé straně cesty nachází selmické fotbalové hřiště, jižně od hřiště zanedbaný pozemek a při jeho jižním okraji drobný objekt obecní vodárny.

Pozemky urbanistického areálu hospodářského dvora a obytného domku tvoří jedinou parcelu č. 118, k domku náleží ještě parcela zahrady č. 125 (obr. M2). Obytný domek s vlastním dvorkem se nachází v jihovýchodní části urbanistického areálu a jeho zahrada leží v severovýchodní části urbanistického areálu. Střední a západní část urbanistického areálu zaujímá hospodářský dvůr. Při jihozápadní straně hospodářského dvora leží dominantní stavba stodoly, doprovázená řadou kůlen, přiléhajících k severní straně pozemku dvora.

Cesta, vedoucí od severu z křižovatky u sv. Gottharda, pokračuje rozlehlou parcelou Starého kštítu mezi obytným domkem a hospodářským dvorem až k jižní hranici pozemku, kde se stáčí k západu k jižnímu vjezdu do dvora, dále obchází stodolu a při jihozápadním nároží parcely se napojuje na cestu, vedoucí od hřiště do krajiny luk a polí u Labe. Situování jednotlivých objektů a cest je dobře patrné na snímku ortofotomapy (obr. M3). Stodola je oproti zákresu v katastrální mapě podstatně kratší, jelikož její střední a východní část byla v 70. letech 20. stol. zničena požárem. Hospodářský dvůr je ze severní a západní strany ohrazen zdí, prolomenou v severní části západní strany širokým vjezdem. Exteriérový vjezd do stodoly není používán. Naproti stodole při západní ohradní zdi stojí kůlna, nezakreslená v katastru. K celé severní ohradní zdi s výjimkou její východní koncové části je přistavěna dlouhá řada kůlen. Východní strana hospodářského dvora je ohrazena plotem z drátěného pletiva stejně jako strana jižní, kde je však plot veden nikoliv po hranici pozemku, ale v linii severního průčelí stodoly.

Pozemky obytného domku jsou ohrazeny plotem z drátěného pletiva. Přístup k domku je podél jeho jižního průčelí. Na východní straně je domek doplněn menšími stavbami kůlen, další drobné kůlny jsou roztroušeny na pozemku při jeho jižní straně.

Objekt čp. 6 ve státní mapě

M1

Urbanistický areál Starého kštitu leží při západním okraji venkovské zástavby Selmice, dále západním směrem se nachází fotbalové hřiště. Větší část pozemku je tvořena jedinou parcelou č. 118 (modře) a číslo popisné má pouze obytný domek čp. 6 (fialově). Pro přístup do areálu slouží zejména cesta od křižovatky u sochy sv. Gottharda a také cesta, vedoucí od hřiště dále k jihu a jihozápadu do krajiny luk a polí.
Zdroj mapového podkladu: <http://www.nahlizenidokn.cuzk.cz>.

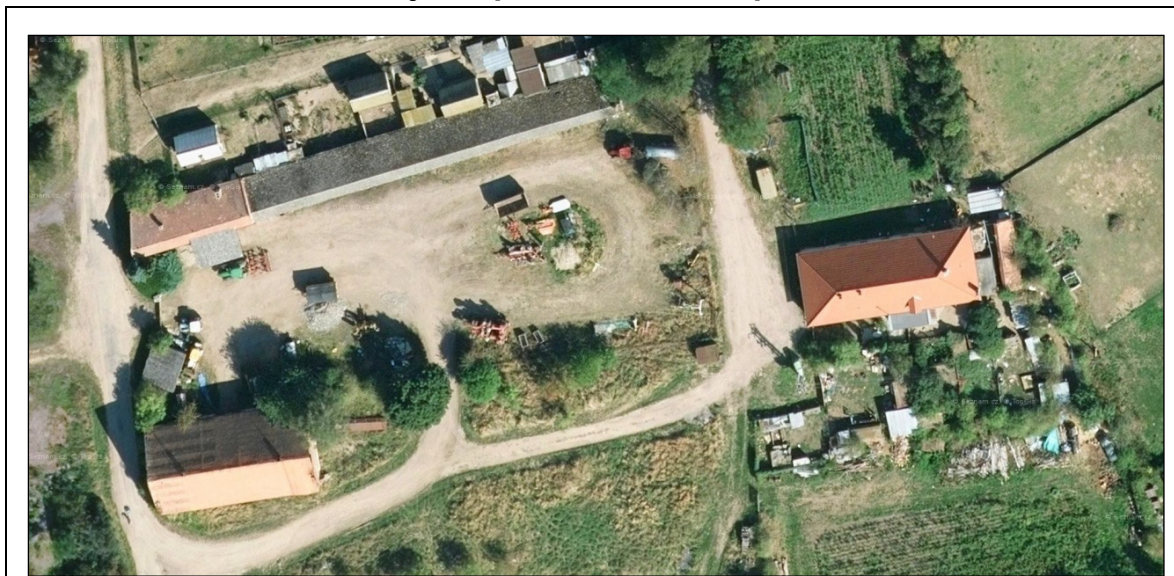
Objekt čp. 6 v katastrální mapě

M2

Urbanistický areál je členěn na hospodářský dvůr, zaujímající střední a západní část pozemku, a obytný domek na jihovýchodě, ke kterému dále náleží zahrada parc. č. 125 (nevyznačeno), ležící severně od domku.
Zdroj mapového podkladu katastrální mapy: <http://www.nahlizenidokn.czuk.cz>.

Objekt čp. 6 v ortofotomapě

M3

Cesty na pozemku hospodářského dvora a v jeho okolí jsou patrné teprve v ortofotomapě. Na rozdíl od katastrální mapy je patrná podstatně menší velikost stodoly, jejíž téměř tři čtvrtiny na počátku 70. let 20. století zanikly následkem požáru.
Zdroj mapového podkladu ortofotomapy: <http://www.mapy.cz>

Vzhledem k urbanistickému členění areálu Starého kštítu, tvořeného dvěma značně odlišnými částmi, areálem obytného domku a areálem hospodářského dvora, je další část rozboru objektu rozdělena do dvou částí.

6. 2. OBYTNÝ DOMEK

6.2.1. CHARAKTERISTIKA OBJEKTU

Obytný domek, obsahující dva samostatně zvenčí přístupné byty, je vystavěn na obdélném půdoryse, orientovaném delší osou v západovýchodním směru. Ke střední části jižní strany je přiložena nevelká veranda. K východní straně jsou přistavěny dvě kůlny. Třetí kůlna o délce shodné s šířkou domku, která stojí samostatně v nevelké vzdálenosti východně od domku, uzavírá nevelký hospodářský dvorek. K jižní straně domku, v níž jsou situovány vstupy do obou bytů, přiléhá úzký dvorek. Plocha zahrady při jižní straně dvorku s nesourodou zástavbou drobných kůlen a přístřešků provizorního charakteru má spíše vzhled malého neuspořádaného hospodářského dvora. Poměrně velká plocha upravené užitkové zahrady přiléhá k severní straně domku.

Obytný domek je zděný, jednopodlažní, nepodsklepený, krytý sedlovou střechou, na obou koncích zvalbenou. Rovněž zděná veranda na jižní straně má plochou střechu. Vstup do bytu v západní části domku je veden přímo z jižního průčelí, vstup do bytu ve východní části domku je veden přes východní stranu verandy. Dvě zděné kůlny, přistavěné k východnímu průčelí na jeho severní i jižní straně, jsou kryty nízkými pultovými střechami; v úzké mezeře mezi kůlnami je třetí vstup do domku, vedoucí do jeho hospodářské části. Samostatně stojící zděná kůlna, stojící východně od domku, je kryta pultovou střechou.

Plocha dvorků při jižní a východní straně domku je zčásti zpevněná betonovými plotnami, v okrajových částech je travnatá. Při jižní straně dvorka přibližně naproti verandě se nachází z větší části zahluubený klenutý cihelný sklípek, krytý hliněným násypem s travnatým porostem. Nesourodá zástavba drobných kůlen na pozemku jižně od domku není v rozboru zachycena pro svůj provizorní charakter. Pozemek obytného domku a přilehlých zahrad je ohrazen plotem z ocelového drátěného pletiva, stejnými ploty jsou vzájemně odděleny také jednotlivé provozní části pozemků.

Zdivo obytného domku je smíšené, převážně kamenné, vnitřní příčky, ostění otvorů, klenební pasy a konstrukce původem z novodobých stavebních úprav jsou cihelné. Veranda a kůlny jsou zbudovány rovněž z cihel. Výšková úroveň podlah přízemí jen o málo převyšuje úroveň okolního terénu. Konstrukce krovu je dřevěná, krytá keramickou střešní krytinou. Okna domku jsou zčásti dřevěná dvojitá, zčásti jednoduchá plastová.

Stavebně technický stav domku je vcelku dobrý, liší se však v jeho jednotlivých částech. Konstrukce krovu a střešní krytina se po nedávno provedené opravě nachází v dobrém stavu. Převážně dobrý stavebně technický stav i vcelku dobrý standard bydlení, odpovídající soudobým požadavkům, vykazuje také interiér poměrně nedávno modernizovaného bytu ve východní části domku. Naproti tomu průčelí domku a interiéry bytu v západní části domku jsou narušeny následky dlouhodobě zanedbané údržby. Jednoznačně ve špatném stavebně technickém stavu se však nacházejí pouze kůlny při východní straně domku.

6.2.2. EXTERIÉR

Všechna průčelí domku jsou kryta hladkou vápennou omítkou štukovanou s četnými vysprávkami (obr. 1, 2, 9), ve spodních partiích narušenou působením zemní vlhkosti a místy opadanou (obr. 2, 3, 16). Dlouho neobnovovaný vápenný nátěr má převážně okrově žlutou až šedožlutou barvu, pod opadanými vrchními vrstvami lokálně prosvítá nazelenalá barva. Mírně vyložená korunní římsa čtvrtkruhového profilu je na spodní straně od plochy fasád oddělená jednoduchým štukovým profilem, tvořeným oblounem podloženým mělkou úzkou lizénou (obr. 9, 10). Plochy průčelí jsou hladké, kromě korunní římsy bez architektonických detailů a také bez soklu. Okna obytných částí domku jsou shodná, vertikálně obdélná, dvoukřídlá s nadsvětlíkem, členění podle písmene „T“, osazená v mělkých špaletách a s oplechovanými parapety (obr. 3, 15). Křídla oken jsou ven otvíravá, nečleněný nadsvětlík je výklopný (obr. 15). Okna v západní části domku jsou dřevěná dvojitá, ve východní části jednoduchá plastová (obr. 7, 8, 9). Okna druhotně přistavěné verandy jsou novodobá typová zdvojená, odlišných formátů (obr. 6). Barevný nátěr oken je bílý, u dřevěných oken narušený následkem dlouhodobě zanedbané údržby, oplechování parapetů je hnědé. Střecha je opatřena keramickou krytinou z tašek drážkovaných, okapní žlaby a svody z pozinkovaného plechu jsou bez nátěrů.

6.2.2.1. ZÁPADNÍ PRŮČELÍ

Západní průčelí domku lze vzhledem k jeho orientaci k přístupové cestě považovat za průčelí hlavní (obr. 1). Průčelí je pravidelně dvouosé, okna jsou dřevěná (obr. 15), jinak zcela pravidelnou symetrii narušuje pouze okapní svod, situovaný při jižním konci průčelí. Před průčelím se nachází nevelká květinová předzahrádka, ohrazená nízkým dřevěným laťkovým plotem.

6.2.2.2. JIŽNÍ PRŮČELÍ

Jižní průčelí domku je druhotnou přístavbou verandy poněkud nepravidelně rozděleno na dvě části.

Západní část je poněkud nepravidelně trojosá (obr. 2). Na prostřední ose jsou osazeny dveře vstupu do bytu v západní části domku (obr. 4). Dveře jsou osazeny v poměrně hluboké nice v dřevěné obložkové zárubni, dřevěné křídlo je rámové konstrukce pravidelného členění na 2 x 3 kazety, nade dveřmi je prosklený nasazovací nadsvětlík svislými poutci pravidelně členěný na 3 části a nevelký výškový rozdíl mezi terénem a podlahou přízemí vyrovnává betonový schod. Na postranních osách jsou osazena dřevěná okna, interval mezi západní a střední osou je poněkud menší, než interval mezi osou střední z východní. Díky odhalení spodních partií zdiva opadanými omítkami je viditelná druhotně provedená cihelná zadržka pod parapetem okna na východní straně (obr. 3), okno se evidentně nachází v místě bývalého vstupu. Při východním konci této části průčelí jsou osazeny dvě rozměrné plechové skříně elektroinstalace, opatřené nátěrem červenohnědé barvy (obr. 3), obdobná menší skříně elektroinstalace je osazena východně vedle vstupu (obr. 2).

Východní část je pravidelně dvojosá, osazená vzájemně shodnými plastovými okny (obr. 7). Plastová okna jsou druhotně vsazená do dřevěných rámců po původních oknech.

Jižní průčelí verandy je nepravidelně čtyřosé, s typovými novodobými okny dřevěnými zdvojenými, završené mírně vyloženou deskovou korunní římsou s čelem krytou okapním žlabem (obr 6). Oproti domku nižší přístavba verandy, krytá oplechovanou plochou střechou, nezasahuje do korunní římsy, která tak kontinuálně probíhá i nad verandou. Na západních dvou osách jsou vzájemně shodná drobná, vysoko osazená nečleněná okna čtvercového formátu s pozinkovanými parapetními plechy. Na východních dvou osách jsou osazena vzájemně shodná okna dvoukřídlá, parapetní plechy jsou opatřeny bílým nátěrem shodně s okny. Západní průčelí verandy je slepé, završené nečleněnou plochou korunní římsou (obr. 3). Východní průčelí verandy je nepravidelně jednoosé, s dveřmi vstupu do východního bytu osazenými vpravo při jižní stěně domku (obr. 5). Novodobé typové dveře s dřevěným palubkovým křídlem ze 2/3 proskleným, osazeným v typové ocelové zárubni, v mělké nise podložené betonovým vyrovnávacím schodem. Vstup do domku je chráněn před povětrností markýzou, přisazenou ke spodní straně korunní římsy a opatřené improvizálně provedeným okapním žlabem.

Ze střešní roviny vyčnívá pouze jeden dřevěný nakládací vikýř, asymetricky osazený nad východní stranou verandy. Tvarové řešení a řemeslné detaily vikýře jsou v podstatě shodné s obdobnými prvky ostatních historických staveb hřebčina, světlá barva dřeva však nasvědčuje jeho kompletní obnově při nedávné opravě střechy. Druhotná přístavba verandy však znemožnila využívání vikýře pro přístup do podkroví. Při hřebeni střechy na západní straně jsou osazeny dva shodné komíny, jejichž subtilní hmota nasvědčuje jejich novodobému původu. Pravidelně vyspárované režné cihelné zdivo komínů a hlavice kryté subtilními betonovými římsami svým detailem svědčí o původu z nedávné obnovy střechy. Okapní žlab, probíhající v celé délce průčelí, je opatřen svodem, situovaným při východním konci průčelí.

6.2.2.3. SEVERNÍ PRŮČELÍ

Severní průčelí domku je šestiosé, s pravidelně rozvrženým intervalem okenních os (obr. 8). Nepravidelné je však posunutí os o jedno interkolumnium směrem k východu (resp. ke zcela pravidelnému rozvrhu chybí jedna osa na západní straně). Další narušení pravidelného rozvrhu představuje odlišný formát okna hospodářské prostory na východní ose, které má formát nadsvětlíku ostatních oken; okno je dvoukřídlé, jednoduché, dovnitř otevíravé. Na třech osách na západní straně jsou osazena dřevěná okna, na dalších dvou osách východně jsou okna plastová, osazená v dřevěných rámech po odstraněných dřevěných oknech shodně s plastovými okny předchozího jižního průčelí (obr. 9). Při západním a východním konci průčelí jsou nepravidelně osazené okapní svody.

6.2.2.4. VÝCHODNÍ PRŮČELÍ

Východní průčelí domku je nepravidelně jednoosé, se vstupem do hospodářské části domku, osazeným tesařsky provedenými dřevěnými svlakovými dveřmi osazenými v dřevěné zárubni (obr. 14). Průčelí je z velké části kryté druhotně přistavěnými kůlnami, jejichž výška však nedosahuje k úrovni korunní římsy, která nepřerušeně probíhá celým průčelím (obr. 10, 11). Pod římsou jsou patrné nevelké obdélné větrací otvory, jižní otvor je z vnitřní strany druhotně zazděný. K jižní straně průčelí je druhotně přistavěný subtilní komín, provedený z šedých vápenopískových cihel.

Z plochy střešní valby východního průčelí vystupuje subtilní komín, následkem osazení poměrně hluboko pod hřebenem střechy relativně převýšený, s detaily shodnými s předchozími komíny jižního průčelí vyjma povrchu, opatřeného hladkou omítkou (obr. 10).

6.2.2.5. KŮLNÝ OBYTNÉHO DOMKU

K severní straně východního průčelí je přistavěna nevysoká zděná kůlna, krytá pultovou střechou (obr. 10, 11). Severní průčelí kůlny, poněkud odsazené od severovýchodního nároží domku, je jednoosé, na místě nevelkého okna se však nachází pouze volný otvor nepravidelné niky. Východní průčelí je slepé, v jednoosém průčelí jižním je osazen vstup, uzavřený dřevěnými dveřmi svlakovými, osazenými v (patrně druhotně osazeném) kamenném ostění (obr. 14). V interiéru je nízko osazený dřevěný trámový strop, nad kterým se v podkroví nachází pod pultovou střechou nízký půdní prostor, přístupný dřevěnými dvířky, asymetricky osazenými nad vstupem do kůlny. Cihelná podlaha je lokálně kryta cementovými vysprávkami. Střecha je kryta taškami drážkovanými, které se od krytiny střechy domku liší podstatně starším původem, omítka je z velké části opadaná, stavebně technický stav kůlny je velmi špatný.

K jižní straně východního průčelí je přistavěna další kůlna, oproti předchozí kůlně poněkud většího půdorysu, krytá pultovou střechou velmi nízkého sklonu, opatřenou plechovou krytinou (obr. 11). Neomítané cihelné zdivo je improvizacním způsobem vyzděno z různorodého materiálu, základy a podlaha jsou betonové. Severní a jižní průčelí jsou slepá, východní průčelí je nepravidelně dvouosé. Vstup uzavřený typovými dveřmi je uprostřed průčelí, na severní straně je okno, vyplněné luxferami. Kůlně, sloužící jako kotelna ústředního topení, patří komín, přistavěný k východnímu průčelí domku.

Třetí kůlna stojí samostatně východně od domku. Její výrazně obdélný půdorys o délce shodné s šířkou domku z východní strany uzavírá prostor malého hospodářského dvorka, přiléhajícího k východní straně domku (obr. 12). Kůlna je zděná, krytá pultovou střechou, doplněnou na západní průčelní straně krátkou přesahující stříškou (tzv. kšilt). Všech 6 nepravidelně situovaných vstupů, situovaných v západním průčelí, je osazeno dřevěnými dveřmi jednoduché tesařské konstrukce. Značně narušená střešní krytina, tvořená starými taškami drážkovanými shodně s protější kůlnou přistavěnou k domku, je doplněná četnými provizorními vysprávkami. Omítka průčelí, opatřená nátěrem našedlé barvy, je značně narušená. Ve špatném stavu se nacházejí rovněž dřevěné výplně otvorů i dřevěná konstrukce krovu. Kůlna je typickým lokálním prvkem výstavby drobných hospodářských objektů z období cca od posledních desetiletí 19. století do cca 30. let 20. století.

Další drobné stavby kůlen a přístřešků jsou zcela nekoncepčně situovány na pozemku, ležícím jižně vedle domku (obr. 13). Vzhledem k nekvalitnímu provedení, provizornímu charakteru a špatnému technickému stavu představují natolik evidentní rušivý prvek, že jejich podrobnější charakteristika by byla mimo smysl stavebně historického průzkumu. Jisté pozornosti, jakožto typický prvek historické venkovské zástavby, si zaslouží pouze zahlobený cihelný klenutý sklípek, krytý zatravněnou zemí, situovaný při jižní hranici jižního dvorka naproti jihozápadnímu nároží verandy.

Obytný domek, západní průčelí, pohled od jihozápadu

1

Pravidelně dvojosé hlavní průčelí domku je relativně nejméně zasaženo druhotnými úpravami. Malá květinová předzahrádka s nízkým laťkovým plotem představuje malebný doplněk, provedený v intencích tradičního venkovského prostředí.

Obytný domek, jižní průčelí, západní část se vstupem do západního bytu

2

Západní část jižního průčelí se oproti hlavnímu průčelí nachází v poněkud horším technickém stavu. Okna obytných místností jsou oproti středovému vstupu situována poněkud nepravidelně, vzdálenost západní osy je oproti východní ose viditelně menší.

Obytný domek, jižní průčelí, okno na místě druhotně zazděného vstupu

3

V místech opadané omítky je patrné druhotné nahrazení původního vstupu oknem. Parapet je dozděn cihlami, zatímco starší zdivo po stranách otvorů je smíšené. Novodobá veranda a rozměrné plechové skříně elektroinstalace narušují historický charakter objektu.

Obytný domek, jižní průčelí, vstupy do bytů

4

Dveře vstupu do západního bytu, osazené i s nadsvětlíkem v masivní zárubni poměrně hluboko v nice, jsou dílem adaptace objektu, provedené v meziválečném období.

5

Vstup do východního bytu je veden přes novodobou verandu. Nad přístavbou verandy je patrné předchozí barevné řešení fasád, provedené v kombinaci okrově žluté a lomeně bílé barvy, po přístavbě verandy překryté monochromatickým šedým nátěrem.

Obytný domek, jižní průčelí, veranda před vstupem do východního bytu

6

Veranda, přistavěná k domku při novodobých stavebních úpravách, provedených cca v 70. – 80. letech 20. stol., po stránce architektonické i uměleckohistorické podstatně narušuje výraz historického objektu.

Obytný domek, jižní průčelí, východní část

7

Ve východní části domku byla starší dvojitá dřevěná okna nahrazena plastovými okny, vsazenými do rámu původních oken. Přestože bylo dodrženo členění původních oken, následkem podstatně větší šířky prvků oproti historickým dřevěným oknům a zcela odlišného moderního industriálního detailu plastová okna působí jako rušivý prvek.

Obytný domek, severní průčelí, celkový pohled ze zahrady

- 8** Severní průčelí má pravidelný rozvrh okenních os, narušený chybějící osou na západní straně a odlišným malým oknem hospodářské prostory na východní straně.

Obytný domek, severní průčelí, pohled od severovýchodu

- 9** Korunní římsa čtvrtkruhového profilu, lemovaná na spodní straně jednoduchým oblounovým profilem, je typickým prvkem jednodušších hřebčínských staveb, pocházejících z období přibližně od pozdního klasicismu do konce historismu. Úprava je zde zřejmě dílem radikální přestavby objektu, provedené stavitelem Talirzem v r. 1856. Zpod narušené svrchní vrstvy šedého nátěru prosvítá starší nátěr okrově žluté barvy, pod kterým je v místech narušení lokálně viditelný zelený nátěr.

Obytný domek, východní průčelí, severní část s přístavkem starší kůlny

10

K severní části východního průčelí přiléhá druhotně přistavěná kůlna s pultovou střechou. Tato část stavby je architektonicky nepozoruhodná a celkově zchátralá. Při nároží domku je na okraji severního průčelí patrný starý okapní svod, nahrazený při nedávné opravě střechy novým, poněkud dále situovaným okapním svodem (při pravém okraji snímku).

Obytný domek, východní průčelí, jižní část s přístavkem nové kůlny

11

Kůlna při jižní straně východního průčelí byla přistavěna při adaptaci objektu, prováděné na přelomu 70. a 80. let, pro umístění kotelný ústředního topení. Přístavba, provedená hrubým utilitárním způsobem, zcela zásadním způsobem narušuje architekturu objektu.

Obytný domek, zděná kůlna východně vedle objektu

12

Kůlna, stojící samostatně východně vedle domku, svou pravidelně orientovanou hmotou tvoří doplněk hlavního objektu. Drobná stavba, která je typickým lokálním prvkem malých hospodářských usedlostí, je celkově zchátralá následkem dlouhodobě zanedbané údržby.

Obytný domek, drobné dřevěné kůlny jižně od objektu

13

Na pozemku jižně od domku se nachází nesourodá zástavba kůlen provizorního charakteru, zbudovaných z různorodého stavebního materiálu. Zanedbaná plocha v kontextu historického objektu působí jako rušivý prvek.

Obytný domek, východní průčelí, hospodářské vstupy; okno západního průčelí

14

Kamenné ostění vstupu do druhotně přistavěné kůlny bylo zřejmě osazeno druhotně, jeho původní umístění v historické výstavbě hřebčina se nedá zjistit.

15

Typické dřevěné dvojité okno domku pochází z adaptace objektu, provedené v době cca okolo r. 1960. Členění podle písmene „T“ je nepůvodní (původně bylo zřejmě šestitabulkové), stejně jako osazení v mělkých špaletách (původně v líci fasád).

Jižní průčelí, západní část, detail paty zdiva s narušenou omítkou

16

Omítka ve spodních partiích zdiva, narušená působením vlhkosti, odhaluje smíšené zdivo. Chybějící sokl představuje architektonickou závadu. Novodobé betonové plotny, tvořící dlažbu dvorka, neodpovídají charakteru historického objektu.

6.2.3 INTERIÉR

6.2.3.1. PŘÍZEMÍ

Stávající stav přízemí objektu je v půdoryse znázorněn v plánové příloze, část 1 „Stávající stav“, výkres. 1.2 – obytný domek – přízemí. Popisy interiérů jsou dokumentovány vybranými fotografiemi, jejichž situování je graficky vyznačeno ve výkrese.

Objekt je vystavěn na obdélném půdoryse s podélnou osou orientovanou v západovýchodním směru. Vnitřní dispozice je dvoutraktová, členěná většinou slabšími stěnami o síle cca 30 cm a příčkami. Obvodové zdi západní, a s výjimkou koncové východní části v rozsahu jedné okenní osy také jižní a severní, jsou nápadně silné, cca 90 cm. Takto silná zeď také odděluje východní koncovou část od hlavní části objektu. Obvodové zdi východní části jsou slabší, cca 70 cm, naproti tomu mezitraktová zeď, oproti hlavní části objektu je naopak silnější vnitřní mezitraktová zeď, kolem 60 cm, situovaná oproti hlavní části objektu poněkud severněji. Zatímco v hlavní části domku je dvoutrakt poněkud asymetrický s nestejnou hloubkou traktů – jižní trakt cca 4 m, severní trakt cca 4,7 m – v koncové východní části jsou hloubky obou traktů zcela stejné. Východní koncová část objektu je nepochybně mladšího původu. Ke kompaktnímu obdélnému půdorysu domku je na jižní straně poněkud východněji oproti jeho příčné ose přiložena druhotná přístavba nevelké verandy s obvodovými stěnami o síle cca 40 cm. Všechny vnitřní prostory jsou plochostropé s rovným podhledem, stropy jsou s výjimkou hospodářské prostory omítané.

Vnitřní dispozice je rozdělena na dva byty a hospodářskou část. Poněkud větší je byt 5+1 v západní části domku, přístupný vstupem, situovaným na druhé ose od západu; v přístavbě verandy k západnímu bytu náleží pouze WC, situované v její západní části. Vstup do poněkud menšího bytu 3+1 ve východní části domku je veden přes verandu, ve které je situováno také WC. Hospodářská prostora ve východním konci severního traktu je samostatně přístupná z exteriéru od východu. Hlavní část domku včetně vnitřních stěn a příček je vystavěna na pravouhlém půdoryse, půdorys verandy je mírně kosoúhlý se zešíkmenými obvodovými zdmi na západně a východě. Podlahy vnitřních obytných prostor jsou situovány na stejné výškové úrovni pouze cca 15 cm nad úroveň okolního rovinatého terénu. Pouze samostatná hospodářská prostora má podlahou na úrovni terénu.

Interiéry západního bytu prošly naposled modernizační adaptací v meziválečném období, o čemž svědčí většina prvků (zejména dveří), pocházejících z této doby. Stavební zásahy období poválečného jsou zde pouze dílčího charakteru, spočívající zejména ve zřízení WC a koupelny. K vytápění západního bytu slouží lokální kamna na pevná paliva. Stavebně technický stav západního bytu je poměrně špatný následkem dlouhodobě zanedbané údržby, spodní partie zdiva jsou lokálně zasaženy zemní vlhkostí.

Naproti tomu interiéry východního bytu se nacházejí v relativně dobrém stavebně technickém a dobře udržovaném stavu po kompletní modernizační adaptaci, provedené v době na přelomu 70. a 80. let, ze které pocházejí v podstatě všechny prvky a povrchy. Byt je vedle koupelny a WC vybaven vlastním ústředním topením s kotlem na pevná paliva, situovaným v přístavbě, přiložené k jižní straně východního průčelí domku.

Následkem poměrně rozsáhlých modernizačních stavebních zásahů, provedených v několika etapách v průběhu 20. století, se v interiérech domku nezachovaly žádné prvky a povrchy ze starších stavebních fází.

101 předsín

Nevelká prostora za exteriérovým vstupem do západního bytu. Nika vstupu s mírně zešíkmeným ostěním je zaklenuta segmentovým pasem (obr. 17). Vstupní dveře dřevěné rámové konstrukce s pravidelným členěním křídla na 2x3 díly jsou osazeny v dřevěné obložkové zárubni bez profilace s nasazovacím proskleným nadsvětlíkem. Dveřní křídlo je opatřeno nátěrem tmavě hnědé barvy, zárubeň a nadsvětlík jsou opatřeny nátěrem světle béžové barvy, kliky jsou novodobé ze světlého kovu. V boční stěně na západní straně jsou osazeny dveře dřevěné vstupu do pokoje 110 s křídlem rámové konstrukce pravidelně děleným na 3 části, osazeným v hladké obložkové zárubni, vše v barvě tmavě hnědé, kliky jsou novodobé bakelitové (obr. 18). Dveře vstupu do kuchyně 103, osazené v boční stěně na východní straně jsou plné, novodobé typové osazené v ocelové zárubni, opatřené světle béžovým nátěrem a s typovou bakelitovou klikou. Naproti vstupu jsou dveře vstupu do komory 102, křídlo dřevěné rámové konstrukce pravidelně dělené na 3 části v hladké obložkové zárubni s nadsvětlíkem, jehož křídlo chybí a otvor je provizorně zakryt překližkou.

Podlaha je betonová, krytá PVC. Stěny i strop jsou opatřeny hladkou omítkou vápennou štukovanou, dlouho neobnovovaný povrchový nátěr je zašlý, ve spodních partiích jsou stopy vzlínající vlhkosti. Rovněž nátěry dveří jsou opotřebené. Na zdi vedle exteriérového vstupu je osazena plechová výlevka.

102 komora

Drobná neosvětlená prostora uprostřed dispozice severně vedle předsíně domovního vstupu 101. Podlaha je betonová, ostatní povrchy jako v předchozí prostoře. V severozápadním koutě vystupuje hranol komínového tělesa.

103 kuchyně

Prostora lehce obdélného půdorysu v jižním traktu východně vedle předsíně domovního vstupu 101, osvětlená jedním oknem od jihu, osazeným v segmentově klenuté nise s mírně zešíkmeným ostěním (obr. 22). Dvoukřídle dvojité okno s nadsvětlíkem, členěné ve tvaru písmena „T“, je osazeno bakelitovými olivami v „zakulaceném“ provedení, typickým pro stavební výrobu 50. až 60. let, parapet je kryt keramickým obkladem. Okno je opatřeno nátěrem světle béžové barvy shodného odstínu s dveřmi, shodný je i poměrně vysoký stupeň opotřebení. Ve východní stěně při jižní straně je situován vstup do chodby 104, osazený dveřmi tvarově shodnými s předchozími dveřmi 101/110, od kterých se liší pouze světle béžovým nátěrem a štítky klik meziválečného typu „Elegant“ (obr. 19, 20). Mělká nika dveří má přímé nadpraží. Ze střední části severní stěny vyčnívá hranol komínového tělesa a v její východní části jsou v mělké nise s přímým nadpražím osazeny dveře vstupu do pokoje 108, které se od předchozích liší pravidelným členěním křídla na 4 díly (obr. 21, 24). Povrchy jsou shodné s předsíní 101.

104 chodba

Nevelká temná prostora východně vedle předchozí kuchyně 103 (obr. 20). V severní stěně na západní straně jsou osazeny dveře vstupu do spíže 105, shodné s předchozími dveřmi do komory 102, liší se pouze osazením křídla proskleného výklopného nadsvětlíku, pravidelně členěného poutci na 3 části. Železná klika dveří je osazena ve štítku v tvarovém provedení meziválečného typu „Elegant“ (obr. 27). Další vstup na východní straně severní stěny, který vede do koupelny 106, je osazen novodobými typovými dveřmi v ocelové tmavě hnědě natřené zárubni, nad nimiž je osazen starší nadsvětlík, shodný s předchozími vedlejšími dveřmi (obr. 26). Při východním konci jižní stěny je vstup do WC, situovaný v hluboké nise, která má v přední části segmentově klenuté nadpraží, v zadní části přímé nadpraží, uzavřený novodobými typovými dveřmi s křídlem v horní 1/3 proskleným a osazeným v ocelové tmavě hnědě natřené zárubni (obr. 25). Stěny jsou opatřeny soklem o v. cca 1,5 m, tvořeným nátěrem poněkud tmavší barvy, ostatní povrchy jsou shodné předchozí kuchyní 103.

105 spíž

Drobná prostora obdélného půdorysu uvnitř dispozice severně od chodby 104, osvětlená pouze proskleným nadsvětlíkem vstupních dveří. Podlaha je betonová, ostatní povrchy shodné s předchozími prostorami, zdivo je ve spodních partiích zasaženo vzlínající vlhkostí.

106 koupelna

Drobná prostora půdorysně shodná s předchozí spíží 105 se odlišuje pouze keramickým obkladem bělninovým, provedeným na všech stěnách do v. cca 1,5 m (obr. 26).

107 WC

Nevelká výrazně obdélná prostora, situovaná jižně od chodby 104 v přístavbě verandy, osvětlená vysoko osazeným malým oknem čtvercového formátu. Bělninový keramický obklad je obdobný jako v předchozí koupelně, podlaha je kryta keramickou dlažbou, ostatní povrchy jsou shodné s předchozími prostorami.

108 pokoj

Obdélná prostora, situovaná v severním traktu je přístupná z kuchyně 103 a osvětlená jedním oknem, včetně niky shodným s oknem kuchyně (obr. 24). Ve východní stěně na její jižní straně vstup do pokoje 109, uzavřený dveřmi shodnými s dveřmi 103/104, klika novodobá ze světlého kovu. Dřevěná fošnová podlaha je kryta PVC, ostatní povrchy jsou shodné s předchozími prostorami.

109 pokoj

Obdélná prostora situovaná v severním traktu východně vedle předchozího pokoje 108. Mělká nika vstupu ze 108 má přímé nadpraží, podlaha je fošnová s červenohnědým nátěrem, omítaný okenní parapet je bez keramického obkladu, ostatní materiály a povrchy shodné s předchozí prostorou. Na stropě patrné stopy dřívějšího zatékání narušenou střešní krytinou (obr. 23), ve středu východní stěny patrná zadržovaná nika bývalého vstupu.

Obytný domek, 101 předsíň; vstup západního bytu; dveře do pokoje 110

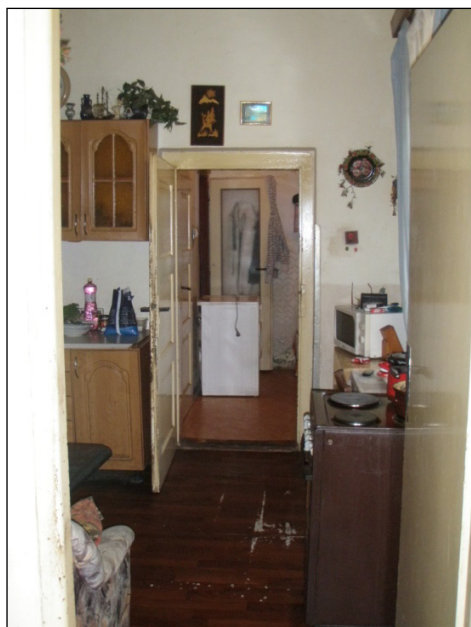
17

Segmentově zaklenutá nika exteriérového vstupu s mírně zešikmeným ostěním je shodná s nikami oken obytných místností.

18

Dřevěné dveře rámové konstrukce se liší pouze v členění křídel, jejich truhlářské detaily jsou shodné, odpovídající době původu z meziválečného období, kliky jsou novodobé.

Obytný domek, 103, kuchyně, pohled od vstupu; pohled do chodby 104

19

Vstup ze 101 do 103, osazený novodobými typovými dveřmi, byl zřízen až při poválečných adaptacích při spojování dvou menších bytů 2+1 do velkého bytu 5+1.

20

Chodba 104 byla původně předsíň středního bytu, který byl před přístavbou verandy přístupný z exteriéru nikou dnešního vstupu do WC 107, situovaného v nové verandě.

Obytný domek, 103 kuchyně, pohled k severovýchodu, vstup do pokoje 108

21

Poněkud nesourodá dispozice velkého bytu je pozůstatkem po jeho vzniku spojením ze dvou menších bytů. Dva východněji situované pokoje 108 a 109 severního traktu jsou přístupné z kuchyně, zatímco dva západněji situované pokoje 11 a 112 jsou přístupné přes pokoj 110 jižního traktu.

Obytný domek, 103 kuchyně, celkový pohled k jihu

22

Segmentově klenutá nika okna s mírně zešikměným ostěním je shodná se všemi okenními nikami v domku, které jsou původem z historických stavebních etap.

Obytný domek, 109 pokoj, severní strana s detailem stropu

- 23** Na stropě pokoje 109 v severním traktu při průčelí jsou stále patrné stopy dřívějšího zatékání narušenou střešní krytinou, které bylo odstraněno nedávnou opravou střechy.

Obytný domek, 108 pokoj, pohled ze 103; 104 předsíň se vstupem do 107

- 24** Ve vstupu z kuchyně 103 do pokoje 108 je osazeno dveřní křídlo, které svým pravidelným členěním na 4 díly je bližší starším historickým prvkům.
- 25** Vstup do WC v novodobém přístavku je veden nikou bývalého exteriérového vstupu do původního středního bytu.

Obytný domek, 104 předsíň, průhled do lázně 106; 104 detaily dveří spíže 105

26

Ve vstupu do koupelny 106 byly původní dřevěné dveře nahrazeny novodobými typovými osazenými v ocelové zárubni, z původních dveří byl zachován nadsvětlík.

27

Železná klika se štítkem tvarově odpovídajícím meziválečnému typu „Elegant“ na dveřích spíže 105 představuje ojediněle kompletní část kování původem z meziválečné adaptace.

Obytný domek, 110 pokoj, pohled od vstupu ke dveřím do 111

28

Dveře mezi 110 a 111 jsou typickým prvkem, pocházejícím z meziválečné adaptace objektu. Na snímku je patrný poměrně zanedbaný stav interiérů západního bytu.

Obytný domek, 111 pokoj, pohled k východu s dveřmi vstupu do 112

29 Křídla dveří mezi pokoji 111 a 112 jsou stejně jako dveře mezi 103 a 108 opatřeny architektonicky kvalitnějším členěním, bližším starším historickým prvkům.

Obytný domek, 112 pokoj, celkový pohled k severu

30 Úzký pokoj výrazně obdélného půdorysu vznikl při meziválečné adaptaci rozdělením původního velkého pokoje o dvou okenních osách druhotnou vestavbou příčky.

Obytný domek, 110 pokoj, detail okna na jižní straně s parapetní deskou

31

Jižní okno pokoje 110, osazené na průčelí na nepravdělně situované ose, bylo proraženo až při novodobých adaptacích v době cca kolem r. 1960, o čemž svědčí přímé nadpraží niky, končící parapetem. Dřevěná okna v celém domku, vsazená do původních otvorů s pozměněným členěním a dřevěné parapetní desky pocházejí rovněž z této adaptace.

110 pokoj, pohled k jihozápadu s detailem zvlhlé zdi v koutě

32

V jihozápadním koutě pokoje 110 je nejvíce patrné zasažení zdiva vzlínající vlhkostí. Zatížení zdiva vlhkostí zvyšuje překrytí dřevěné podlahy neprodyšnou vrstvou PVC.

110 pokoj

Velká prostora v západním konci jižního traktu téměř čtvercového půdorysu je osvětlená dvěma okny, jedním od jihu a druhým od západu (obr. 28). Dveře vstupu z předsíně 101, osazené v mělké nice s přímým nadpražím, jsou opatřeny nátěrem tmavě hnědé barvy. Ve východní stěně severně vedle vstupu z předsíně 101 je zazděná nika s přímým nadpražím bývalého vstupu do komory 102. (Před spojením dvou menších bytů prostora 110 sloužila jako kuchyně, komora byla spíží.) Na ose severní stěny se nachází vstup do pokoje 111, osazený dveřmi shodnými s dveřmi vstupu ze 101. Nika okna na jižní straně je parapetní a liší se od ostatních okenních nik přímým nadpražím; parapety obou oken jsou kryty dřevěnými deskami (obr. 31). Dřevěná fošnová podlaha je krytá PVC, ostatní povrchy a detaily jsou shodné s předchozími pokoji. Zasažení spodních partií stěn vzlínající vlhkostí je oproti ostatním prostorám výraznější (obr. 32).

111 pokoj

Velká lehce obdélná prostora, přístupná z pokoje 110, je největší prostorou západního bytu. Pokoj je osvětlen jedním oknem od západu. Ve východní stěně je vstup do dalšího pokoje 112 s dveřmi shodnými s dveřmi mezi 103/108 (obr. 29). Dřevěná fošnová podlaha je opatřena opotřebeným červenohnědým nátěrem, ostatní povrchy a detaily jsou shodné s předchozím pokojem 110.

112 pokoj

Prostora výrazně obdélného půdorysu v severním traktu, přístupná od západu z předchozího pokoje 111, je osvětlená jedním oknem (obr. 30). Dřevěná palubková podlaha je opatřena nátěrem shodně s předchozím pokojem 111, ostatní detaily a povrchy jsou s předchozím pokojem rovněž shodné.

113 předsíň

Nevelká prostora, situovaná v novodobé přístavbě, tvoří vstupní předsíň východního bytu (obr. 33). Předsíň je od jihu dobře osvětlená dvěma dvoukřídlými okny dřevěnými zdvojenými, detaily bakelitových klik v hranatějším provedení a zasklení do černých pryžových profilů odpovídá době původu v letech cca okolo r. 1980. V západní stěně jsou situovány vstupy do WC 114 při jižní straně a do spíže 115 při severní straně, osazené novodobými typovými dveřmi v ocelových zárubních. Uprostřed severní strany jsou v mělké nice s přímým nadpražím novodobé typové dveře vstupu do chodby 116, ze 2/3 prosklené a osazené v typové ocelové zárubni.

Podlaha je kryta keramickou dlažbou s nízkým obvodovým soklem, materiálovým provedením odpovídající době před cca 10 až 20 lety. Stěny i strop jsou kryty omítkou vápennou štukovanou hladkou, vše je dobře udržované.

114 WC

Drobná prostora lehce obdélného půdorysu, situovaná při západní straně předsíně 113, je osvětlená malým vysoko osazeným oknem shodným s oknem předchozího WC 107. Stěny opatřeny keramickým obkladem do v. cca 1,5 m, podlaha a ostatní povrchy jsou shodné s předsíní 113.

115 komora

Malá temná prostora uvnitř dispozice verandy západně vedle předsíně 113, povrchy jsou shodné s předsíní 113.

116 chodba

Úzká obdélná prostora procházející celou šířkou jižního traktu byla před přistavěním verandy předsíní za původním exteriérovým vstupem do východního bytu (obr. 34). Segmentově klenutá nika vstupu ze 113 s ostěním zešikmeným pouze z východní strany byla nikou původního exteriérového vstupu (obr. 35). Na severní straně je vstup do pokoje 120 v severním traktu, na jižní straně západní stěny je vstup do koupelny 117 a při jižním konci východní stěny je vstup do kuchyně 118, osazený v mělké nice s přímým nadpražím. Novodobé typové dveře, osazené v ocelových zárubních, jsou z 1/3 prosklené. Povrchy a detaily jsou shodné s předchozí prostorou předsíně 113.

117 koupelna

Nevelká prostora obdélného půdorysu v jižním traktu uprostřed dispozice, situovaná západně vedle chodby 116 (obr. 36). Ze severní strany je oproti sousední chodbě 116 půdorys výrazně zkrácený mohutným komínovým tělesem. Stěny jsou opatřeny keramickým obkladem do v. cca 2 m, ostatní povrchy jsou shodné s předchozí prostorou chodby 116.

118 kuchyně

Prostora lehce obdélného půdorysu v jižním traktu východně vedle chodby 116 je osvětlena jedním asymetricky situovaným oknem od jihu (obr. 37). Segmentový záklenek niky a mírně zešikmené ostění je shodné s předchozími okny, liší se však ukončením niky v úrovni parapetu, krytého keramickým obkladem. Původní dřevěná okna byla odstraněna, jejich obvodové rámy však zůstaly ponechány. Zatímco vnitřní rám je volný, do vnějšího rámu je vsazeno jednoduché plastové okno s dvojitým zasklením. Plastové okno sice dodržuje členění do písmene „T“ původních dřevěných oken, následkem vsazení dovnitř dřevěného rámu původního okna a oproti dřevěným prvkům podstatně širších rámu je jeho celková plocha prosklení výrazně zmenšená. Kuchyně je průchozí, při jižní straně východní stěny je souose se vstupem z verandy situován vstup do pokoje 119. Tzv. plovoucí podlaha, pocházející z doby před cca 10 – 20 lety, je položena na betonovém podkladu, ostatní povrchy a detaily jsou shodné s předchozími prostorami bytu. V celém bytě je zavedeno ústřední topení, pod okny všech obytných místností jsou osazeny radiátory.

119 pokoj

Lehce obdélné prostora ve východním konci jižního traktu, přístupná z kuchyně 118, je osvětlená jedním oknem, pravidelně situovaným na ose jižní stěny. Hluboká nika vstupu v silné příčné zdi, pouze ze severní strany zešikmená, přímým nadpražím dokládá svůj novodobý původ z poválečné adaptace. Prostora, sloužící jako stáj se samostatným exteriérovým vstupem od východu, byla při přestavbě objektu v době kolem r. 1960 upravena na obytný pokoj a připojena nově proraženým vstupem k východnímu bytu, který tím byl zvětšen na 3+1; exteriérový vstup byl zazděn.

Okenní nika se od okna předchozí prostory 118 liší pouze výrazně menší hloubkou, způsobenou menší tloušťkou obvodové zdi. Povrchy a ostatní prvky a detaily jsou shodné s předchozí prostorou 118. Na stěnách a stropě místnosti jsou lokálně patrné výkvěty, prosakující svrchními vrstvami malby (obr. 38).

120 pokoj

Prostora obdélného půdorysu v severním traktu, přístupná od jihu z chodby 116, je osvětlená jedním oknem od severu (obr. 39). V jižní straně východní stěny je vstup do dalšího pokoje 121, uprostřed západní straně je patrná druhotně zazděná nika bývalého vstupu do prostory 109, která dnes patří k západnímu bytu. Okenní nika je shodná s ostatními nikami oken severního traktu, druhotně vsazené plastové okno je shodné s okny bytu na jižní straně, keramickým obkladem je zde opatřen nejen okenní parapet, ale i (bývalý) meziokenní prostor. Povrchy a ostatní prvky a detaily jsou shodné s předchozími obytnými místnostmi východního bytu. Na stropě a v horních partiích stěn jsou patrné stopy bývalého zatékání narušenou střešní krytinou, ke kterému docházelo v dobách před opravou střechy.

121 pokoj

Úzká obdélná prostora v severním traktu o jedné okenní ose, situovaná východně vedle většího pokoje 120, vznikla při novodobé adaptaci rozdělením původního velkého pokoje o dvou okenních osách vestavbou příčky. Všechny povrchy, detaily a prvky jsou shodné s předchozím pokojem 120.

122 hospodářská prostora

Prostora ve východním konci severního traktu, od obytných pokojů oddělená silnou zdí, si zachovala svou funkci hospodářské prostory (obr. 40). Místnost, prostorově oddělená od obytných místností, je samostatně přístupná od východu z hospodářského dvorka vlastním exteriérovým vstupem, uzavřeným dřevěnými dveřmi svlakové konstrukce, osazenými v tesařské dřevěné zárubni, a osvětlená jedním nízkým oknem od severu. Nika vstupu, situovaná při jižním konci východní stěny, je poměrně výrazně zešíkmená pouze ze severní strany, záklenek je segmentově zaklenutý. Nika okna s mírně zešíkmeným ostěním a segmentovým nadpražím je shodná s nikou okna obytné místnosti 119 na protější jižní straně, liší se však podstatně větší výškou parapetu. Okno shodné šíře s okny obytných místností je výrazně nižší, jeho výška přibližně odpovídá výšce nadsvětlíků ostatních oken. Okno je dřevěné jednoduché dvoukřídlé, křídlo na východní straně však chybí. Strop je dřevěný prkenný, obílený vápnem shodně s omítkami stěn, podlaha je cihelná. Zanedbaný stav prostory je adekvátní její hospodářské funkci.

Na úrovni severního okraje exteriérového vstupu je prkenný strop podložen dřevěným trámem. Mezi trámem a mezitraktovou zdí je při jihovýchodním koutě ve stropě situován otevřený otvor průlezu, který je dnes (po přiložení žebříku) jediným vstupem do podkrovního objektu.

Obytný domek, 113 veranda východního bytu od vstupu, dveře do 114 a 115

33

Interiér verandy odpovídá jejímu původu z novodobé adaptace objektu, provedené v době cca okolo r. 1980. Některé detaily, kupř. keramické dlažby a obklady, byly obnoveny v posledních cca dvou desetiletích.

Obytný domek, 116 chodba od jihu s průhledem do pokoje 120

34

Rovněž prostory v historické části objektu po novodobých adaptacích do jisté míry ztratily historický charakter. Novodobé typové dveře v ocelové zárubni jsou vsazeny v nice po dřevěné zárubni odstraněných starších dřevěných dveří.

Obytný domek, 116 chodba od severu s průhledem na verandu 113

35 Jediným zachovaným prvkem původem z historických stavebních fází je nika bývalého exteriérového vstupu s mírně zešíkmeným ostěním a segmentovým záklenkem.

Obytný domek, 117 koupelna, pohled od vstupu

36 Koupelna, situovaná uvnitř dispozice v části prostoru bývalé černé kuchyně vedle mohutného tělesa dnes již nepoužívaného komína, nemá přímé denní osvětlení. Prostora rovněž prošla nedávnou stavební obnovou.

Obytný domek, 118 kuchyně, pohled od vstupu s průhledem do pokoje 119

37

Enfiláda vstupů, situovaná v jižním traktu při jižním průčelí, je dílem novodobých stavebních úprav, při kterých byla k obytné části domku připojena prostora původní stáje na východním konci jižního traktu.

Obytný domek, 119 pokoj, pohled k severovýchodu

38

Omítkami pokoje, který byl vytvořen v době cca okolo r. 1960 adaptací z bývalé stáje, dodnes prosakují výkvěty ze zdiva, které zřejmě nasáklo výpary ze stájového provozu, který zde existoval po dobu cca až 200 let.

Obytný domek, 120 pokoj, celkový pohled od vstupu

39

V celkovém záběru pokoje je patrné plastové okno, druhotně vsazené dovnitř dřevěného rámu odstraněného vnějšího okna. V segmentově klenuté nico původem z historických stavebních etap je osazeno těleso ústředního topení. Tzv. plovoucí podlahy pocházejí z poslední fáze stavebních úprav, provedených v době cca posledních 10 – 20 let.

Obytný domek, 122 chlév, pohled od vstupu k severozápadu

40

Hospodářská prostora ve východním konci severního traktu si dodnes zachovala rustikální výraz bývalé stáje.

6.2.3.2. PODKROVÍ

Stávající stav podkroví objektu je v půdoryse znázorněn v plánové příloze, část 1 „Stávající stav“, výkres. 1.2 – obytný domek – podkroví. Konstrukce krovu je názorně zobrazena v řezu na výkrese 1.4 – obytný domek – řez příčný. Popisy interiérů jsou dokumentovány vybranými fotografiemi, jejichž situování je graficky vyznačeno ve výkrese.

201 půda

Prostorově jednotné podkroví nad obdélným půdorysem obytného domku je kryto sedlovou střechou, ukončenou na obou stranách valbami. Sklon všech částí střechy pravidelného tvaru je zcela shodný, 42°. Krov je hambalkové konstrukce se stojatou stolicí, sestavený z ručně tesaných trámů (obr. 41, 42). Krytina je keramická, tvořená taškami drážkovanými na laťování, po nedávné opravě v dobrém stavu, podlaha rezná keramická dlažba (topinky). Na jižní straně východně od příčné osy půdorysu je dřevěný vikýř. Vstup do podkroví z přízemí je pouze po přistaveném žebříku otvorem ve stropě z hospodářské prostory 122, vstup vikýřem je znemožněn druhotnou přístavbou verandy v přízemí.

Krov je vybudován na zcela pravidelném půdorysném rozvrhu, mezi čtyřmi plnými vazbami jsou vždy 4 vazby mezilehlé (jalové). Rovněž na obou koncích jsou za posledními vazbami plnými 4 vazby jalové. Do posledních plných vazeb, osazených přesně pod koncem valby, jsou zavázány poloviční plné vazby, osazené v kolmém směru na podélné ose půdorysu, a diagonální plné vazby, podložené pod nárožními střechy (obr. 43). Vazné trámy i hambalky polovičních plných vazeb a vazeb diagonálních pod koncovými valbami jsou začepovány do plné vazby a hambalku poslední celé plné vazby (obr. 46). Spojení diagonálních plných vazeb s ortogonálně situovanými plnými vazbami, provedené prostřednictvím úhlopříčné osazených krátkých trámů, vytváří pravidelný geometrický obrazec (obr. 47). Krokve plných vazeb jsou začepovány do vazných trámů, krokve mezilehlých (jalových) vazeb jsou osazeny na krátkatech, zavázaných do průvlaků, vsazených mezi vaznými trámy (obr. 48). Vazné trámy i krátkata jsou osazeny na pozednicích (obr. 49). Do krokví jsou začepovány hambalky, které jsou osazeny na vaznicích, situovaných přibližně pod polovinou délky krokví. Vaznice jsou v plných vazbách nesené sloupky, zavětrovanými v podélném směru pásky (obr. 44) a v příčném směru vzpěrami (obr. 45). Chybí pouze vzpěra poloviční plné vazby v ose východní valby. Dřevěný vikýř jednoduché konstrukce, krytý sedlovou stříškou a tvarového řešení shodného s vikýři na ostatních historických objektech hřebčina, je osově osazen do jalové vazby k výměně, která svazuje přerušenu krokev s krátkými krokvi, situovanými po stranách vikýře. Detail shodně provedeného konstrukčního detailu výměny krokví, situovaný oproti vikýři symetricky na západní straně příčné osy půdorysu, dokládá dřívější existenci celkem dvou symetricky situovaných vikýřů (obr. 44) Prkenné obvodové stěny vikýře i vrátka v jeho čele byly kompletně obnoveny při nedávné opravě střechy.

Konstrukce krovu se vyznačuje kvalitním řemeslným i materiálovým provedením (obr. 50). Pravidelné číslování všech vazeb dokládá provedení konstrukce krovu v jedné stavební fázi. Konstrukční prvky krovu jsou v dobrém stavu, narušení následkem dřívějšího zatékání narušenou střešní krytinou není patrné. V podkroví jsou 4 nepravidelně situované komíny, pouze výrazně silnější komín u vikýře je ubourán pod úroveň střešní krytiny.

Obytný domek, 201 podkroví, celkový pohled od západu

- 41** Konstrukce krovy je hambalková se stojatou stolicí pravidelného půdorysného rozvrhu. Dva subtilní komíny v západní části půdorysu jsou evidentně novodobého původu.

Obytný domek, 201 podkroví, celkový pohled východu

- 42** Dvojice krokví, vzájemně spojené hambalkem, jsou osazeny na vaznicích, nesených v plných vazbách sloupky stojaté stolice. Jediný poměrně silný komín původem z historických stavebních fází, situovaný u vikýře východně vedle příčné osy půdorysu, byl při nedávno provedené opravě střechy ubourán pod úroveň střešní krytiny.

Obytný domek, 201 podkroví, východní strana

43 Sedlová střecha je na obou koncích ukončena valbou, sklony střech na všech stranách jsou zcela shodné (42°). Subtilní komín na východní straně je zřejmě novodobého původu.

Obytný domek, 201 podkroví, jižní strana v místě odstraněného vikýře

44 Sloupky plných vazeb jsou v podélném směru krovu zavětrovány pásky. Krokev první jalové vazby vpravo je v dolní části přerušena výměnou, na dvou krátkých krokevích pod ní byl osazen druhý vikýř, odstraněný při nedávné opravě střechy.

Obytný domek, 201 podkroví, severní strana, detail konstrukce plné vazby

45

Sloupky plných vazeb, osazené na vazných trámech, jsou v příčném směru krovu zavětrovány vzpěrami. Konstrukce krovu je zcela kompletní, chybí pouze vzpěra poloviční plné vazby v ose východní valby.

Obytný domek, 201 podkroví, východní valba, hambalky plných vazeb

46

Pod nárožími střechy jsou podloženy diagonální plné vazby, spojené s první celou plnou vazbou a kolmo situovanou poloviční plnou vazbou prostřednictvím krátkých trámů, vsazených mezi vazby v úhlopříčném směru.

Obytný domek, 201 podkroví, východní valba, vazné trámy plných vazeb

47

Půdorysné situování vazných trámů je zcela shodné s hambalky. Podlaha podkroví, tvořená režnou keramickou dlažbou (tzv. topinkami), je v celém rozsahu pokrytá zbytky slámy. Na půdě se nachází dlouhodobě nahromaděné harampádí.

Obytný dům, 201 podkroví, jihozápadní nároží, osazení krokví na krátkatech

48

Krokve plných vazeb jsou začepovány do vazných trámů, krokve jalových vazeb do krátkat, svázaných průvlakem, vloženým mezi vazné trámy plných vazeb. Keramická krytina, tvořená taškami drážkovými, je po nedávné opravě v dobrém stavu.

Obytný domek, 201 podkroví, jižní strana, detail osazení vazeb na pozednice

49 Vazné trámy a krátčata jsou osazena na pozednicích. Konstrukce historického krovu je v původním stavu, při nedávné opravě obnoveno pouze laťování a prkenné stěny vikýře.

Obytný domek, 201 podkroví, detail zavětrování sloupku plné vazby

50 V konstrukčním detailu sloupku, zavětrovaného pásky a vzpěrou, je patrné kvalitní řemeslné i materiálové provedení historické konstrukce, sestavené z ručně tesaných trámů. Konstrukce krovu se nachází v dobrém stavu, pouze ojediněle je patrné lokální narušení dřívějším zatékáním a dřevokazným hmyzem.

6. 3. STODOLA S HOSPODÁŘSKÝM DVOREM

6.3.1. CHARAKTERISTIKA

Soubor staveb hospodářského dvora Starého kštítu je znázorněn v plánové příloze, část 1 „Stávající stav“, výkres. 1.1 – Situace.

Dominantní stavbou hospodářského dvora je stodola, stojící v jihozápadním nároží pozemku. Na severozápadní nároží stodoly navazuje ohradní zeď, táhnoucí se podél celé západní a severní strany pozemku hospodářského dvora. Severně od středu dvora je západní zeď prolomena vraty vjezdu. Zřejmě z důvodů snazší manipulace při zajíždění z úzké cesty do dvora je vjezd poněkud zapuštěný dovnitř pozemku dvora. K severní ohradní zdi je téměř v celé její délce přistavěna dlouhá řada kůlen. Východní strana hospodářského dvora je ohrazena plotem z drátěného pletiva, v jehož severní části jsou osazena vrata vjezdu. Rovněž jižní strana dvora je ohrazena plotem z drátěného pletiva, který však není postaven na hranici pozemku, ale poněkud dále k severu, v linii navazující na severní průčelí stodoly. Vrata jižního vjezdu se nacházejí v polovině délky dvora.

Stodola je vystavěna na obdélném půdoryse s delší osou v západovýchodním směru. Objekt je krytý sedlovou střechou, konstrukce krovu je vaznicová. Stavba je vybudována ze smíšeného zdiva s převahou kamene, klenební pasy, ostění nik a druhotné stavební zásahy jsou provedeny z cihel. Objekt je jednopodlažní, nepodsklepený, s jednotným vnitřním prostorem, pouze v severovýchodním koutě se nachází vestavba, oddělující drobnou prostor. Nezastroupený vnitřní prostor je volně otevřený do krovu. K východnímu konci severního průčelí je přiložena drobná přístavba bývalé vodárny. Interiér je přístupný ze severní i jižní straně vraty, osazenými na příčné ose půdorysu. Boční obvodové zdi na východní straně ve spodních partiích nepravidelně přesahují před úroveň štítového průčelí.

Kůlny při severní ohradní zdi dvora jsou zděné pouze na západní a východní straně, uprostřed jsou dřevěné, ve střední a východní části otevřené do prostoru dvora. Kůlny jsou jednopodlažní, nepodsklepené, kryté pultovými střechami, doplněnými na přední straně krátkou přesahující stříškou. Zdivo kůlen i ohradních zdí je cihelné. Jižně vedle vrat západního vjezdu k ohradní zdi přiložena drobná dřevěná kůlna s pultovou střechou a jihovýchodně od ní se nachází záchod.

Všechny objekty hospodářského dvora, ohradní zeď i oplocení se následkem dlouhodobě zanedbávané údržby nacházejí ve špatném stavebně technickém stavu. Nejhorší situace je v objektu stodoly, jehož stav se již dá charakterizovat jako havarijný. Zejména východní část krovu již bezprostředně hrozí zřícením.

Hospodářský dvůr, který je v majetku hřebčína, je v současné době pronajat soukromému zemědělci. Pouze extenzivně využívané objekty slouží zejména k odstavování zemědělské techniky, zčásti také pro kanceláře, sklady a ustájení ovcí. Nezpevněný povrch plochy dvora je neupravený, nevelké zpevněné betonové plochy se nacházejí pouze před kůlnami na západní straně. Dvůr, sloužící k odstavování zemědělské techniky, je po obvodu zčásti lemován náletovou zelení.

6.3.2. EXTERIÉR STODOLY

Pouze severní průčelí stodoly je obráceno do prostranství hospodářského dvora. Západní a jižní průčelí objektu stojí v linii hranic pozemku. Východní průčelí, nacházející se jižně od linie oplocení, je rovněž vně dvorního prostranství.

6.3.2.1. SEVERNÍ PRŮČELÍ

Severní průčelí objektu je trojosé, téměř pravidelně symetrické, zčásti zakryté náletovou zelení (obr. 51). Dominantním prvkem průčelí je otvor vrat se segmentovým nadpražím (obr. 52). Nika vrat má pravoúhlé ostění, na vnější straně je pravoúhle poněkud rozšířená, v koutech vnější niky jsou pozůstatky konstrukce odstraněných vrat, k uzavírání otvoru slouží pouze provizorní vrátka z ocelových trubek a drátěného pletiva, sahající pouze do 2/3 výšky otvoru. Nad otvorem vrat jsou upevněny pozůstatky konstrukce horní vodící kolejnice po rovněž odstraněných posuvných vratech, pokračující na fasádě vlevo od vratového otvoru. Segmentové nadpraží vnější niky má oproti její vnitřní části menší vzduť (patky jsou osazeny výše, vrcholnice jsou ve stejné úrovni). Patky nadpraží vnější i vnitřní niky jsou při západním okraji vratového otvoru vodorovně podseknuty.

Na postranních osách jsou osazena vertikálně obdélná slepá okna s úzkými větracími štěrbinami uprostřed o výšce celého okenního otvoru (obr. 54). Větrací štěrbiny se směrem do interiéru půdorysně 2x pravoúhle zalamují. Mírně vystupující korunní římsa čtvrtkruhového profilu, lemovaná na spodní straně jednoduchým profilem oblounu podloženým úzkou pravoúhlou lizénou (obr. 53), je shodná s korunní římsou sousedního obytného domku. Zčásti opadaná omítka odhaluje konstrukční detail římsy, vyzděné z cihelných tvarovek s odstupňovaně zešíkmenými čely (obr. 53, 56). Pod dolním okrajem korunní římsy jsou drobné horizontálně obdélné větrací otvory, situované mezi okenními osami. Omítky průčelí jsou značně narušené, vpravo vedle vrat jsou niky elektroinstalace.

V narušeném povrchu fasád je dobře patrná stratigrafie barevných vrstev nátěrů. Na stěnách jsou svrchní vrstvy šedožluté až okrově žluté, relativně nejtlustší je souvrství nátěrů v odstínech šedozelené až zelené barvy a nejspodnější vrstvy jsou světle žluté (obr. 55). Niky slepých oken po vnějším obvodu lemuje poněkud nezřetelná bělavá lizéna (obr. 54). Na plochách nik slepých oken převažují odstíny šedožluté a okrově žluté barvy, zelená zde chybí. Na korunní římsě odstíny zelené barvy chybí, všechny vrstvy jsou v odstínech žluté, okrově žluté a našedlé barvy (obr. 53). Jádrová omítka, vystupující pod opadaným štukem, má mírně načervenalou barvu, typickou zejména pro kladrubské stavby z barokních stavebních fází. Nejvíce narušená je koncová část průčelí na východní straně, tvořená nepravidelně ubouranou obvodovou stěnou, přesahující zejména v dolních partiích před líc východního průčelí (obr. 56). Zde je pod opadanou omítkou patrný materiál zdiva, tvořený lomovým kamenem tmavě šedé barvy, jehož používání bylo typické pro kladrubské stavby barokních stavebních fází. Zcela při okraji průčelí je patrný detail pravidelně klenutého segmentového pasu, osazeném nad bývalým otvorem, jehož okraje jsou pravidelně vyzděné z cihel, pozdější otvoru je provedena v ploše fasády rovněž z cihel.

K východnímu okraji průčelí je přistavěna drobná hranolovitá hmota bývalé vodárny, krytá pultovou střechou téměř nezatelného sklonu s poměrně velkými přesahy a opatřená vstupem s plechovými dveřmi, situovaným v jižní části východní stěny.

6.3.2.2. VÝCHODNÍ PRŮČELÍ

Východní průčelí objektu se od ostatních průčelí liší tím, že není omítané (obr. 59). Průčelí je slepé, po jeho obou bočních stranách vystupují před líc části nepravidelně ubouraných obvodových zdí stodoly, která původně pokračovala dále východním směrem. Průčelí je ve spodní části až po úroveň korunní římsy bočních stran stodoly ze smíšeného zdiva s převahou lomového kamene světlejší barvy, typického pro kladrubské stavby pocházející zejména z 19. století. Horní část je vyzděná z cihel, nejvyšší partie štítového průčelí chybí. Na povrchu zdiva se místy zachovaly zbytky tenké vrstvy hrubé omítky, zejména ve spodních partiích.

Na přesahujících zbytcích obvodového zdiva zaniklé části stodoly jsou díky opadaným omítkám a celkově velmi špatnému technickému stavu patrné detaily provedení slepých oken s větracími štěrbinami. Na severní straně je patrná cihelná zazdívka bývalého okna se svislou větrací štěrbinou situovanou při východní straně zazdívky (obr. 57). V materiálu smíšeného zdiva převažuje lomový kámen tmavší šedé barvy. Na straně jižní byl po ubourání zdiva odhalen svislý řez zalomenou větrací štěrbinou, pravidelně vyzděnou z cihel v nice slepého okna a opatřenou omítkou i na vnitřní straně (obr. 58). Ostění niky slepého okna a zbytek klenebního pasu nad ním jsou rovněž cihelné, ve zdivu pod oknem a nad klenebním pasem převažuje lomový kámen tmavě šedé barvy. Horní partie zdiva a korunní římsa jsou cihelné.

6.3.2.3. JIŽNÍ PRŮČELÍ

Jižní průčelí objektu je téměř pravidelně trojosé, v podstatě shodné s průčelím severním (obr. 61). Liší se druhotným zazděním niky východního okna včetně větrací štěrbin, v zazdívce je nika nefunkční elektroinstalace (obr. 60) a osazením dvoukřídlých dřevěných posuvných vrat (obr. 62). Vrata ze svislých fošen jsou na horní straně opatřena dekorativně vyřezávanou lištou. Prvek je celkově ve špatném stavu, jižní vrata evidentně již dlouho nejsou používána. Na rovněž narušených omítkách průčelí nejsou patrné odstíny zelené barvy, ve vrstvách nátěrů převažuje barva světle béžová, světle šedá a světle šedá.

Keramická krytina střechy, tvořená taškami bobrovkami, je viditelně narušená. Atika štítového zdiva je kryta topinkami, které z velké části chybí. Východní okrajová část střechy je zborcená, při štítu je otvory po opadané krytině viditelné polámané laťování.

6.3.2.4. ZÁPADNÍ PRŮČELÍ

Západní průčelí objektu je štítové, pravidelně dvouosé (obr. 63). Na obou osách jsou osazena slepá okna s větracími štěrbinami shodná s předchozími průčelími. Povrch omítky má šedou barvu. Omítka je lokálně opadaná, zejména ve spodních partiích průčelí. Okraj atikového zdiva štítu je ve špici nepravidelně narušen destrukcí jeho horní části. V pohledu od severozápadu jsou při severním okraji střechy patrné pozůstatky dřevěných hlavic ventilace (obr. 64). Zdivo je ve spodních partiích zčásti porostlé břečťanem. Na severozápadní nároží stodoly v lici průčelí navazuje ohradní zeď s povrchem šedé barvy, pod lokálně opadanou omítkou je patrné cihelné zdivo.

Stodola, celkový pohled od severovýchodu

51

Severní průčelí je téměř pravidelně trojosé, dominantním prvkem jsou osově situovaná vrata vjezdu, na krajních jsou slepá okna. Průčelí je zčásti zakryto náletovou zelení. Stavebně technický stav objektu je špatný následkem dlouhodobě zanedbávané údržby.

Stodola, severní průčelí, vstup ze dvora

52

Segmentově klenutá nika otvoru vjezdu je na vnější straně rozšířená z důvodu osazení původních dvoukřídlých otočných vrat, pozůstatky jejichž konstrukce jsou patrné po obou stranách vjezdu. Později byla původní vrata nahrazena jednokřídlými vraty posuvnými doleva, ze kterých zůstaly pouze pozůstatky vodící kolejnice. Dnes k uzavírání otvoru slouží pouze provizorní lehká vrata z drátěného pletiva. Nepravidelný tvar patky segmentového nadpraží na pravé straně svědčí o druhotném rozšíření otvoru

Stodola, severní průčelí, detail korunní římsy

53

Korunní římsa jednoduchého čtvrtkruhového profilu je vyzděna z cihelných tvarovek s odstupňovaně zešikmenými čely. Štukový profil při spodním okraji korunní římsy, tvořený oblounem podloženým úzkou lizénou, je v provedení shodném s obytným domkem areálu. V narušeném povrchu průčelí jsou patrné starší barevnosti nátěrů, zatímco na korunní římsě převažuje okrově žlutá, na ploše stěn odstíny zelené až zelenošedé.

Stodola, severní průčelí, detail slepého okna s větrací štěrbinou

54

Na postranních osách jsou osazena slepá okna s úzkou větrací štěrbinou uprostřed, která se směrem do interiéru 2x půdorysně zalamuje. V ploše slepých oken nejsou stopy zelené barvy, převažuje šedožlutá. Obvod okna byl lemován světlou lizénou tvořenou nátěrem.

Stodola, severní průčelí, detail stratigrafie vrstev nátěrů fasády

55

Následkem odpadávání svrchních vrstev narušeného fasádního pláště je viditelný vývoj barevnosti objektu. Na ploše stěny pod svrchní tenkou vrstvou šedožluté až žluté jsou souvrství zelených nátěrů, spodní vrstvy jsou světle až okrově žluté. Stratigrafie barevných vrstev odpovídá známému historickému vývoji barevnosti staveb hřebčina, které v barokním období byly žluté, od klasicistního období do cca 60. až 70. let 20. století zelené v kombinaci s lomeně bílou případně okrově žlutou a nakonec okrově žluté.

Stodola, severní průčelí, severovýchodní nároží s detailem zazděného okna

56

Na rozpadajících se koncových částech bočních obvodových zdí na východní straně stodoly, kde původně navazovala další část objektu, zbořená v 70. letech 20. století, lze sledovat konstrukční řešení. Původní okno pod segmentovým cihelným pasem ve smíšeném zdivu bylo druhotně zazděno cihlami, nakonec bylo slepé okno s větrací štěrbinou zazděno další vrstvou cihel do roviny fasády, drobná nika je skryta zelení.

Stodola, východní průčelí, severovýchodní nároží, detail zdi ubourané části

57

Na rozpadajícím se zbytku zdiva ubourané části stodoly jsou dobře viditelné vrstevnaté stavební konstrukce. Půdorysně zalomená větrací šterbina je na vnitřní straně objektu při pravé straně cihelné zadržky původního stájového okna, pocházející z poloviny 19. století. Zdivo z tmavě šedého lomového kamene pochází z doby výstavby stájového dvora, provedené v letech 1724-25.

Stodola, východní průčelí, jihovýchodní nároží, detail zdi ubourané části

58

Ve zbytku obvodové zdi ubourané východní části stodoly je patrný řez detailem půdorysně zalomené větrací šterbiny v zadržce původního stájového okna.

Stodola, východní průčelí, celkový pohled od jihovýchodu

59

Zdivo východního průčelí na rozdíl oproti ostatním průčelím převážně není omítané, pouze lokálně jsou patrné zbytky tenké hrubé omítky. V přízemí je zdivo z lomového kamene světlejší barvy, jehož používání bylo typické pro stavby hřebčína v 19. století, v podkroví je cihelné, horní část již podlehla destrukci. Zeď dnešního průčelí byla vystavěna jako příčná dělicí zeď stodoly v r. 1850 a cihelná příčka nad ní měla protipožární funkci.

Stodola, jižní průčelí, východní strana, detailní záběr probořené střechy

60

Plocha jižní strany střechy je na východní straně viditelně deformovaná následkem hrotilci se konstrukce krovu, jejíž stav se dále zhoršuje zatékáním vody narušenou krytinou.

Stodola, jižní průčelí, celkový záběr od jihozápadu

61

Boční průčelí jsou téměř pravidelně trojosá, dominantním prvkem jsou vrata vjezdu na střední ose. Na postranních osách jsou slepá okna s větracími šterbinami. Východní slepé okno zde bylo druhotně zazděno do roviny fasády.

Stodola, jižní průčelí, detailní záběr vrat vnějšího vstupu

62

Na jižním průčelí nejsou patrné starší vrstvy odlišné barevnosti, převažují odstíny světle béžové až žluté. Posuvná vrata jsou na rozdíl od severního průčelí dvoukřídlá, na horní straně křídel se zachovala dekorativně provedená řezba. Vrata nejsou používána.

Stodola, západní průčelí, celkový záběr

63

Jedinými architektonickými prvky dvouosého štítového průčelí jsou dvě slepá okna s větracími štěrbinami. Na rozdíl od ostatních průčelí zde převažuje šedá barva, topinkový obklad atiky štítové zdi je také zde zčásti opadaný, zdivo ve vrcholu štítu je narušené.

Stodola, západní průčelí, celkový záběr od severozápadu

64

U hřebene střechy vyčnívají pozůstatky rozpadlých větracích hlavic. K severozápadnímu nároží objektu je připojena ohradní zeď dvora, jehož okraj je zarostlý náletovou zelení.

6.3.3. INTERIÉR STODOLY

Stávající stav objektu je v půdoryse znázorněn v plánové příloze, část 1 „Stávající stav“, výkres 1.3 – Stodola – přízemí, podkroví. Řez konstrukcí krovu je na výkrese 1.4 – Stodola – řez příčný. Popisy interiérů jsou dokumentovány vybranými fotografiemi, jejichž situování je graficky vyznačeno ve výkrese.

Převažující většinu interiéru stodoly tvoří nezastropený nečleněný velkoprostor (S1), volně otevřený do krovu. Pouze v severovýchodním koutě se nachází drobná vestavba (S2), tvořící součást provozu bývalé vodárny, jejíž další část se nacházela v drobné přístavbě (S3), připojené zvenčí k východní straně severního průčelí. V prostoru podkroví (S4), otevřeném do přízemí, tak není půda.

6.3.3.1. PŘÍZEMÍ

S1 stodola

Prostora obdélného půdorysu je přístupná ze severní i jižní strany otvory vrat, situovanými na příčné ose půdorysu (obr. 65). Vstup z jižní strany, vedoucí do venkovního prostoru vně ohrazeného prostranství hospodářského dvora, však v současnosti není používán. Volná je pouze střední část prostoru mezi vraty, v západní a střední části stodoly jsou vestavěny dřevěné konstrukce mezipater (obr. 66), sloužících zejména pro ukládání sena a slámy. Konstrukce mezipatra ve východní části stodoly je evidentně starší, sestavená z ručně ztesaných trámů, opatřených na konci dekorativní řezbou. Za konstrukcí mezipatra je v severovýchodním koutě skrytá drobná a nízká zděná vestavba, krytá vlastním stropem. Na první pohled lehčí a vyšší konstrukce mezipatra v západní části půdorysu je naproti tomu podstatně mladší, sestavená ze strojně řezaných trámů. Podrobnějšímu zmapování konstrukce mezipater brání velké množství uloženého materiálu, zemědělského nářadí a strojů a také špatný technický stav konstrukcí (obr. 67).

Nika jižních vrat se od niky vrat na severní straně (popsané v rámci rozboru severního průčelí) liší poněkud menší šířkou, mírně zešíkmeným ostěním a pravidelným segmentovým nadpražím; odstupnění na vnější straně má pouze segmentový pas nadpraží. Nika jižních vrat je nepochybně ve stavu pocházejícím z historických stavebních etap, zatímco nika vrat severních byla novodobě upravována. Kromě nik vrat jsou v obvodových stěnách vyjma východní strany pouze úzké otvory větracích štěrbin odpovídající slepým oknům fasád (obr. 68). Kapsy po odstraněných trámech mezipater, pravidelně situované v podélných obvodových stěnách, dokládají původně větší rozsah vestavěné konstrukce dřevěných mezipater. V kapsách nepravidelného tvaru je patrný materiál zdiva, tvořený převážně tmavě šedým lomovým kamenem. Pouze v místech zazděných starších okenních otvorů, nahrazených větracími štěrbinami, převažují cihly.

Stěny jsou kryty hrubou vápennou omítkou, podlaha je nezpevněná (mlat). V koruně podélných obvodových zdí jsou pravidelně osazeny koncové části druhotně vyřezaných trámů, které původně zřejmě byly stropními trámy nebo vaznými trámy krovu (obr. 69). Pouze jediný z těchto trámů zůstal zachován v druhotném osazení přibližně na střední ose půdorysu. Interiér stodoly je následkem dlouhodobě zanedbané údržby převážně ve špatném stavebně technickém stavu.

S2 komora

Drobná prostora v severovýchodním koutě stodoly je přístupná od jihu volným otvorem, nesoucím stopy dřívějšího osazení dřevěných dveří. Nízká prostora je kryta betonovým stropem, situovaným na úrovni dřevěného mezipatra. Podlaha, položená o cca 35 cm pod úroveň podlahy stodoly, je kryta cementovou mazaninou, výškový rozdíl vyrovnávají za vstupem dva schody. Úzký volný průchod na severní straně vede skrz obvodovou zeď do přístavby bývalé vodárny S3.

S3 bývalá vodárna

Nika průchodu z S2 má na obvodu stopy po odstraněné ocelové zárubni. Podlaha je betonová, strop je tvořen mírně sklonitou železobetonovou deskou. Na východní straně je exteriérový vstup, uzavřený ocelovými dveřmi. Značně zchátralá a zavlhlá prostora je pouze omezeně přístupná.

6.3.3.2. KROV

S4 podkroví

Podkroví je tvořeno prostorem krovu bez podlahy, volně otevřeném do prostoru přízemí (obr. 69). Konstrukce vaznicového krovu sedlové střechy, zhotovená ze strojně řezaných trámů, je osazena na pozednicích, položených na zhlavích druhotně vyřezaných vazných (stropních) trámů, které byly součástí odstraněné starší konstrukce krovu. Jediný z těchto původních trámů, ručně tesaný, osazený na příčné ose půdorysu, byl do současné pozice druhotně přemístěn, jelikož se nachází mimo pravidelný rastr ostatních, vyřezaných trámů (obr. 65). Vazby stávajícího krovu jsou osazeny mimo vyřezané starší trámy. Krokve jsou osedlány na pozednicích a na 4 mezilehlých vaznicích (2 na každé straně krovu), nesených plnými vazbami konstruovanými na principu velkorozponového příhradového vazníku. V pravidelném půdorysném rozvrhu jsou vždy mezi plnými vazbami dvě vazby mezilehlé (jalové); plných vazeb je 8, mezilehlých 14, celkem tedy 22 vazeb. Plná vazba je tvořena dvojicí diagonálních vzpěr, osedlaných na pozednicích vzájemně spojených ve styku se sloupkem věšadla (obr. 70, 71). Do vnější strany jsou tesařským spojem vsazeny krokve, spojené se vzpěrami v nižší úrovni kleštinami, ve vyšší úrovni tesařskými spoji. Na nižší úrovni jsou vaznice osazeny na kleštinách, na horní úrovni jsou diagonálně natočené vaznice osazeny na koncích vzpěr. Věšadlo je ve vrcholu vazby spojeno s krokvemi rozvidlenými železnými pásy ve tvaru písmene „Y“ a všechny spoje konstrukce krovu jsou zajištěné šrouby. Konstrukční řešení krovu svým řešením odpovídá době cca mezi světovými válkami.

Na krajních stranách půdorysu jsou východně vedle podélné osy situovány větrací šachty čtvercového půdorysu, zhotovené z prken, vedoucí z prostor pod mezipatry nad úroveň střechy (obr. 71, 72), jejich konstrukce i funkčnost jsou narušené. Na západní straně se omítaná obvodová zeď zeslabuje na úrovni koruny zdí bočních stran, slabší zdivo štítu, zesílené 2 pilířky, je neomítané (obr. 71). Zeslabení východní štítové stěny je poněkud výše a na úrovni koruny bočních zdí je v omítce patrný otisk po odstraněné konstrukci stropu; horní slabší zdivo, rovněž zpevněné dvěma pilířky, je omítané. Stavebně technický stav konstrukce krovu je velmi špatný, na východní straně havarijní (obr. 72).

Stodola S1, celkový pohled od vstupu k jihu

65

Volný vnitřní prostor stodoly je otevřený do konstrukce krovu. Pouze ve východní a západní části půdorysu jsou vestavěná mezipatra dřevěné konstrukce. Naproti severnímu vstupu se na příčné ose nachází nepoužívaný vstup jižní, jehož nika se zachovala ve stavu z doby výstavby. Mlatová podlaha je pokryta zbytky steliva.

Stodola S1, východní část, konstrukce vestavěného mezipatra

66

Dřevěná konstrukce mezipatra na východní straně je tvořena poměrně masivními ručně tesanými trámy, jejichž zakončení jsou ozdobena dekorativní řezbou.

Stodola S1, západní část, konstrukce vestavěného mezipatra

67

Mezipatro na západní straně, sestavené z poměrně subtilnějších strojně řezaných trámů a se sloupky zavětrovanými pásky, je oproti východní straně podstatně mladšího původu. Jeho větší výška umožňuje parkování zemědělské techniky.

Stodola S1, západní část, detail jižní stěny s větracím průduchem

68

Pravidelně situované kapsy ve zdech dokládají dřívější větší rozsah vestavěných mezipater. Nižší výšková úroveň odpovídá východnímu mezipatru, které mohlo být funkční i při dřívější existenci stropu, vyšší výšková úroveň odpovídá mezipatru západnímu; pouze v kapsách na horní úrovni jsou spodní strany tvořeny betonovými deskami. Vedle kapes vpravo je patrná štěrbina větracího otvoru, osazená na ose druhotně zazděného okna.

Stodola S4, krov, jižní strana

69

V koruně bočních stěn jsou osazena zhlaví druhotně vyřezaných trámů, které sloužily jako vazné trámy staršího krovu, případně jako stropní trámy. Stávající krov, pocházející z meziválečné doby, je osazen v odlišném půdorysném rozvrhu na pozednicích, položených na zhlavích starších vyřezaných trámů.

Stodola S4, krov, celkový pohled k jihu

70

Krokve mezilehlých vazeb jsou osedlány na pozednicích a 4 mezilehlých vaznicích. Vaznice jsou neseny plnými vazbami, jejichž konstrukce tvoří jakýsi příhradový nosník, rozepjatý přes celou šíři půdorysu. Trámy jsou strojně řezané, spoje jištěné šrouby.

Stodola S4, krov, pohled k severozápadu ke štítu

71 Výrazně slabší západní stěna, zesílená dvojicí pilířků, je bez omítky, v popředí vpravo je viditelná dřevěná šachta, která sloužila pro odvětrání prostor pod mezipatry.

Stodola S4, krov, pohled k jihovýchodu ke štítu

72 Východní štítová stěna je zeslabená poněkud méně, dvojice zesilujících pilířků má líc shodný se spodní silnější zdí. V omítce je patrný otisk odstraněného stropu. Východní strana objektu se nachází v havarijním stavu, horní část zdiva štítu se zhroutila a krajní vazby, narušené vlivem zatékání narušenou střešní krytinou, již podléhají destrukci.

6.3.4. KŮLNY, OHRADNÍ ZDI, PLOTY

V celkovém kontextu stavebního areálu Starého kštítu kůlny hospodářského dvora představují jeho nejmladší a po stránce jak architektonické, tak historické nejméně pozoruhodnou část. Této skutečnosti odpovídá relativně menší pozornost, věnovaná kůlnám v tomto SHP. Navíc i v investorem předaném zaměření stávajícího stavu objektu byly kůlny zpracovány pouze objemově. Pro účely tohoto SHP byly do výkresů situace rámcově doplněny tvary střech a půdorys konstrukce otevřené dřevěné kůlny (K5).

Stávající stav objektu je v půdoryse znázorněn v plánové příloze, část 1 „Stávající stav“, výkres 1.1 – Situace. Popisy jsou dokumentovány vybranými fotografiemi, jejichž situování je graficky vyznačeno ve výkrese.

6.3.4.1. CHARAKTERISTIKA

Hlavní objekt hospodářských kůlen je situován při severní straně dvora naproti dominantní stavbě stodoly. Objekt je výrazně obdélného půdorysu, jednopodlažní, nepodsklepený, krytý pultovou střechou, opatřenou na přední straně charakteristickou přesahující stříškou opačného sklonu, která chrání průčelí před vlivy povětrnosti. Nízký půdní prostor kůlen v západní části objektu nemá praktické využití. Západní část kůlen (K1, K3) je zděná a oproti ostatním kůlnám poněkud vyšší a solidnější stavby. Část průčelí kryje otevřený přístřešek (K2). Dále k východu navazuje uzavřená dřevěná kůlna (K4) a celou střední část zaujímá otevřená dřevěná kůlna (K5). Východní koncová část kůlen je opět zděná (K6), ale o výšce shodné se sousedními kůlnami dřevěnými.

Zadní stěna všech kůlen je tvořena ohradní zdí, která na západní straně dvora pokračuje až ke stodole. Zeď na západní straně je prolomena vjezdovými vraty. Východní koncová část severní strany dvora, východní strana a jižní strana v poloze odsunutě od hranice pozemku až na úroveň severního průčelí stodoly, jsou ohrazené plotem z drátěného pletiva s vjezdovými vraty na východní a jižní straně.

K západní ohradní zdi jižně vedle vrat přiléhá nevelká novodobá dřevěná kůlna (K7). Mezi kůlnou a stodolou je samostatně stojící suchý záchod.

Všechny zděné konstrukce kůlen a ohradních zdí jsou cihelné. Všechny kůlny, z velké části pocházející z meziválečného období, nesou stopy četných pozdějších přestaveb. Stavby utilitárního charakteru, vybudované v relativně nízké stavebně technické kvalitě, mají omezený potenciál životnosti. Stavebně technický stav kůlen, ohradních zdí a oplocení je dnes špatný také následkem dlouhodobě zanedbané údržby.

6.3.4.2. EXTERIÉR

Ohradní zeď na západní straně dvora v pohledech z krajiny vizuálně spojuje průčelí stodoly a kůlny do jednoho celku dvora (obr. 73). Zeď se v místě vjezdu z obou stran zalamuje směrem dovnitř dvora, zřejmě z důvodu usnadnění vjíždění vozů do dvora z úzké cesty. Úzké západní průčelí zděné kůlny v pohledu hmotově tvoří na severní straně menší protipól oproti velké hmotě stodoly na straně jižní (obr. 74). Ohradní zeď na severní straně je obrácená do přilehlých oplocených zahrad. S výjimkou ojedinělých drobných okének sociálního zařízení v západní části je celé severní průčelí kůlen slepé (obr. 75).

Z pultové střechy vyšší západní zděné kůlny vyčnívá na západě přibližně uprostřed komín. Druhý komín, nápadný svou mohutností, je poněkud východněji na severním okraji kůlny. Vjezd v západní ohradní zdi je lemován masivními zděnými pilíři, krytými architektonizovanými hlavicemi, završenými pravidelnými nízkými zděnými vzájemně kolmými sedlovými stříškami nízkého sklonu, obrácenými na všechny čtyři strany drobnými štítky (obr. 76). Ojedinelý kvalitní architektonický detail pilířů hlavního vjezdu se nachází v havarijním stavu. Ocelová jednokřídlá vrata, v horní části z drátěného pletiva, jsou novodobá. Jižně vedle vjezdu k půdorysně zešikmené zdi přiléhá novodobá dřevěná kůlna K7 (obr. 77).

Plocha dvora před jižním průčelím kůlen je neupravená a rozježděná zemědělskou technikou, pouze po obvodu částečně zarostlá náletovou zelení (obr. 78). Pouze před západní částí kůlen jsou patrné dřívější stopy snah o provedení parkových úprav v podobě dnes již přerostlých a dlouhodobě neudržovaných okrasných jehličnanů (obr. 79). Průčelí západní zděné kůlny K1 je nepravidelně čtyřosé, na západě 2 okna, na východě 1 okno a uprostřed dveře vstupu (obr. 88). Všechny výplně jsou novodobé typové, okna jsou chráněna ocelovými mřížemi z roxorových prutů. Průčelí další zděné kůlny K3 je nepravidelně trojosé, na západní ose jsou novodobá rozměrná ocelová, zčásti prosklená vrata a na východních dvou osách jsou nevelká ocelová okna industriálního charakteru (obr. 87). Průčelí je před vraty překryto rozměrným novodobým dřevěným přístřeškem K2, stojícím na ocelových sloupech. Střechy kůlen K1 a K3, opatřené pouze na jižní krátké straně okapními žlaby, jsou kryty keramickými taškami bobrovkami dvojitě kladenými, sedlová střecha nízkého sklonu přístřešku K2 je kryta šablonami z vlnitého azbestocementu. Dřevěné deštění nad ocelovými vraty dokládá dřívější existenci dřevěných vrat. Nepřístupný nízký půdní prostor K1 a K3 je větrán nevelkými otvory v podstřeší, osazenými keramickými tvarovkami. Obvodový plášť kůlen K1 a K3, který prošel novodobou přestavbou, se nachází v relativně dobrém stavu. Špatný je pouze stav dlouhodobě neudržovaného severního průčelí, zasaženého zemní vlhkostí a s opadanou omítkou.

Prkenné průčelí uzavřené dřevěné kůlny K4 je pravidelně čtyřosé, se symetricky osazenými dvěma dveřmi povrchu shodného s fasádou, na krajních stranách doplněnými ocelovými stájovými okny (obr. 80, 86). Dále k východu pokračuje dlouhá otevřená dřevěná kůlna K5 (obr. 80, 81). Relativně krátká východní koncová část kůlen K6 je zděná, shodného příčného průřezu s kůlnami dřevěnými (obr. 81, 82). Průčelí je nepravidelně pětiosé, na první ose od západu jsou dveře, na druhé dřevěná vrata s proskleným nadsvětlíkem, na třetí a páté dveře a na čtvrté ose dveře; všechny výplně otvorů jsou novodobé typové. Střecha K4, K5 a K6 je kryta keramickými taškami drážkovanými, při východním okraji kůlen z přední části střechy vyčnívá komín. Obvodový plášť kůlen K4, K5 a K6 se nachází ve špatném technickém stavu, viditelně zvlněná střecha střední části svědčí o havarijním stavu střední části kůlen. K silnému zatížení severní obvodové zdi kůlen přispívá absence okapních svodů pultových střech.

Celkový pohled na areál dvora od západu

73

V dálkových pohledech z okolní krajiny se dominantně uplatňuje hmota stodoly oproti podstatně nižším objektům kůlen drobnější hmoty. V pohledu je patrný celkově špatný stavebně technický stav objektů hospodářského dvora.

K1 zděná kůlna, celkový pohled zvenčí areálu od severozápadu

74

Západní slepé průčelí hlavní části kůlen na severní straně tvoří výrazně menší protipól dominantního západního průčelí stodoly na jižní straně. Ohradní zeď dvora i kůlny jsou ve špatném stavebně technickém stavu.

K1, K3, zděné kůlny, pohled zvenčí areálu od severozápadu

75

V severním průčelí kůlen, situovaných při hranici pozemku dvora, jsou pouze dvě malá okna sociálního zařízení. Mohutný komín je dokladem původní funkce dílny, která dříve sloužila jako kovárna. Následkem odstranění okapních žlabů, po kterých na koncích krokví zůstaly pouze háky, je zdivo na severní straně kůlen zatěžováno vlhkostí.

Brána hlavního vjezdu v pohledu zevnitř areálu

76

Hlavní vjezd do dvora, situovaný v západní ohradní zdi, je lemován masivními zděnými pilíři, jejichž architektonický detail odkazuje k době vzniku cca v době prvních desetiletí 20. století. Původní dvoukřídlá dřevěná vrata byla novodobě nahrazena architektonicky nepozoruhodnými jednokřídlými ocelovými vraty.

K7, dřevěná kůlna a záchod, pohled od severovýchodu

77

Architektonicky nevhodné drobné stavby při jižní straně hlavního vjezdu novodobého původu, řešené utilitárním způsobem, jsou v historickém prostředí rušivým prvkem.

Nádvoří hospodářského dvora, celkový pohled od západu

78

Nezpevněná plocha prostranství dvora je neudržovaná, rozježděná těžkou zemědělskou technikou nájemce. Z jižní a východní strany je dvůr ohrazen drátěným plotem, obvod pozemku je lokálně zarostlý náletovou zelení. Za východním okrajem dvora je patrná silueta obytného domku.

Kůlny K1, K2, K7, pohled od jihu

79

Prostranství před jižním průčelím západní části kůlen bylo při novodobých úpravách areálu osázeno vysokou zelení s převažujícím podílem okrasných jehličnanů, nevhodných do prostředí kulturní krajiny hřebčína. Na ploše dvora je chaotickým způsobem odstavována zemědělská technika.

Kůlny K2, K3, K4, K5, celkový pohled od jihovýchodu

80

Střední část kůlen byla vybudována ze dřeva při severní ohradní zdi pravděpodobně v meziválečném období. Pro lehkou stavbu utilitárního charakteru se pravděpodobně nepočítalo s příliš dlouhou životností. Otevřená část kůlny se dnes nachází ve velmi špatném až havarijním stavu.

Kůlny K5, K6, celkový pohled od jihu

81

Otevřená část dřevěné kůlny slouží svému původnímu účelu chráněného stání zemědělské techniky a dopravních prostředků a skladování nářadí a píce. Některé kóje jsou uzavřeny lehkými vraty z ocelového pletiva.

Kůlna K6, pohled od jihovýchodu

82

Zděná východní část kůlny má na rozdíl od západní zděné části menší výšku, shodnou se střední dřevěnou částí. Utilitární objekt, který slouží jako sklady a taktéž se nachází ve špatném stavebně technickém stavu, byl novodobě upravován.

Otevřená dřevěná kůlna K5, konstrukce

83

Pultová střecha, na přední straně doplněná krátkou střechou opačného sklonu do podoby nepravidelné sedlové střechy, je typickým prvkem drobných hospodářských staveb, pocházejících z doby cca do poloviny 20. století. Konstrukce krovu je vaznicová, krokve jsou osedlány na dvou mezilehlých vaznicích, nesených sloupky se zavětrováním v podélném směru pásy, a na pozednici.

Otevřená dřevěná kůlna K5, detail konstrukce

84

Sloupky a vaznice vnitřní vazby jsou osazeny na vodorovném trámu, spojujícím přední sloupek s pozednicí na zadní straně a zavětřovaném ze spodní strany vzpěrami. Sloupky a vaznice jsou postaveny diagonálně ve směru kolmém k rovině střechy. Sloupky jsou v příčném směru zavětřovány vzpěrami na zadní straně a v podélném směru pásy.

Otevřená dřevěná kůlna K5, detailní záběr obvodové zdi

85

Zadní stěna o tloušťce 15 cm je v pravidelných odstupech zesílena pilířky na 30 cm, které nesou pozednici. Zdivo i dřevěné konstrukce, zhotovené převážně ze strojně řezaných trámů (ojedinělé ručně tesané trámy jsou zřejmě druhotně použitými prvky ze starších rozebraných konstrukcí), se nacházejí ve velmi špatném stavebně technickém stavu.

Uzavřená dřevěná kůlna K4, pohled od jihovýchodu

86

Dvě konstrukční pole na západním konci dřevěné kůlny jsou uzavřeny prkennými stěnami. Průčelí, pocházející z doby meziválečné výstavby objektu, se od ostatních novodobě upravovaných průčelí kůlen liší pravidelně symetrickým řešením.

Přístřešek K2 před vjezdem do zděné kůlny K3, pohled od jihozápadu

87 Nevzhledný přístřešek a ocelová vrata dílny jsou dílem novodobých stavebních úprav. Prkenné deštění nad vraty je pozůstatkem původních dřevěných vrat.

Zděná kůlna K1, pohled od jihovýchodu

88 Při novodobých stavebních úpravách utilitárního charakteru byl zcela potlačen původní architektonický výraz objektu, pocházejícího z meziválečného období. Typizované výplně otvorů jsou typickými prvky stavebnictví z období cca 60. až 80. let, historizující dveřní křídlo bylo nově osazeno do typové ocelové zárubně.

6.3.4.3. INTERIÉR

K1 zděná kůlna – kanceláře

Interiér západní části kůlny je členěn na střední předsíň, v zadní části se sociálním zařízením, nacházející se za exteriérovým vstupem (obr. 90), denní místnost osvětlená dvěma okny na západní straně (obr. 89) a kancelář na straně východní (obr. 91). V utilitárně řešeném interiéru, pocházejícím z adaptace provedené cca v 70. až 80. letech, jsou všechny prvky a povrchy novodobé typové. Přestože stavebně technický stav kůlny K1 je oproti dalším kůlnám relativně nejlepší. I zde se projevují známky zanedbané údržby; zdivo je zasaženo zemní vlhkostí a shora do konstrukcí zatéká narušenou střešní krytinou.

K3 zděná kůlna – dílna

Převážnou část interiéru tvoří prostor dílny (obr. 92), pouze na severozápadní straně je vestavěno sociální zařízení. Mohutné komínové těleso, přistavěné uprostřed k severní stěně, napovídá původní funkci prostoru, ve které byla umístěna kovárna. V utilitárně řešeném interiéru, pocházejícím z adaptace provedené cca v 70. až 80. letech, jsou všechny prvky a povrchy novodobé typové. Stavebně technický stav interiéru je oproti předchozí zděné kůlně podstatně horší. Stavba dlouhodobě trpí jak zemní vlhkostí, tak i zatékáním narušenou střešní krytinou. Vlhkostí narušené dřevěné omítané stropy jsou viditelně prohnuté.

K4 uzavřená dřevěná kůlna

Kůlna K4 slouží jako skladiště. Interiér je pravidelně rozdělen na dvě symetricky shodné prostory nosnou konstrukcí, která je zcela shodná s konstrukcí následující dřevěné otevřené kůlny. Stavebně technický stav je vcelku špatný, zadní zděná stěna je narušena vlhkostí.

K5 otevřená dřevěná kůlna

Otevřená dřevěná kůlna je nejdelší částí bloku kůlen při severní straně dvora. Vnitřní prostor je pravidelně členěn na jednotlivé otevřené kóje nosnou konstrukcí, sestavenou ze strojně řezaných trámů (obr. 83). Na čelní straně stojí sloupky, osazené druhotně na betonových patkách, nesoucí vrcholovou vaznici, situovanou pod hřebenem střechy nepravidelného profilu. Zadní strana je uzavřena severní cihelnou obvodovou zdí o síle 15 cm, zesílenou pravidelně situovanými pilířky o síle 30 cm (obr. 85), které nesou pozednici. Nízko osazené pozednice jsou se sloupky na čelní straně spojeny vodorovnými trámy, zavětrovanými z dolní strany diagonálními vzpěrami. Do horní strany vodorovného trámu je nad koncem diagonální vzpěry začepován šikmý sloupek, nesoucí mezilehlou vaznici (obr. 84). Svislé sloupky na čelní straně i šikmé sloupky uprostřed kůlny jsou v podélném směru konstrukce zavětrovány pásky k vaznicím. Šikmé sloupky jsou zavětrovány ještě v příčném směru vzpěrou k vodorovnému trámu. Konstrukce otevřené dřevěné kůlny s prohnutou střechou se nachází ve velmi špatném až havarijním stavu.

K6 zděná kůlna – sklad

Interiér, rozdělený na čtyři nevelké prostory, nebyl při provádění průzkumu zpřístupněn.

Zděná kůlna K1, interiér západní části, kancelář

89 Interiéry objektu při adaptaci, provedené v období cca 60. až 70. let, získaly zcela novodobý utilitární charakter provozního zázemí hospodářského dvora.

Zděná kůlna K1, interiér střední části, sociální zařízení

90 Architektonicky nehodnotné interiéry provozního zázemí hospodářského dvora, nacházejícího se v původním stavu z poslední novodobé adaptace, jsou fyzicky i morálně dožité a pouze extenzívně využívány.

Zděná kůlna K1, interiér východní části, kancelář

91

Objekty nesou známky dlouhodobě zanedbané údržby. Kromě zasažení zdiva vzlinající vlhkostí jsou konstrukce narušovány zatékáním z vadné střešní krytiny.

Zděná kůlna K3, interiér, pohled od jihozápadu

92

Prostory dílny a navazujícího sociálního zařízení se nacházejí již na hranici havarijního stavu. Omítaná dřevěná konstrukce stropu se stopami zatékání narušenou střešní krytinou je viditelně prohnutá. Vlevo je patrné mohutné těleso komína bývalé kovárny.

7. STAVEBNÍ HISTORIE OBJEKTU

Stavební historie objektu je graficky znázorněna v oddíle Plánová příloha v části 2 – „Vyhodnocení stavebního vývoje objektu“ na výkresech 2.1 – Situace, 2.2 – Obytný domek – Půdorysy přízemí a podkroví, a 2.3 – Stodola – Půdorysy přízemí a podkroví. Situační výkres podává celkový přehled o stavebním vývoji celého objektu v jeho urbanistickém kontextu. Odkazy na historické plány a ikonografii, reprodukované v kapitole 4 – Dějiny objektu, jsou odlišeny červenou barvou. Novodobá ikonografie, zařazená v této kapitole, je od zobrazení objektu v jiných kapitolách odlišena modrou barvou číslování

Tato kapitola shrnuje informace z kapitoly 4 – Dějiny objektu s poznatky, získanými při terénním průzkumu objektu, prezentovanými v kapitole 6 – Rozbor objektu. Výsledným analytickým materiálem je výkresová dokumentace Vyhodnocení stavebního vývoje objektu.

7. 1. OBDOBÍ BAROKNÍ, OD DOBY VÝSTAVBY OBJEKTU V L. 1724-25 CCA DO R. 1780

Historické objekty Starého kštítu, obytný domek čp. 3 a stodola, jsou posledními pozůstatky objektů staveb areálu starých selmických stájí, vybudovaných v rámci vrcholně barokní přestavby kladrubského hřebčína v l. 1724-25. Stavby byly budovány jako náhrada vyhořelých selmických stájí, vystavěných po r. 1595 nedlouho po založení kladrubského dvorního hřebčína (1579). Z historických pramenů není známo, zda nová výstavba byla provedena na místě staršího stájového dvora. Jelikož starší vyhořelé stáje byly pravděpodobně zbudovány ze dřeva, i v případě obnovení stájí na stejném místě by nebylo možné využít pozůstatky starších konstrukcí. Nový areál stájového dvora lze s vysokou mírou pravděpodobnosti považovat za novostavbu z vrcholně barokního období.

Stavba stájového dvora, provedená pod vedením dvorního stavitele F. M. Kaňky, je dobře dokumentována archívními prameny, historickými plány a ikonografií. Podoba stájového dvora z doby barokní výstavby, sestávajícího z dominantního objektu stájí, vystavěných na pravidelně obdélném půdoryse čtyřkřídlého stájového dvora a menšími podružnými objekty na severní straně, je zevrubně popsána v kapitole 4, Dějiny objektu. Dnešní stodola je pozůstatkem západní části severního křídla původního uzavřeného čtyřkřídlého dvora, dochovaným v rozsahu jen o málo větším, než byla čtvrtina jeho původní délky. Obytný domek, zachycený na barokních plánech jakožto podružná stavba s poměrně malou mírou podrobnosti, byl původně stájí pro nemocné koně. Zděná stavba byla možná ještě v barokním období využita prořízení kovárny.

V situačním výkrese, kde jsou objekty dvora zařazeny do stavebních etap podle doby svého vzniku, jsou tyto stavby vyznačeny jako barokní. Rozsah dochovaných stavebních konstrukcí, pocházejících z období baroka, je zřejmý z detailních výkresů půdorysů objektů. Barokního původu je pouze obvodové zdivo obytného domku, původně kratšího o jeden příčný trakt a obvodové zdivo stodoly na severní, západní a jižní straně.

7. 2. OBDOBÍ KLASICISMU CCA 1780 – 1850

Areál starého selmického stájového dvora setrval v podobě blízké době své výstavby až do velké klasicistní přestavby celého hřebčinského areálu. Stavební činnost klasicistního období se dvora nijak významně nedotkla, jelikož koncepce přestavby hřebčína počítala s nahrazením starého selmického hřebčína novostavbou zcela nového stájového dvora Franzenshof, ležícím poněkud severněji na pastvinách v poloze poněkud odlehle od Selmic na kompoziční ose kulturní krajiny. Zřejmě z důvodu vzájemného rozlišení obou selmických stájových dvorů původní stájový dvůr získal označení „Starý kštít“ (kštít je počeštěný německý výraz pro stáje = gestüt). V průběhu klasicistní přestavby hřebčinského areálu byly všechny jeho stavby v r. 1830 podrobně zaměřeny a zakresleny královským zeměměřičem Klossem a úředníkem Louisem Montoyerem. Podoba objektů Starého kštítu z období klasicistní přestavby, velmi dobře dokumentovaná těmito historickými plány a nepříliš se lišící od starších plánů barokních, je podrobně popsána v kapitole 4, Dějiny objektu.

Zatímco vlastní stáje se nijak významně nezměnily, domek byl oproti původnímu stavu stáje pro nemocné koně z doby vrcholně barokní výstavby přestavěn na kovárnu s obydlím kováře a na východní straně prodloužen o jeden příčný trakt se dvěma malými stájemi. Jelikož z historických pramenů je známo, že stavební vývoj hřebčína po dokončení vrcholně barokní přestavby byl limitován nedostatkem zájmu ze strany dvora, plynoucím zejména z nedostatku volných finančních prostředků, a navíc nutností alespoň částečné a postupné obnovy kladrubského stájového dvora, kompletně vyhořelého r. 1757, lze předpokládat jako pravděpodobnější provedení adaptace a rozšíření domku spíše do počátku klasicistního období než do období barokního. Proto je východní část domku v situačním výkrese zařazena do období klasicistního. Ve výkrese půdorysu je do klasicistního období zařazeno zdivo východního příčného traktu a zazdívký oken v původní východní obvodové zdi barokní stavby.

Poté, co nový stájový dvůr Franzenshof po dokončení své výstavby převzal úlohu selmického hřebčína, byla velká část staveb Starého kštítu zbořena. Demolice byly provedeny před r. 1839, jak dokládá mapa indikační skici Stabliního katastru, datovaná tímto rokem (obr. 17). V mapě je patrné, že ze staveb Starého kštítu bylo ponecháno pouze severní křídlo stájového dvora včetně krátkých příčných křídel na severní straně, kovárna a hospodářská budova v severní části areálu.

7. 3. OBDOBÍ HISTORIZUJÍCÍCH SLOHŮ CCA 1850 - 1918

Situace Starého kštítu, zachycená na mapě kladrubského hřebčína, pocházející z r. 1860, se od stavu z r. 1839 liší pouze absencí krátkých severních křídel bývalé stáje (obr. 18). V té době již byly objekty bývalé stáje a kovárny po radikální přestavbě, provedené podle plánů stavebního políra Tallirze. Nejdříve byla provedena přestavba zbývajícího severního křídla bývalého stájového dvora podle plánů z r. 1850. Vzápětí následovala přestavba kovárny na obytný domek zaměstnanců hřebčína, provedená podle plánů z r. 1856. Přestavba obou objektů je velmi dobře dokumentována detailně provedenými historickým stavebními plány.

Severní křídlo bývalého stájového dvora před přestavbou setrvávalo v podobě shodné se stavem, zachyceném na klasicistním plánu stávajícího stavu z r. 1830 (obr. 19). Půdorys byl pravidelně symetricky členěn na dvě velké stáje, vzájemně oddělené předsíní, situovanou na příčné ose a otevřenou do exteriéru na obou stranách vjezdovými vraty a spojenou s oběma stájemi širokými průchody. V koutě předsíně bylo situováno schodiště do podkroví. Jedinou změnou, provedenou zde v klasicistním období, bylo zazdění průchodů do stájí dalších křídel po jejich odbourání. Na osách zazděných vrat, vedoucích do odstraněných stájí, byla osazena okna. Konstrukční řešení hambalkového krovu stojaté stolice, jehož vazné trámy byly současně stropními trámy, svým provedením zcela odpovídalo době vzniku stavby v období vrcholného baroka. Sedlová střecha byla na obou stranách ukončena štíty s polovalbou a na severní straně byla pravidelně osazena čtveřice nakládacích vikýřů.

Poměrně velký rozsah přestavby dokládá stavební plán, provedený formou bouracího plánu (obr. 20). Rovněž nová dispozice byla řešena na pravidelně symetrickém půdoryse. Po zboření předsíně za vstupními vraty byla ve střední části vytvořena velká stodola, oddělená nově vystavěnými zdmi od menších, půdorysně vzájemně symetricky shodných prostor v obou koncových stranách objektu. Menší prostora na západní straně sloužila také jako stodola, zatímco v menší prostora na straně východní byla situována stáj. Konstrukce vaznicového krovu ležaté stolice byla provedena obdobným způsobem jako krovy budov hřebčína, pocházejících z předchozího klasicistního stavebního období. Pouze stáj byla kryta dřevěným trámovým stropem, prostory stodol byly volně otevřené do krovu. Při výměně krovu byla přestavěna koruna bočních obvodových zdí, které byly patrně poněkud zvýšeny. Okna bývalých stájí, přestavěných na stodolu, byla včetně nik zazděna a opatřena půdorysně zalomenými větracími štěrbinami. Pravidelně symetrickému půdorysnému rozvrhu objektu odpovídalo rovněž pravidelně symetrické řešení jeho průčelí. Omítané nakládací vikýře, situované nad vraty vstupů, a drobné větrací vikýře ve tvaru tzv. volských ok rovněž spočívaly v klasicistní stavební tradici.

Dnešní objekt stodoly je tvořen pouze západní menší stodolou. Detaily stavby jako např. provedení slepých oken s větracími štěrbinami, lemovaných šambránami provedenými v ploše světlou barvou, profilace korunní římsy a větrací otvory v podřímsí, pravidelně situované mezi okenními osami, na dochovaném historickém objektu stodoly zcela odpovídá stavu, zobrazenému v historických plánech. Stavební úpravy, provedené při této velké adaptaci objektu, lze v důsledku špatného stavebně technického stavu objektu dobře rozlišit od staršího zdiva barokní stavby odlišností materiálu – nová příčná zeď je vystavěna z lomového kamene, který se od materiálu staršího zdiva liší světlejší barevností a drobnější zadržky a úpravy otvorů jsou provedeny výhradně z cihel. Možná již při celkové adaptaci objektu, anebo v bezprostředně následujících desetiletích, byl volný prostor stodoly přestropen vestavěným mezipatrem, zhotoveným z masivních ručně tesaných trámů a zčásti dodnes dochovaným ve východní straně objektu.

Rovněž pro následující radikální přestavbu bývalé kovárny na obytný domek stavební polír Tallirz vypracoval detailně provedený stavební plán s barevným rozlišením stávajících, bouraných a nových konstrukcí (obr. 21) datovaný rokem 1856.

Při přestavbě byly zbořeny všechny vnitřní konstrukce původního barokního domku a v bočních průčelích byly změněny okenní osy. Ze starší stavby tak zůstalo ponecháno pouze obvodové zdivo s nikami oken západního průčelí a východní mladší část se stájemi. Dvouraktová dispozice sice zůstala zachována, ale posunutím mezitraktové zdi poněkud k jihu byla změněna hloubka traktů, místo původně shodně hlubokých traktů vznikl užší jižní trakt a širší trakt severní. Zcela přestavěna byla také topeniště, podle dvou komínů se dá usuzovat, že dispozice byla rozdělena na dvě obytné jednotky se samostatnými exteriérovými vstupy. Rozdělení na dvě obytné jednotky potvrzuje i podrobná legenda s popisem místností, provedeným podle číslování na výkrese. Za třetím vstupem, situovaným na příčné ose, se nacházelo schodiště do podkroví. Vstupy do bytů byly situovány symetricky po obou stranách vstupu do podkroví. V užším jižním traktu byly situovány převážně černé kuchyně, do kterých byly vedeny vstupy do bytů, spíže a komory (jedna spíž byla pod schody), v severním traktu byly převážně velké obytné pokoje. Největší prostora, nazvaná čeledníkem, se nacházela v celé šířce objektu při západním průčelí. Niky bývalých oken v původní obvodové zdi barokní stavby byly zazděny.

Stejně jako u objektu stodoly i zde byl starý odstraněný krov nahrazen novou konstrukcí a současně byla přezděna a patrně i navýšena koruna zdiva. Sedlová střecha, na obou koncích zakončená valbou, pravděpodobně svým tvarem odpovídala staršímu stavu. Krov hambalkové konstrukce se stojatou stolicí, profilace korunní římsy a základní dispoziční rozvrh odpovídají dnešnímu stavu. Naprosto shodný s historickým plánem je zejména zcela pravidelný rozvrh konstrukce krovu rovněž pravidelně řešené střechy, sklony jejíchž všech čtyř stran jsou vzájemně zcela shodné. Oproti stavu před přestavbou byl zvýšen počet okenních os na bočních stranách domku, jejichž interval se tak zahustil. Kvůli dosažení pravidelně symetrického rozvrhu průčelí byla na krajních západních osách osazena slepá okna. Pravidelně symetrickému rozvrhu průčelí odpovídalo rovněž pravidelně symetrické osazení dvou nakládacích vikýřů na jižní straně střechy, doplněných na okenních osách drobnými větracími vikýři ve tvaru tzv. volského oka. Radikální přestavba z období historizujících slohů, dodržováním zásad pravidelnosti a symetrie ještě spočívající v klasicistní stavební tradici, byla pro dnešní podobu objektu určující.

Díky detailně provedenému historickému plánu adaptace objektu bylo možné ve výkresech vyhodnocení stavebního vývoje objektu poměrně podrobně zakreslit konstrukce, pocházející ze stavební fáze z období historizujících slohů. Do této stavební etapy náleží rovněž konstrukce stropů včetně rovných omítaných podhledů. Segmentově klenuté niky z této stavební etapy jsou svým provedením zcela shodné se staršími okenními nikami v západní obvodové zdi, pocházejícími z barokního období.

Důkladně přestavěné objekty Starého kštítu zřejmě bez větších úprav sloužily svému účelu až do meziválečného období. V legendě situačního plánu Franzenshofu z r. 1880 (obr. 22) je obytný domek o dvou bytech popsán jako obydlí nočního hlídače a lučního pasáka, hospodářský objekt je popsán jako seník (nebo sýpka) a volská stáj. Třetí objekt Starého kštítu, stojící poněkud dále severním směrem a zakreslený ještě na plánu z r. 1860, už chybí. Popisy na situačním plánu z r. 1900 (obr. 24) se liší pouze označením malých stájí domku jako rezervní stáje pro nemocné koně. Zakreslený situační plán se od starších plánů liší vyznačením ohrazení hospodářského dvora před stodolou, pravděpodobně tehdy bylas postavena obvodová zeď s hlavním vjezdem.

7. 4. OBDOBÍ NOVODOBÉ CCA 1918 – 1970

Na rozdíl od historických stavebních etap novodobé stavební fáze nejsou doloženy žádnými archívními doklady ani stavebními plány. Stavební činnost z novodobých stavebních fází proto mohla být vyhodnocena pouze z výsledků průzkumu objektů in situ. Vzhledem k převažujícímu charakteru stavebních zásahů, které ve starší části novodobého období byly svým architektonickým i materiálovým provedením poněkud bližší historickým stavebním etapám než nejnovější stavební zásahy, bylo novodobé období rozděleno na dvě části, oddělené cca r. 1970.

V meziválečném období byla provedena adaptace interiérů obytného domku, důvodem zřejmě byly celkově se měnící požadavky na bydlení. Dispozice byla rozdělena na tři byty, samostatně přístupné z exteriéru. Původní velké prostory obytných místností o dvou okenních osách a velká prostora při západním průčelí byly příčkami rozděleny na menší místnosti. Schodiště do podkrovního bytu bylo zrušeno a jeho exteriérový vstup byl využit pro nástup do středního bytu, obsahujícího v jižním traktu předsíň, komorou, spíž, kuchyň a v severním traktu dva nevelké pokoje. Na místě původního vstupu do západního bytu bylo osazeno okno kuchyně středního bytu a na místě okna sousední osy na západní straně byl zřízen nový vstup s předsíní a spíží, s kuchyní při západním průčelí, za kterou byly v severním traktu dva obytné pokoje. Za vstupem do východního bytu byla původní černá kuchyně rozdělena na temnou komoru a chodbu, která vedla do dvou pokojů v severním traktu. Za kuchyní na východní straně byl byt, původně zmenšený oddělením jedné místnosti v severním traktu, rozšířen o další obytný pokoj adaptací původní stáje.

Součástí adaptace objektu byla i přestavba komínů. Odstraněný původní mohutný západní komín byl nahrazen dvěma subtilními tahovými komíny, situovanými podle potřeb přestavěné dispozice, technicky upravován byl nepochybně i ponechaný starý komín. Pro vytápění místnosti, zřízené z bývalé stáje, byl u střední zdi vybudován nový komín. Časové zařazení adaptací do meziválečného období je provedeno podle detailů dřevěných rámových dveří a ojediněle dochovaných detailů kování. Součástí úprav zřejmě bylo i provádění nových dřevěných podlah. Prvky, pocházející z meziválečné adaptace, se zachovaly pouze ve střední a západní části domku, ve východním bytě byly odstraněny při pozdější adaptaci. Pravděpodobně ještě v meziválečném období byla provedena obnova střešní krytiny, použité tašky drážkované patřily mezi typické prvky meziválečné stavební produkce.

V poválečném období byla provedena výměna oken. Původní okna, pravděpodobně (analogicky ostatním kladrubským stavbám z druhé půle 19. století) šestitabulkového členění s nadsvětlíky a osazená v líci fasád, byla nahrazena okny zjednodušeného členění ve tvaru písmene „T“, osazenými v mělkých špaletách. Podle detailů téměř úplně dochovaných bakelitových oliv ve starším oblém provedení byla úprava realizována cca v 50. až 60. letech. Při výměně oken byla architektura průčelí redukována zazděním slepých oken. Pro lepší osvětlení kuchyně západního bytu bylo v její jižní straně proraženo nové okno, osazené mimo pravidelný rozvrh ostatních okenních os a od segmentově klenutých historických nik se lišící přímým nadpražím niky. Vlnoucí bývalá obvodová stěna na původním rozhraní domku a stáji byla opatřena přízdívkami.

Pravděpodobně zmenšením hospodářských prostor ve východní části domku byla vyvolána stavba kůlny, pravidelně situované při jeho východní straně. Provedení kůlny včetně detailů odpovídá typickým drobným hospodářským stavbám z dané doby. Drobná kůlna s pultovou střechou se vstupem s kamenným ostěním, neorganicky přistavěná přímo k východní stěně domku, snad pochází ještě ze staršího období.

Největším stavebním zásahem na objektu stodoly v meziválečném období bylo vybudování nové konstrukce krovu, která zcela nahradila historickou konstrukci z předchozí stavební fáze. Při severní straně objektu (při dnešním severovýchodním nároží) byla v návaznosti na starší studnu vybudována vodárna. Původní dvoukřídlá otvíravá vrata byla postupně nahrazována moderními posuvnými vraty. K téměř celé délce severní strany hospodářského dvora byla naproti stodole přistavěna dlouhá řada kůlen, plnicí zejména nové provozní potřeby uskladnění zemědělské techniky a nářadí.

7. 5. OBDOBÍ SOUČASNÉ CCA OD R. – 1970 DODNES

Další modernizační adaptace obytného domku byla provedena v cca 70. až 80. letech. Materiály prvků, povrchů a detaily z této stavební fáze, jako jsou např. bakelitové kliky v hranatém provedení, kliky ze světlého kovu a provedení dveřních křídel, nasvědčují provedení adaptace spíše až v 80. letech. Nejvýznamnějším prvkem této adaptace byla přístavba verandy, provedená utilitárním způsobem a přisazená asymetricky východně vedle příčné osy objektu k jižnímu průčelí.

Dva byty ve střední a západní části domku byly vzájemně spojeny probouráním prostupu, osazeném novodobými typovými dveřmi, v příčce mezi vstupní předsíní západního bytu a kuchyní středního bytu. Původní exteriérový vstup do středního bytu byl využit pro vstup do WC, situovaného v přístavbě, a bývalá spíž byla využita pro zřízení koupelny. Sloučením dvou původních bytů vznikl velký byt 5+1 s poněkud chaotickou dispozicí, doplněný však o soudobé sociální zařízení. Větší část přístavby, přiložená před původním exteriérovým vstupem východního bytu, byla využita pro zřízení jeho verandy, WC a spíže. Temná komora vlevo za vstupem do domku byla využita pro zřízení koupelny. Pravděpodobně až v této stavební fázi byl velký pokoj severního traktu rozdělen lehkou příčkou na dvě menší prostory. Všechny dveře v interiérech bytu, pocházející pravděpodobně z meziválečné adaptace, byly vyměněny za novodobé typové prvky. Východní byt byl vybaven ústředním topením s kotelnou situovanou v nevzhledné přístavbě při východním průčelí domku.

Posledními modernizačními zásahy v objektu obytného domku, provedenými až na počátku 21. století, byly celková obnova střešní krytiny a výměna dřevěných oken východního bytu za plastová. Při opravě střechy byl odstraněn západní nakládací vikýř a přezděny nadstřešní části komínů, přičemž došlo k jejich snížení a ztrátě detailů komínových říms, velký komín byl ubourán pod úroveň střešní krytiny. Plastová okna byla vsazena do rámců, ponechaných po odstraněných vnějších dřevěných oknech.

V budovách hospodářského dvora byly postupně prováděny dílčí adaptace utilitárního charakteru, největší zásahy do exteriérů zde představují přístřešek K2 před vraty dílny a kůlna K7 vedle hlavního vjezdu. Střední a východní část stodoly byla v 70. letech zbořena poté, co kompletně vyhořela; ponechaná čtvrtina od té doby chátrá.

Starý kštít, obytný domek, celkový pohled od jihozápadu, stav v r. 2002

1

Před opravou střechy se na její jižní straně nacházely dva pravidelně symetricky situované nakládací vikýře. Detaily říms komínových hlavíc z režného cihelného zdiva svým provedením odpovídaly cca meziválečnému období. Ze stejného období patrně pocházela také střešní krytina, provedená z keramických tašek drážkovaných.

Starý kštít, obytný domek, celkový pohled od jihozápadu, stávající stav

2

Celková obnova střešní krytiny, provedené ve shodě s původním řešením z keramických tašek drážkovaných, zamezila narušování objektu zatékáním do střechy. Původní architektonický výraz historického objektu byl poněkud narušen odstraněním západního vikýře, ubouráním velkého komína pod úroveň střešní krytiny, snížením zbývajících komínů a jejich přezděním ve zjednodušené podobě bez detailů říms (obnovený východní vikýř je skryt za korunou mezitím vyrostlého stromu).

8. PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ

Památkové hodnocení objektu je graficky znázorněno v oddíle Plánová příloha v části 3 – „Památkové hodnocení“ na výkresech 3.1 – Situace, 3.2 – Obytný domek – půdorys přízemí a podkroví a 3.3 – Stodola – půdorys přízemí a podkroví. Situační výkres podává celkový přehled o hodnocení celého objektu v jeho urbanistickém kontextu. Vyhodnocení jednotlivých částí objektu je vztaženo k hodnotě jeho celku.

Podstatu památkové hodnoty areálu Starého kštítu představují objekty obytného domku čp. 3 a stodoly v hospodářském dvoře. Oba objekty jsou jedinými pozůstatky stavebního areálu starého selmického stájového dvora, vystavěného v l. 1724-25 v období vrcholně barokní přestavby hřebčína. Vzhledem k tomu, že velká část hřebčínských staveb, pocházejících z vrcholně barokní stavební etapy, zanikla již v r. 1757 při velkém požáru kladrubského stájového dvora, obě historické stavby Starého kštítu patří mezi ojedinělé hmotné doklady vrcholně barokní stavební činnosti. Jejich původní podoba z doby výstavby však byla do značné míry setřena pozdějšími přestavbami. Poměrně rozsáhlé zásahy z novodobých stavebních fází a dlouhodobě zanedbávaná údržba přispěly do jisté míry k degradaci historického charakteru obou objektů. Rozsah objektu stodoly byl navíc po požáru v 70. letech 20. století redukován pouze na západní okrajovou část v rozsahu jen o málo převyšujícím čtvrtinu délky původní stavby. Historická hodnota obou objektů a fyzické dochování značné části stavebních konstrukcí z barokního období je příčinou vyhodnocení objektů jako součástí památkové podstaty areálu Starého kštítu.

Mezi památkově hodnotné objekty nebo jejich součástí jsou u obytného domku zařazeny zděná kůlna, která byla východně vedle něho vystavěná v meziválečném období, a dřevěný nakládací vikýř podkroví na jižní straně střechy, pocházející z přestavby objektu provedené v r. 1856. Dřevěný nakládací vikýř je typickým prvkem historických staveb kladrubského areálu, vystavěných nebo upravovaných v 19. století. Drobná stavba kůlny, jejíž délka je shodná s šířkou domku, svým pravidelným situováním při jeho východní straně uzavírá malý hospodářský dvorek pravidelně obdélného půdorysu, vzniklý v návaznosti na jeho původní stáje. Zděná kůlna s pultovou střechou, doplněnou nad průčelím krátkou stříškou, která představuje pro daný region typický příklad drobných hospodářských staveb, je dochovaná sice v celkově špatném stavu, ale v podobě v podstatě odpovídající době její výstavby. Hodnotnou částí hospodářského dvora je západní ohradní zeď včetně pilířů vrat hlavního vjezdu.

Jako neutrální objekt je u obytného domku vyhodnocen zahloubený zděný sklípek. V hospodářském dvoře u stodoly je mezi neutrální objekty zařazena dlouhá kůlna, stojící při jeho severní straně (K1, K3, K4, K5 a K6). Kůlny, které jsou typickým příkladem podružných staveb hospodářských dvorů hřebčína z prvních desetiletí 20. století a které prošly četnými utilitárně pojatými novodobými přestavbami, se nacházejí ve velmi špatném stavebně technickém stavu. Hodnota objektů kůlen z urbanistického hlediska spočívá ve skutečnosti, že ze severní strany hmotově uzavírají prostranství hospodářského dvora naproti dominantní budově stodoly.

Historická a architektonická hodnota kůlen však není taková, aby znemožňovala jejich radikální přestavbu nebo i odstranění a nahrazení novostavbou. Eventuální nová stavba ovšem musí přiměřeně respektovat hmotu a materiály staveb současných budov, aby nenarušila historický charakter hospodářského dvora a výrazně dominantní postavení objektu stodoly v jeho urbanistickém obraze, uplatňujícím se také v dálkových pohledech z kulturní krajiny hřebčína.

Jako rušivý objekt je vyhodnocena malá kůlna, přistavěná k severní straně východního průčelí obytného domku. Drobná a značně zchátralá stavba, pocházející z doby cca posledních desetiletí 19. století sice nepatří mezi novodobé stavební zásahy, urbanisticky i architektonicky však narušuje nejen původní koncepci pravidelně a symetricky řešené kompaktní hmoty domku, ale i celistvost pravidelně komponovaného prostranství drobného hospodářského dvorka při východní straně objektu. Jediným do jisté míry hodnotným prvkem rušivé přístavby je kamenné ostění vstupu (patrně druhotně osazené, původem ze starší zbořené stavby), které by mělo být zachováno, nejlépe pro druhotné použití v obnovovaných historických objektech hřebčína. V hospodářském dvoře je jako rušivý vyhodnocen drobný přístavek bývalé vodárny, přiložený při východní straně severního průčelí k objektu stodoly.

Jako zásadně rušivé jsou u obytného domku vyhodnoceny přístavby verandy při jižním průčelí a kůlny s kotelnou ústředního topení včetně komína při východním průčelí a komín ve východní valbě. Obě novodobé přístavby svým utilitárním charakterem zásadním způsobem narušují hmotovou kompozici i architekturu historického objektu. Neomítané nesourodé zdivo kůlny, která narušuje pravidelný prostor hospodářského dvorka mezi domkem a kůlnou, dodává nevzhledné přístavbě charakter provizória.

V hospodářském dvoře jsou jako zásadně rušivé vyhodnoceny novodobé objekty přístřešku před vraty dílny (K2) a kůlny u západní ohradní zdi jižně vedle hlavního vjezdu (K7) včetně sousedního suchého záchodu. Všechny tyto objekty jak svou hmotou a použitými materiály, tak i utilitárním charakterem exteriéru, zásadním způsobem narušují prostředí hospodářského dvora historického původu.

Objektem navrženým k doplnění je chybějící část stodoly, odstraněná po požáru v 70. letech 20. století. Stodola ve svém původním rozsahu, odpovídajícím délce severního křídla bývalých stájí, byla dominantním prvkem urbanistické kompozice hospodářského dvora od doby jeho vzniku ve 30. letech 19. století adaptací z bývalého starého selmického hřebčína. Rozměry pozemku hospodářského dvora byly předurčeny velikostí stodoly, jejíž hmotu byla svými dimenzemi naprosto v souladu s měřítkem navazující kulturní krajiny hřebčína. Rozměrný objekt také tvořil protipól mohutné hmoty klasicistního stájového dvora Franzenshof, situovaného na pastvinách severně od Selmic. Při obnově zaniklé části stodoly by měla být dodržena původní hmotu a původní rozvrh členění okenních os a vrat. Architektonické řešení a použité materiály by měly být přiměřeně přizpůsobeny charakteru historického areálu.

Na obytném domku je navrženo doplnění západního vikýře a dozdění velkého komína, které byly odstraněny při nedávné obnově střechy. Komíny jsou nedílnou součástí střechy historického objektu, zejména platí pro v objektu jediný komín historického původu.

Obytný domek

Památkovou podstatu objektu představuje jeho hmota včetně tvaru střechy. Součástí památkové podstaty této části objektu jsou obvodové zdi z historických stavebních fází, završených radikální přestavbou v r. 1856, včetně segmentově klenutých nik oken a vstupů a včetně korunní římsy, a konstrukce krovu, téměř intaktně dochovaná ve stavu odpovídajícím době svého vzniku v r. 1856.

Mezi hodnotné části jsou zařazeny vnitřní zdi původem z adaptace objektu, provedené v r. 1856, členící objekt do dvoutraktové dispozice s původním lapidárním rozvrhem velkých místností, vnitřní zeď ve východní části, členící klasicistní přístavbu na dvě prostory, a bývalá východní obvodová zeď domku z barokní stavební etapy. Dále jsou mezi hodnotné části zařazeny jediný zachovaný mohutný komín původem z přestavby z r. 1856 a 15 cm silnou příčku, kterou byla velká prostora v západní části objektu druhotně rozdělena na dvě místnosti; přestože tato příčka je mladšího původu (snad až z meziválečného období), organicky doplňuje dvoutraktovou dispozici objektu. Památkově hodnotné jsou rovněž dřevěné trámové stropy s omítanými podhledy, pocházející z přestavby z r. 1856 (dílní druhotné zásahy se zde omezily na dílní obnovu omítaných povrchů) a dřevěný podhled stropu klasicistního původu v hospodářské prostoře v severovýchodní části dispozice. Památkově hodnotné jsou také segmentově zaklenuté niky z historických stavebních etap, druhotně upravované v pozdějších stavebních fázích. Mezi hodnotné části lze v kontextu objektu počítat také dřevěné dveře rámové konstrukce včetně nik a obložkových zárubní, pocházející z adaptace objektu, provedené v meziválečném období. Jako památkově hodnotné je zařazeno celé podkroví včetně mohutného komína a dřevěného nakládacího vikýře.

Jako neutrální části objektu jsou vyhodnoceny příčky, přízdívky a zadržky nik a otvorů, provedené v novodobých stavebních etapách. Dále druhotně niky otvorů, které sice neodpovídají historickému charakteru objektu, ale současně v jeho struktuře nepředstavují rušivý prvek. Neutrálními částmi objektu jsou rovněž dva komíny v západní části objektu původem z meziválečné adaptace objektu.

Jako rušivé jsou zařazena okna z poválečné adaptace včetně mělkých špalet a nik mezi okny, která svým členěním ve tvaru písmene „T“ a osazením ve špaletách neodpovídají charakteru daného historického objektu. K rušivým prvkům patří také stájové okno hospodářské prostory, pocházející z poválečného období. Rušivým prvkem jsou rovněž novodobé typové dveře v ocelových zárubních, osazené při modernizační adaptaci objektu v 70. – 80. letech 20. století. Niky novodobých dveří jsou vyhodnoceny jako rušivé pouze v případech, kde svým situováním neodpovídají kontextu dispozičního členění historického objektu. Na fasádě historického objektu se rovněž rušivě projevují utilitárním způsobem provedené novodobé skříně elektrické instalace.

Jako zásadně rušivý prvek je vyhodnocena novodobá přístavba tzv. verandy při jižní straně domku, pocházející z cca 70. – 80. let 20. století, která je svým dobovým utilitárním pojetím v naprostém rozporu s charakterem historického objektu, navíc zásadním způsobem narušuje jeho převládající pravidelně symetrickou architekturu.

Zásadně rušivým prvkem je dále okno na krajní západní ose jižního průčelí, které bylo druhotně zřízeno při adaptaci objektu, provedené v meziválečném období. Okno je sice včetně niky rozměrově i vzhledově přizpůsobeno ostatním starším oknům, nachází se však mimo pravidelně symetrický rozvrh okenních os historického objektu, pocházející z přestavby objektu v r. 1856. Na této okenní ose bylo před zřízením stávajícího okna slepé okno, odstraněné zřejmě současně se zřízením okna stávajícího. Dalšími zásadně rušivými prvky jsou komíny při východní straně objektu, pocházející z poválečných stavebních fází, které svým situováním jak v dispozici přízemí, tak v obrazu střechy, jsou v naprostém nesouladu s architektonickým výrazem historického objektu.

K doplnění je v přízemí navržena část zdi ve východní přibližně polovině okna na západní ose jižního průčelí tak, aby byl okenní otvor posunut na okenní osu odpovídající pravidelně symetrické kompozici průčelí historického objektu. V podkroví je navržen k doplnění západní nakládací dřevěný vikýř v podobě shodné se stávajícím vikýřem východním. Odstraněním prvku při nedávné obnově střechy byla narušena pravidelně symetrická kompozice průčelí objektu.

Stodola

Památkovou podstatu objektu představuje jeho hmota včetně tvaru střechy. Součástí památkové podstaty této části objektu jsou obvodové zdi z doby výstavby objektu, provedené ve vrcholně barokní stavební etapě v l. 1724-25, a korunní římsa včetně profilace, pocházející z přestavby provedené v r. 1850.

Mezi hodnotné části objektu je zařazeno podkroví (materiál a tvar střechy) a západní štítová zeď v úrovni podkroví, původem z přestavby z r. 1850. Dále niky vrat včetně segmentově klenutého nadpraží pocházející rovněž z přestavby z r. 1850. Hodnotové zařazení podkroví, otevřeného do přízemí, se ve volném prostoru v plánové příloze propisuje i do výkresu přízemí.

Jako neutrální části objektu jsou vyhodnoceny zadržky starších stájových vrat a oken včetně půdorysně zalomených větracích štěrbin, východní štítová zeď v celém rozsahu, která byla v r. 1850 vystavěna jako vnitřní zeď, oddělující stodolu od dalších, dnes již zaniklých částí objektu bývalých stájí. Dále konstrukce krovu a dřevěné větrací šachty novodobého původu (vše pravděpodobně z meziválečného období) a jen částečně dochovaná dřevěná vestavba mezipatra na východní straně pocházející z doby cca kolem 3. čtvrtiny 19. století.

Jako rušivé jsou zařazeny dílčí novodobé zásahy utilitárního charakteru, jako jsou úpravy niky severních vrat provedené při jejich rozšiřování, jen částečně dochovaná dřevěná vestavba mezipatra na západní straně, drobná vestavba a přístavba vodárny v severovýchodní části objektu, lokální zadržky větracích štěrbin a niky elektroinstalace včetně typových elektroinstalačních skříní.

Zaniklá větší část původního objektu stodoly, navržena k doplnění, je blokově vyznačena v situačním výkrese památkového hodnocení objektu.

9. HODNOTNÉ KONSTRUKCE, PRVKY A DETAILS

Památkové hodnocení objektu je graficky znázorněno v oddíle Plánová příloha v části 3 – „Památkové hodnocení“ na výkresech 3.1 – Situace, 3.2 – Obytný domek – půdorys přízemí a podkroví a 3.3 – Stodola – půdorys přízemí a podkroví. V historických objektech převážně utilitárního charakteru, které sice pocházejí již z vrcholně barokní stavební etapy, ale prošly řadou pozdějších poměrně radikálních přestaveb, se nachází jen malé množství hodnotných konstrukcí, prvků a detailů. Hodnotové zařazení konstrukcí, prvků a detailů bylo provedeno v kontextu daných objektů.

9. 1. HODNOTNÉ KONSTRUKCE

Obytný domek

- Niky oken a dveří se segmentovým nadpražím původem z historických stavebních etap v obvodových zdech.
- Téměř intaktně dochovaná konstrukce hambalkového krovu stojaté stolice, sestavená z ručně tesaných trámů, původem z radikální přestavby objektu provedené v r. 1856, včetně korunní římsy.

Stodola

- Konstrukce korunní římsy, vyzděná z keramických tvarovek, původem z radikální přestavby objektu provedené r. 1850.

9. 2. HODNOTNÉ PRVKY A DETAILS

Obytný domek

- Profilace korunní římsy původem z adaptace objektu z r. 1856.
- Dřevěné dveře rámové konstrukce pravidelného členění (obdobného členění obvyklému v historických obdobích), původem z meziválečné adaptace objektu; vstupní dveře západního bytu (obr. 4, 17) dveře mezi prostory 103-108 (obr. 21, 24) a 111-112 (obr. 29) – prvky jsou hodnotné do jisté míry v kontextu objektu.
- Kliky dveří původem z meziválečné adaptace objektu včetně štítků, dochované pouze torzálně a v malé míře.
- Dřevěné podlahy v západním bytě (prvky jsou hodnotné do jisté míry v kontextu objektu).

Stodola

- Profilace korunní římsy původem z adaptace objektu z r. 1856.

10. ZÁVADY

10. 1. ZÁVADY ARCHITEKTONICKÉ, DISPOZIČNÍ A PAMÁTKOVÉ

Obytný domek

- Novodobá přístavba verandy při jižní straně domku, která svým utilitárním charakterem podstatně narušuje historický charakter objektu a znemožňuje přístup k nakládacímu vikýři podkroví.
- Přístavba novodobé neomítané kůlny utilitárního charakteru, přiložené k jižní části východního průčelí.
- Novodobý komín z vápenopískových cihel, přistavěný k východnímu průčelí domku pro odkouření kotle, umístěného v přístavbě novodobé kůlny.
- Přístavba nevelké kůlny s pultovou střechou, přiložené k severní části východního průčelí.
- Osazení západní okenní osy jižního průčelí v intervalu, který je oproti ostatním intervalům okenních os tohoto průčelí podstatně menší, narušuje pravidelně symetrickou kompozici historického průčelí.
- Dřevěná okna, pocházející z poválečné modernizace objektu, svým novodobým členěním ve tvaru písmene „T“ a osazením v mělkých špaletách neodpovídají historickému charakteru objektu.
- Plastová okna, osazená v rozsahu východního bytu při jeho nedávné modernizaci do dřevěných rámců starších oken, podstatným způsobem narušují architektonický výraz historického objektu.
- Novodobé okno hospodářské prostory ve východním konci severního traktu, kterému chybí jedno křídlo.
- Celkově zanedbaný stav průčelí v důsledku zanedbané údržby, narušená a opadaná omítka zejména ve spodních partiích fasád.
- Chybějící sokl na všech průčelích, nedílná součást architektury historických fasád byla odstraněna při novodobých adaptacích objektu.
- Původní dvoubarevné řešení průčelí, provedené analogicky ostatním historickým objektům hřebčina zvýrazněním architektonicky aktivních prvků (včetně šambrán okenních otvorů tvořených pouze v ploše nátěrem) lomeně bílou barvou oproti barevným plochám stěn (původní zelená barev byla novodobě nahrazena okrově žlutou), bylo při adaptaci objektu v době okolo r. 1980 překryto monochromatickým šedým nátěrem.
- Nekoncepční situování okapních svodů nerespektuje pravidelné členění průčelí.

- Novodobé typové plechové skříně elektroinstalace, utilitárním způsobem osazené v jižním průčelí domku.
- V současnosti již nevyužívaný novodobý komín, vystavěný při mezitraktové zdi v rámci poválečné modernizace východního bytu pro vytápění prostoru ve východním konci jižního traktu při její adaptaci z bývalé stáje na obytný pokoj, představuje závadu jak v dispozici přízemí, tak i v siluetě domku svým osazením v ploše valby poměrně daleko od hřebene střechy.
- Chybějící západní nakládací vikýř na jižní straně podkroví, jeho odstraněním při nedávné obnově střechy byla podstatně narušena architektonická kompozice pravidelně symetrického historického průčelí.
- Ubourání velkého komína pod úroveň střechy, snížení výšky a odstranění říms na ponechaných komínech, provedené při nedávné obnově střechy; úpravami byla silueta domku ochuzena o významný prvek historické architektury.
- Novodobé ploty z ocelového pletiva u domku neodpovídají historickému charakteru objektu.
- Zpevněné betonové plochy u domku neodpovídají jeho historickému charakteru.
- Nesourodá novodobá zástavba drobných dřevěných a plechových kůlen na pozemku, ležících při jihovýchodní straně objektu, představuje závadu urbanistickou, architektonickou i památkovou.
- Dispozice interiérů, vzniklé živelně prováděnými úpravami v několika fázích novodobých modernizačních úprav, neodpovídají dnešním požadavkům na bydlení zejména velkým množstvím průchozích pokojů.
- Nesourodá dispozice velkého bytu v západní části domku, vzniklého spojením dvou menších bytů, jejichž dispoziční uspořádání pocházelo z meziválečné přestavby objektu; spojení bytů bylo při poslední adaptaci interiérů provedeno pouze prostřednictvím probourání jediného vstupu mezi prostorami 101 a 103.
- Sociální zařízení západního bytu neodpovídá moderním požadavkům na bydlení.
- Novodobé typové dveře v ocelových zárubních, pocházející z novodobé adaptace provedené v době okolo r. 1980, narušují charakter historických interiérů domku.
- Běžné materiály povrchů pocházející z posledních novodobých modernizačních adaptací svým novodobým laciným výrazem neodpovídají charakteru historického objektu.
- Chybějící schodiště do podkroví, které bylo odstraněno při adaptacích interiérů v meziválečné době; dnešní jediný přístup prostřednictvím žebříku, přistavenému k otvoru ve stropě hospodářské prostoru 122, značně omezuje využití půdních prostor.

Stodola

- Chybějící vrata na severní straně objektu, pouze provizorně nahrazená lehkými vraty z ocelového pletiva.
- Nika severních vrat, po stranách narušená novodobými stavebními úpravami a ze západní strany mírně novodobě rozšířená.
- Niky elektroinstalačních skříní náhodně osazených na severním a jižním průčelí.
- Nevelká novodobá přístavba bývalé vodárny, přiložená k východnímu konci severního průčelí.
- Ubourání téměř tří čtvrtin historického objektu po požáru v 70. letech 20. století, zbytky nepravidelně odbouraných obvodových zdí zaniklé části vyčnívají před úroveň východního průčelí, jehož (původně interiérová) zeď po redukci objektu nebyla na vnější části opatřena exteriérovou omítkou.
- Druhotné zazdění niky východního slepého okna jižního průčelí.
- Narušená omítka, lokálně opadaná, narušená střešní krytina, ubourané zdivo v horních partiích štítů a propadlá plocha střechy na jižní straně při východním štítě.
- Narušené a zčásti chybějící dřevěné ventilační hlavice při východní straně hřebene střechy.
- Drobná novodobá zděná vestavba bývalé vodárny v severovýchodním koutě stodoly.
- Nepravidelná dispozice dřevěných mezipater v interiéru objektu, narušená novodobými stavebními úpravami.
- Povrchy stěn v interiéru jsou narušené kapsami, v nichž bývaly uloženy druhotně odstraněné trámy dřevěných konstrukcí mezipater.
- Značně zchátralý stav objektu následkem dlouhodobě zanedbávané údržby, který lokálně dosáhl havarijního stavu (zejména konstrukce krovu ve východní části stodoly) a hrozí ztrátou hodnotných detailů historického průčelí (profilovaná korunní římsa).
- Pouze extenzivní a nekoncepční využití hospodářského dvora.
- Stavebně narušené pilíře po stranách hlavního vjezdu v západní ohradní zdi, původní dřevěná vrata vjezdu jsou nahrazena ocelovými vraty; novodobé oplocení z ocelového pletiva neodpovídá historickému charakteru dvora.
- Novodobý vzhled utilitárně řešených interiérů i exteriérů zděných kůlen, pocházející z novodobých adaptací a navíc značně narušených dlouhodobě zanedbávanou údržbou, neodpovídá charakteru historického dvora.
- Novodobé části kůlen K2 a K7 narušují hmotově kompaktní zástavbu dvora.

10. 2. ZÁVADY TECHNICKÉ

Obytný domek

- Okapní svody s vyústěním nad terénem při patě fasád objektu zvyšují zatížení vlhkostí spodních partií zdiva.
- Spodní partie zdiva všech průčelí je zasažena zemní vlhkostí.
- Špatný technický stav dřevěných oken, způsobený nekvalitním materiálem a zanedbanou údržbou (dlouhodobě neobnovované nátěry).
- Novodobě provedené podlahy s neprodyšnými vrstvami (beton, vodorovná izolace, keramická dlažba) zvyšují zatížení zdiva vztlínající zemní vlhkostí.
- Zasolené zdivo v obytném pokoji ve východním konci jižního traktu, který před novodobou adaptací dlouhodobě sloužil jako stáj, je na povrchu zasaženo výkvěty.
- Spodní partie zdiva v interiérech západního bytu je lokálně zasaženo zemní vlhkostí (zejména v prostorech 101, 102, 104, 105, 106 a 110).
- Celkově zanedbané interiéry pouze extenzivně využívaného západního bytu.
- Špatný stavebně technický stav tří kúlén při východní straně objektu.

Stodola

- Celkově špatný stavebně technický stav celého hospodářského dvora.
- Zatékání narušenou střešní krytinou, platí pro všechny objekty, stav je nejhorší na historickém objektu stodoly.
- V důsledku chybějících okapních žlabů a svodů dešťová voda stékající ze střech zvyšuje zatížení spodních partií zdiva vlhkostí.
- Zasažení zdiva všech objektů vztlínající zemní vlhkostí.
- Havarijní stav krovu stodoly bezprostředně hrozí zřícením jeho východní části a následným poškozením historických stavebních struktur objektu.
- Narušená omítka historického objektu stodoly, následkem jejího opadávání hrozí ztráta historických architektonických detailů profilace korunní římsy a dvoubarevného provedení fasádních nátěrů analogicky ostatním historickým objektům hřebčína v kombinaci lomeně bílých architektonicky aktivních prvků se zelenou plochou zdí; hrozí také ztráta stratigrafie historických omítek stavby původem z barokního období.
- Narušené pilíře po stranách hlavního vjezdu hrozí v blízké době zřícením.
- Narušená konstrukce otevřených dřevěných kúlén včetně severní obvodové zdi, přecházející lokálně do havarijního stavu, hrozí v blízké době jejich zřícením.

11. NÁMĚTY A DOPORUČENÍ K DALŠÍ PÉČI O OBJEKT

Náměty jsou zpracovány na základě detailního poznání objektu včetně jeho historie. Ideový návrh památkové obnovy průčelí je graficky znázorněn v oddíle Plánová příloha v části 4 – „Náměty a doporučení“ na výkrese 4.1 – Obytný domek – průčelí jižní, průčelí západní, průčelí severní a průčelí východní.

11. 1. DOPORUČENÍ K REHABILITACI A REKONSTRUKCI OBJEKTU

Obytný domek

- Odstranit novodobou přístavbu verandy při jižní straně domku.
- Odstranit přístavbu novodobé neomítané kůlny při jižní části východního průčelí, kotelnu ústředního topení umístit uvnitř dispozice historického objektu.
- Odstranit novodobý komín z vápenopískových cihel, přistavěný k východnímu průčelí domku pro odkouření kotle ústředního topení.
- Odstranit přístavbu nevelké kůlny s pultovou střechou, přiložené k severní části východního průčelí.
- Obnovit pravidelně symetrické členění jižního průčelí posunutím okna na západní ose jižního průčelí posunutím do intervalu, odpovídajícímu vzájemné vzdálenosti ostatních okenních os jižního průčelí; okno je také možno zazdít a na průčelí obnovit slepé okno včetně původní hloubky niky z doby přestavby objektu z r. 1856 (její západní část byla druhotně zazděná při zřizování stávajícího okypři adaptaci v poválečném období).
- Při zřizování exteriérových vstupů do bytů dbát na dodržení symetrie jižního průčelí.
- Odstranit plastová okna východního bytu.
- Dřevěná dvojitá okna novodobého členění ve tvaru písmene „T“, osazená v mělkých špaletách, nahradit dřevěnými okny dvojitými s dvoukřídlými nadsvětlíky a šestitabulkovým členěním, osazenými v líci fasády; jelikož původní podoba historických oken z přestavby v r. 1856 není známa, vycházet z analogických dochovaných prvků historických kladrubských objektů z doby 2. poloviny 19. století (např. objekt bývalé fary čp. 2 z r. 1877); při adaptaci ověřit původní rozměry okenních otvorů (při novodobé výměně oken byly pravděpodobně jejich niky v prostoru mezi okny poněkud zmenšeny).
- Novodobé stájové okno na východní ose severního průčelí obnovit v podobě analogické nadsvětlíkům ostatních vyměněných oken, v zájmu obnovy pravidelně symetrické podoby průčelí okno doplnit na plný vertikálně obdélný formát nikou slepého okna; také možno zřídit standardní šestitabulkové okno.

- Za účelem obnovy pravidelně symetrické podoby severního průčelí doplnit okno na západní ose, buďto proražením nového okna anebo obnovením původního slepého okna, jehož mělká nika byla druhotně zazděná při stavebních úpravách v poválečné době.
- Pravidelně symetrické řešení východního průčelí obnovit zřízením slepých dveří vedle stávajícího vstupu do hospodářské prostory, v případě návratu původní hospodářské funkce prostory v jižním traktu je možno obnovit původní vstup, druhotně zazděný při poválečné adaptaci objektu, naopak v případě připojení stávající hospodářské prostory k obytným pokojům východního bytu nahradit oba vstupy do bývalých stájí nikami slepých dveří.
- Obnovit původní dvoubarevné řešení fasád, barevnost řešit analogicky ostatním obnovovaným historickým objektům hřebčína v kombinaci zelené plochy stěn a lomeně bílé barvy architektonicky aktivních prvků.
- Všechny otvory oken a dveří doplnit po obvodu šambránami, tvořenými v ploše nátěrem lomeně bílé barvy analogicky ostatním obnovovaným historickým objektům hřebčína; obnovu původních rozměrů provést podle výsledků průzkumu historické barevnosti průčelí.
- Obnovit sokl v celém rozsahu všech průčelí provedený tvarovým řešením i šedou barevností analogicky ostatním obnovovaným historickým objektům hřebčína.
- Situování okapních svodů podřídit architektonické koncepci pravidelně symetrických průčelí historického objektu.
- Z jižního průčelí odstranit nevzhledné plechové skříně elektroinstalace.
- Odstranit již nevyužívaný novodobý komín ve východní části objektu, přistavěný k severní straně mezitraktové zdi a vyčnívající z valby v poloze poměrně vzdálené od hřebene střechy.
- Ubouraný velký komín šířce dozdít nad střešní rovinu a u všech komínů obnovit jejich původní výšku a členění římsami do podoby před nedávno provedenou obnovou střechy (obr. 1).
- Doplněním západního nakládacího vikýře, provedeného v podobě shodné se stávajícím východním vikýřem, obnovit pravidelně symetrickou kompozici jižního průčelí.
- Při budoucí obnově střechy použít tašku bobrovku dvojitě kladenou analogicky ostatním historickým objektům hřebčína; stávajícím typem tašky drážkované byly původní tašky bobrovky nahrazeny při opravách v meziválečné době.
- Obnovením pravidelně situovaných drobných větracích vikýřů ve tvaru tzv. volských ok v podobě inspirované historickými plány přestavby domku z r. 1856 doladit historický výraz objektu.

- Novodobé ploty z ocelového pletiva nahradit dřevěnými laťkovými ploty adekvátně historickému charakteru objektu.
- Okapní svody objektu svést do dešťové kanalizace a patu zdiva všech průčelí dále ochránit před vlhkostí zřízením okapních chodníků.
- Odstranit nesourodou novodobou zástavbu drobných a dřevěných kůlen na pozemku, ležícím při jihovýchodní straně objektu, ponechat pouze zahloubený zděný sklípek, uvolněnou plochu využít pro zřízení zahrady.
- Stavebně obnovit kůlnu, situovanou na protější straně malého dvorku při východní straně objektu, představující nepostradatelnou součást domácího hospodářství.
- V rozsahu celého objektu provést opatření proti vzlínání zemní vlhkosti včetně odstranění novodobých neprodyšných podlah, úprava je aktuální zejména v západním bytě.
- Dispoziční řešení bytů, vytvořené v podstatě živelně v několika vlnách novodobých modernizačních adaptací, přizpůsobit požadavkům moderního bydlení s respektem k historickým hodnotám objektu; při budoucí přestavbě upřednostňovat obnovování původních velkých místností vybouráním novodobých příček; objekt je vhodný pro zřízení dvou až tří bytů, podle potřeby je možno jak k obytným místnostem připojit hospodářskou prostorou ve východním konci severního traktu, tak naopak obytné místnosti ve východním jižním traktu navrátit její původní funkci hospodářské prostory.
- Zádveří a sociální zařízení po odstranění novodobé verandy situovat uvnitř objemu historické části domku.
- Obnovit schodiště do podkroví, zrušené při adaptaci objektu v meziválečné době (jeho umístění nemusí odpovídat původnímu stavu, zachycenému na historických plánech z r. 1857).
- Odstranit všechny novodobé typové dveře v ocelových zárubních a novodobé „laciné“ povrchy a materiály, které neodpovídají historickému charakteru objektu.
- Zachovat dřevěné rámové dveře v obložkových zárubních, pocházejících z meziválečného období, poškozené prvky repasovat, platí zejména pro trojí dveře, zařazené mezi hodnotné prvky.
- Nové dveře provést adekvátně prostředí historického objektu jako dřevěné rámové v obložkových zárubních s členěním podle trojích dveří pravidelného členění, zařazených mezi hodnotné prvky.
- Parapety na vnitřní straně oken opatřit dřevěnými deskami.
- Ojediněle dochované prvky původního kování dveří, pocházející z meziválečného období, zachovat, repasovat a doplnit adekvátními prvky.
- Vyklidit nahromaděný nepořádek z podkroví.

Stodola

Základním předpokladem pro záchranu a následnou obnovu areálu hospodářského dvora je nalezení jeho funkce. Vzhledem k hospodářskému charakteru jeho staveb by se jako vhodné využití jevila obnova původních funkcí stodoly, sýpky a stáje případně doplněné o skladování hospodářského náradí, garážování zemědělské techniky a doprovodné provozy dílen pro provádění oprav a údržby. Zřízením druhého podružného hospodářského dvora hřebčina by se mohla uvolnit část plochy hlavního hospodářského dvora v Kladrubech k využití pro doprovodné služby turistického ruchu. Pokud obnovení původních hospodářských funkcí selmického dvora nebude reálné, nabízí se v rámci revitalizace areálu kladrubského hřebčina jeho využití například pro agroturistiku zaměřenou ve zdejších podmínkách na hipoturistiku, spojenou případně s činnostmi z oblasti výcviku nebo kongresových aktivit. Zřízení nového turistického nebo společenského střediska v Selmicích by navíc pozitivně přispělo k oživení odlehle části areálu a současně k odlehčení vlastních Kladrub, kterým v situaci dalšího pokračování v současnosti dobře započatého pozitivního rozvoje hrozí přetížení turistickými a společenskými aktivitami. Skutečnost, že jediný hodnotný historický objekt stodoly je ze 3/4 zaniklý a zbývající část, zasažená novodobými přestavbami, je značně zchátralá, otevírá poměrně široké možnosti pro přizpůsobení historického areálu aktuálním novým potřebám.

- Obnovit zaniklou část stodoly; dodržet původní hmotu historické stavby, obnovit původní členění průčelí okenními osami a vraty vstupů v podobě z radikální přestavby z r. 1850, stavbu realizovat z tradičních materiálů odpovídajících historickému prostředí; obnovení původního rozsahu stodoly obnoví její původní obraz v kulturní krajině kladrubského hřebčina, v jejíž kompozici tvořila výrazný protipól hmotě stájového dvora Franzenshof.
- Odstranit vestavbu a přístavbu bývalé vodárny v severovýchodní části stodoly.
- Odstranit novodobou kůlnu K7 včetně přilehlého suchého záchodu a rovněž novodobý přístřešek před vraty dílny K2.
- Opravit západní obvodovou zeď včetně pilířů po stranách hlavního vjezdu, odstranit novodobá vrata a nahradit je dvoukřídlými dřevěnými vraty adekvátně historickému prostředí areálu.
- Kůlny při severní straně dvora při obnově očistit od novodobých zásahů utilitární povahy; vzhledem k jejich značné zchátralosti a poměrně nízké hodnotě architektonické, historické i památkové pravděpodobně nebude reálná památková obnova, naopak je možno uvažovat o jejich zboření a náhradě novým objektem, který by měl být svou hmotou, měřítkem a materiály proveden adekvátně stávajícím stavbám, pocházejícím z meziválečného období; nahrazení stávajících objektů novostavbou uvolňuje možnosti pro budoucí funkční využití stavby.
- Dnes v podstatě volný otvor vrat na severní straně stodoly uzavřít dvoukřídlými dřevěnými vraty, upravit tvar niky, narušený novodobými stavebními zásahy.

- Obnovit zazděnou niku slepého okna na východní ose jižního průčelí.
- V případě potřeby obnovení původních stájových oken je možno odstranit zazdívky jejich otvorů s půdorysně zalomenými větracími štěrbinami, pocházející z radikální přestavby objektu, provedené v r. 1850.
- Na průčelích obnovit historické barevné řešení, provedené obdobně ostatním obnovovaným historickým objektům hřebčina v lomeně bílé barvě tektonicky aktivních architektonických prvků včetně okenních šambrán, provedených v ploše pouze nátěrem, a v zelené barvě pasivních ploch stěn.
- Chybějící části profilace korunní římsy obnovit podle jejich zachovaných částí.
- Z průčelí objektu odstranit elektroinstalační skříně.
- Z důvodu ochrany zdiva objektů před vlhkostí doplnit a obnovit okapní žlaby a svody, doplnit dešťovou kanalizací a okapními chodníčky, provedenými z kamene obdobně ostatním obnovovaným historickým objektům hřebčina.
- Betonové zpevněné plochy nahradit kamennými plochami provedenými obdobně jako v ostatních obnovovaných historických stavbách hřebčina.
- Zchátralé oplocení z drátěného pletiva nahradit plotem provedeným adekvátně prostředí kulturní krajiny hřebčina, jako nejvhodnější se jeví uzavření celého pozemku dvora zdí.
- Vzhledem k bezprostředně nadcházejícímu havarijnímu stavu stodoly je nutné pro záchranu objektu provést nezbytná opatření pro zamezení dalšího chátrání, které hrozí nevratným poškozením historického objektu, zejména je nutné zabránit zřícení konstrukce krovu při východní straně objektu a zabránit zatékání do objektu alespoň provizorně provedenou opravou střešní krytiny.

11. 2. DOPORUČENÍ DALŠÍCH PRŮZKUMŮ

- Provést dendrochronologickou analýzu u dřevěných prvků, nalezených při stavební činnosti v historických stavebních konstrukcích.
- Při zásazích pod úroveň terénu při stavebních pracích sledovat eventuální nálezy pozůstatků starší stavební činnosti.
- Při všech zásazích do stavebních konstrukcí je nutný odborný dohled (památkář, v případě zásahů do terénu archeolog).
- Při veškerých sondážních i stavebních zásazích do konstrukcí objektu vždy sledovat a dokumentovat nalezený stav z hlediska dokladů stavební historie objektu (použitý materiál, spáry mezi jednotlivými částmi nebo vrstvami, starší povrchové úpravy apod.) Se získanými poznatky je nutno neprodleně seznámit odborné pracovníky příslušných orgánů památkové péče.

12. PLÁNOVÁ PŘÍLOHA

1. STÁVAJÍCÍ STAV – SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ

1.1	SITUACE	M 1:400
1.2	OBYTNÝ DOMEK	M 1:150
1.3	STODOLA	M 1:150
1.4	PŘÍČNÉ ŘEZY A POHLED JIŽNÍ	M 1:150

2. VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE OBJEKTU

2.1	SITUACE	M 1:400
2.2	OBYTNÝ DOMEK	M 1:150
2.3	STODOLA	M 1:150

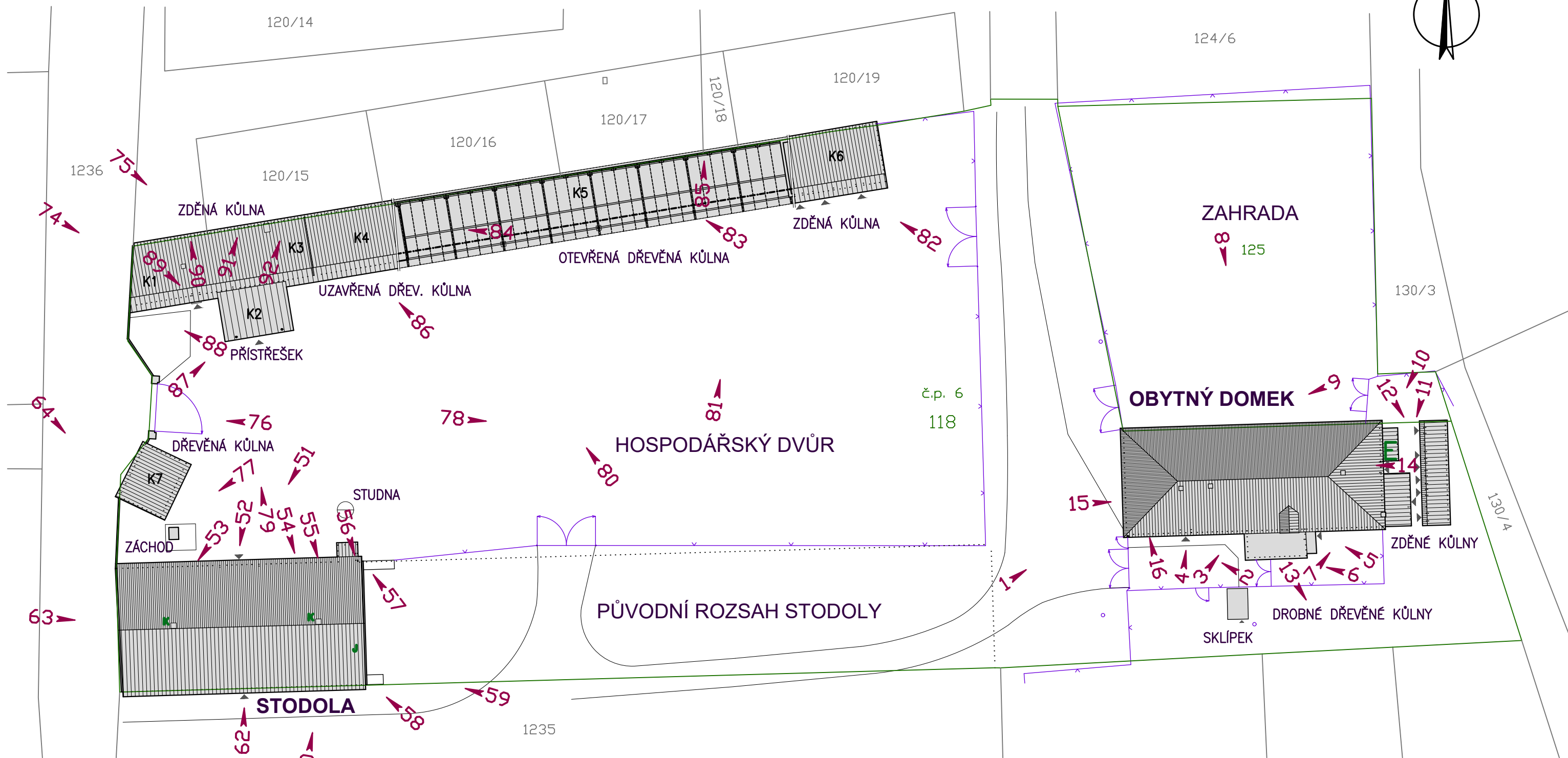
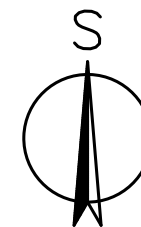
3. PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ

3.1	SITUACE	M 1:400
3.2	OBYTNÝ DOMEK	M 1:150
3.3	STODOLA	M 1:150

4. NÁMĚTY A DOPORUČENÍ – IDEOVÝ NÁVRH OBNOVY PRŮČELÍ

4.1	SITUACE	M 1:150
------------	----------------	----------------

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

- E** KAMENNÉ OSTĚNÍ VSTUPU DO KŮLNY, PŘISTAVĚNÉ K SV. STRANĚ OBJEKTU
- H** POBOŘENÁ ŠTÍTOVÁ ZEĎ A NARUŠENÁ KONSTRUKCE PŘILEHLÉ ČÁSTI KROVU
- J** ZNAČNĚ NARUŠENÉ DŘEVĚNÉ VĚTRACÍ ŠACHTY

12 GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ

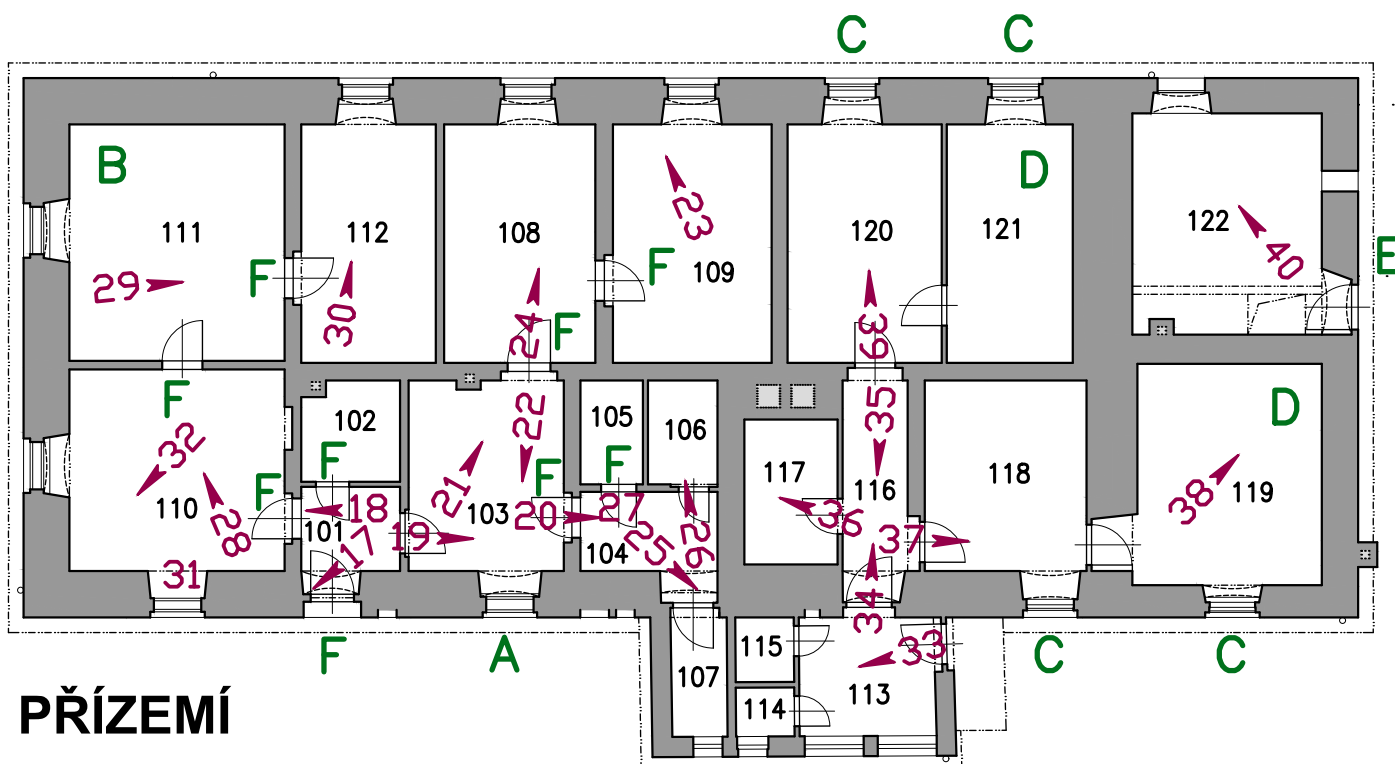
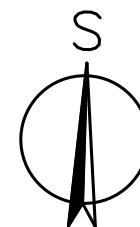
PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU, GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

STÁVAJÍCÍ STAV (SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ)
SITUACE

M 1:400

1.1

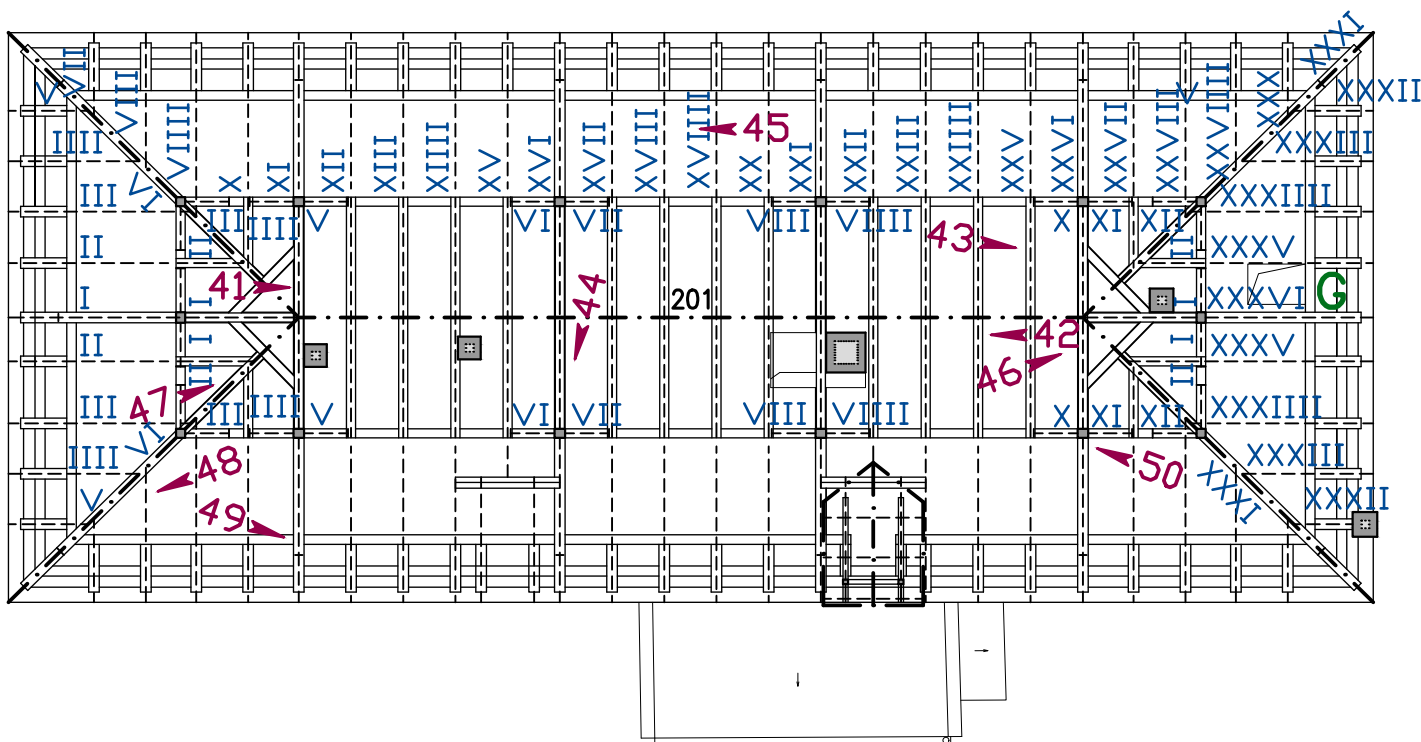
OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PŘÍZEMÍ

- A** BÝVALÝ VSTUP DRUHOTNÝM DOZDĚNÍM PARAPETU ZMĚNĚNÝ NA OKNO
- B** SPODNÍ PARTIE ZDIVA ZASAŽENÉ ZEMNÍ VLHKOSTÍ
- C** PLASTOVÁ OKNA VSAZENÁ DO DŘEVĚNÝCH RÁMŮ PŮVODNÍCH OKEN
- D** STOPY VLHKOSTI NA STĚNÁCH
- E** KAMENNÉ OSTĚNÍ VSTUPU DO KŮLNY, PŘISTAVĚNÉ K SV. STRANĚ OBJEKTU
- F** DVEŘE RÁMOVÉ KONSTRUKCE PŮVODEM Z MEZIVÁLEČNÉ ADAPTACE OBJEKTU
- G** DRUHOTNĚ ODSTRANĚNÁ VZPĚRA PLNÉ VAZBY Č. XXXVI

PODKROVÍ

XXVIII ČÍSELNÉ ZNAČENÍ VAZEB KROVU

 12 GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ

TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 6 - "ROZBOR OBJEKTU"

PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU, GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

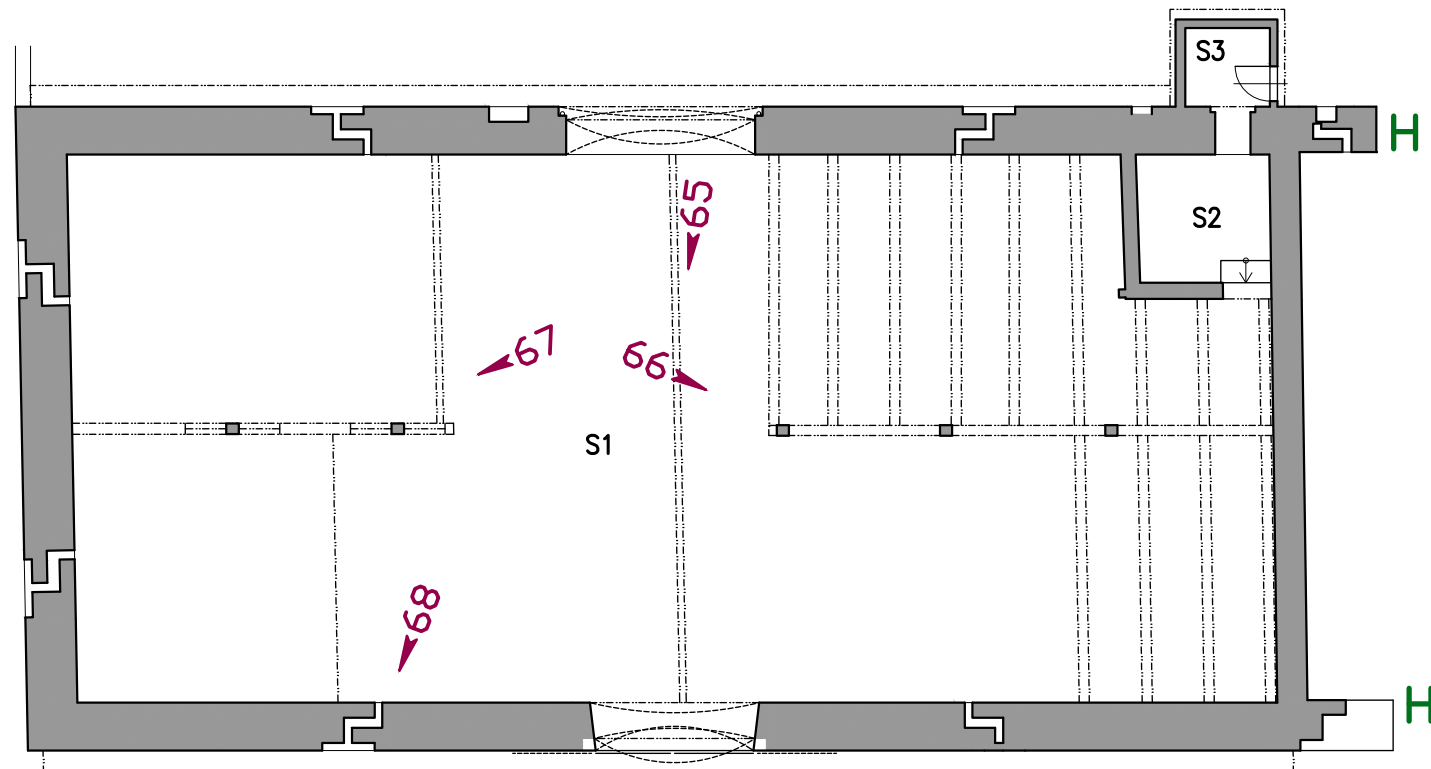
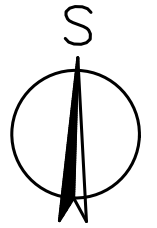
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

STÁVAJÍCÍ STAV (SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ)
OBYTNÝ DOMEK

M 1:150

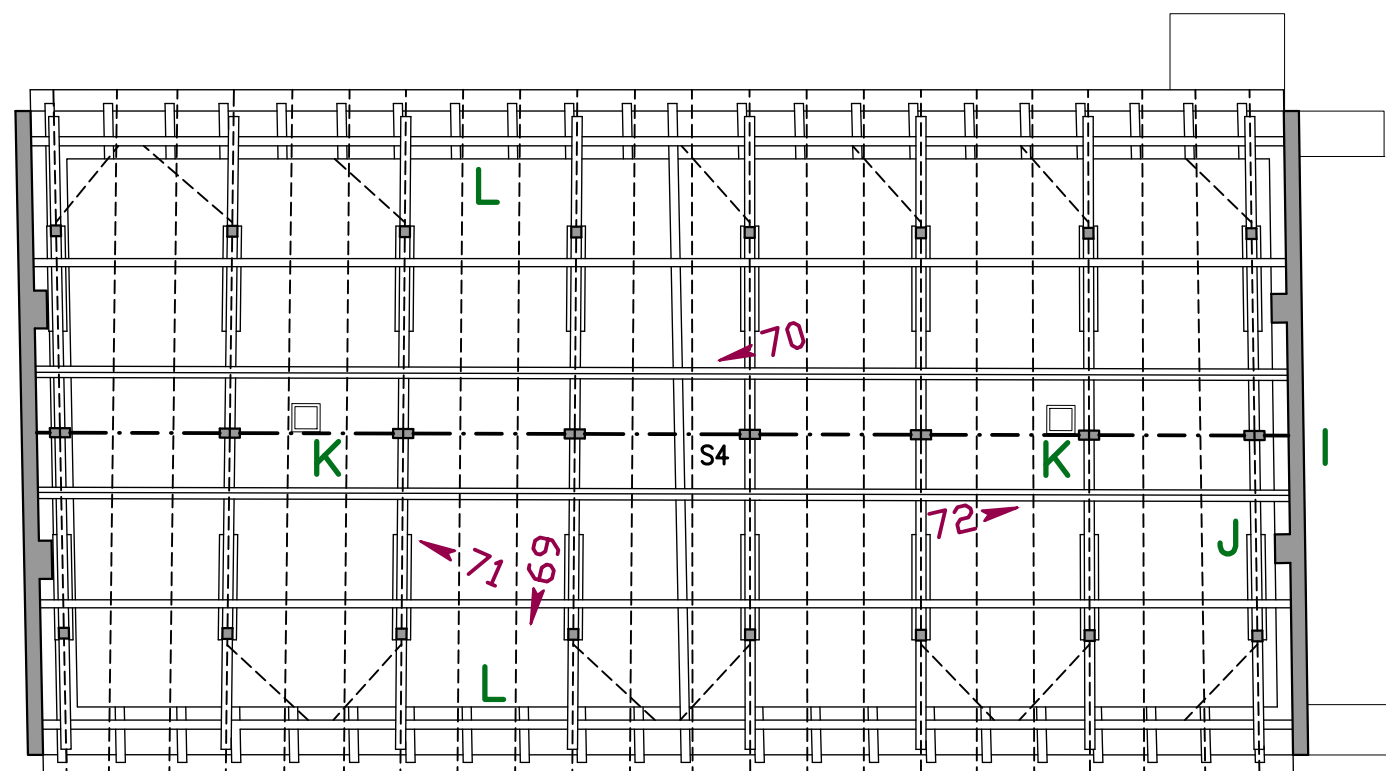
1.2

OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PŘÍZEMÍ

- H** ZBYTKY OBVODOVÝCH ZDÍ ZBOŘENÉ ČÁSTI OBJEKTU
- I** V HORNÍ ČÁSTI ZBOŘENÁ ŠTÍTOVÁ ZEĎ
- J** ZHROUCENÁ PLNÁ VAZBA KROVU
- K** ZNAČNĚ NARUŠENÉ DŘEVĚNÉ VĚTRACÍ ŠACHTY
- L** ZHLAVÍ DRUHOTNĚ VYŘEZANÝCH VAZNÝCH TRÁMŮ STARŠÍHO KROVU

KROV

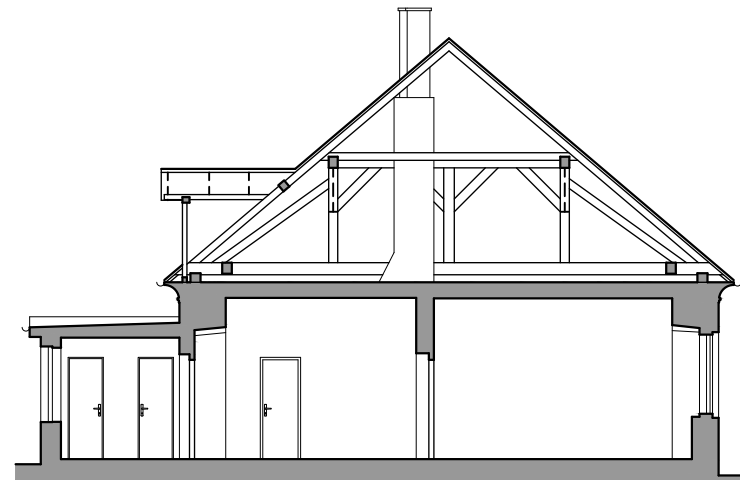
- 12** GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ

TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 6 - "ROZBOR OBJEKTU"

PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU, GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

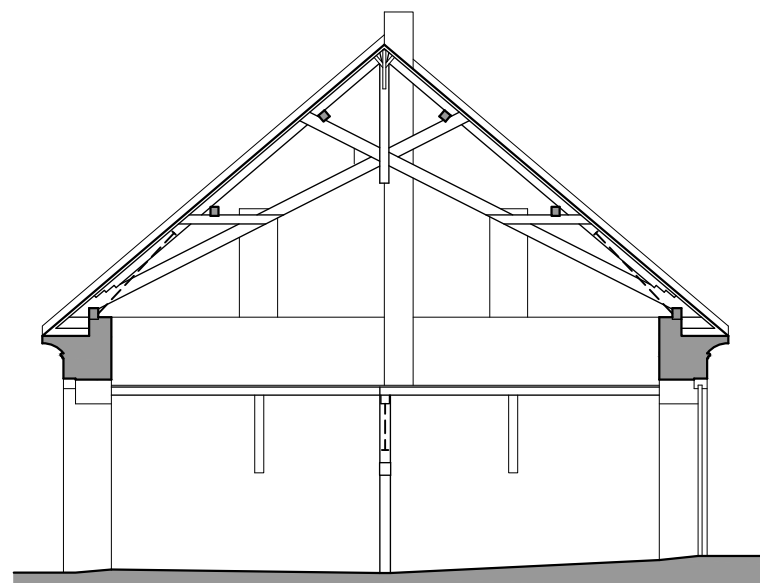
STÁVAJÍCÍ STAV (SITUOVÁNÍ FOTOGRAFIÍ)
STODOLA
M 1:150

OBYTNÝ DOMEK - ŘEZ PŘÍČNÝ

OBYTNÝ DOMEK - POHLED JIŽNÍ

STODOLA - ŘEZ PŘÍČNÝ

V POHLEDU JSOU PATRNÉ NEVHODNÉ NOVODOBÉ ZÁSAHY, ZEJMÉNA PŘÍSTAVBA VERANDY, PORUŠENÍ PRAVIDELNÉHO RYTMU OKENNÍCH OS, NEVHODNÉ ČLENĚNÍ OKEN (ZEJMÉNA PLASTOVÁ OKNA), KOMÍNY NA VÝCHODNÍ STRANĚ

TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 6 - "ROZBOR OBJEKTU"

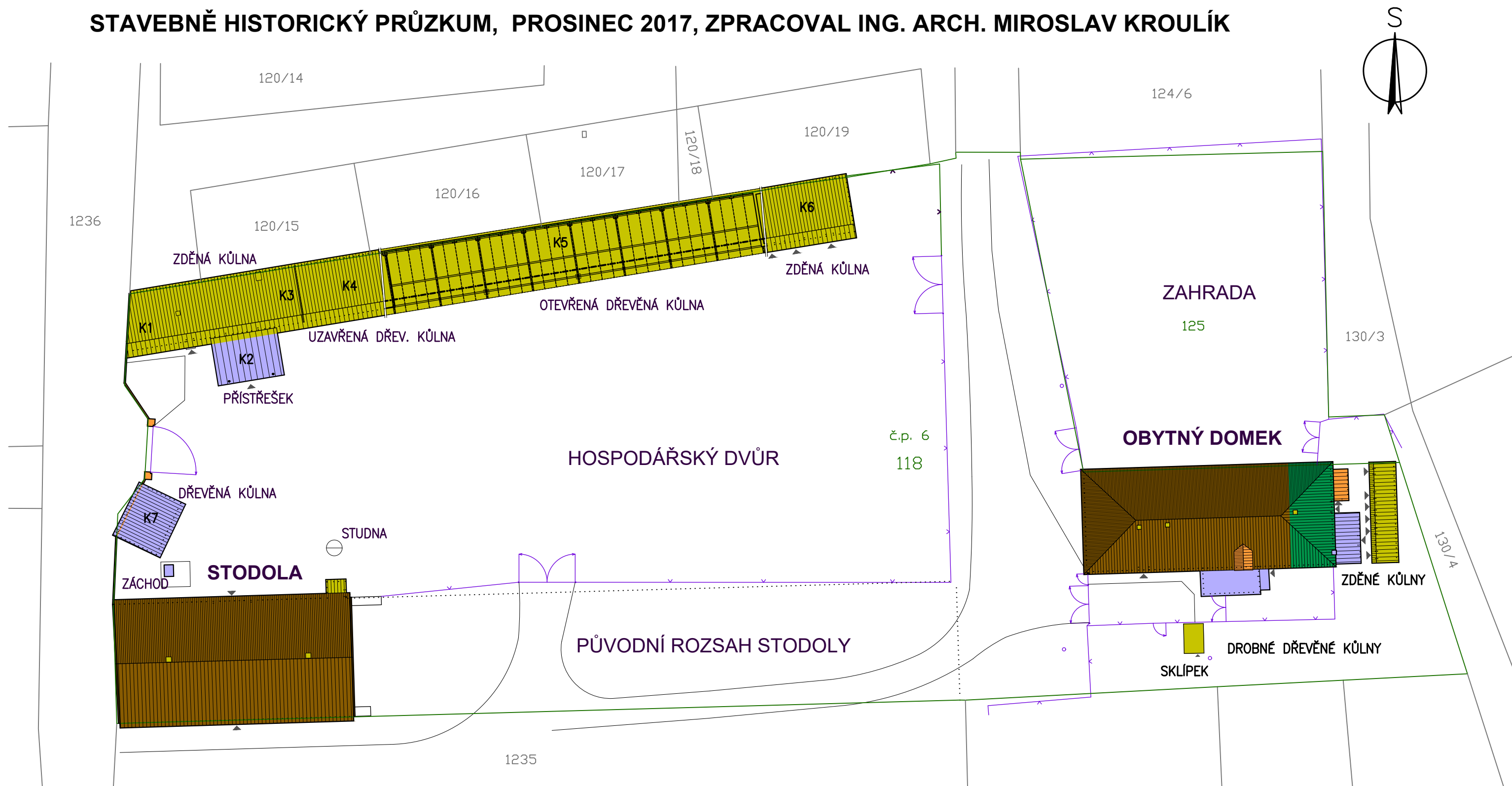
PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU, GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

STÁVAJÍCÍ STAV - PŘÍČNÉ ŘEZY A POHLED JIŽNÍ

M 1:150

1.4

LEGENDA K VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE JE UVEDENA NA NÁSLEDUJÍCÍCH VÝKRESECH 2.2 A 2.3
OBJEKTY A JEJICH ČÁSTI JSOU V SITUAČNÍM PLÁNU ZAŘAZENY DO STAVEBNÍCH ETAP PODLE DOBY SVÉHO VZNIKU

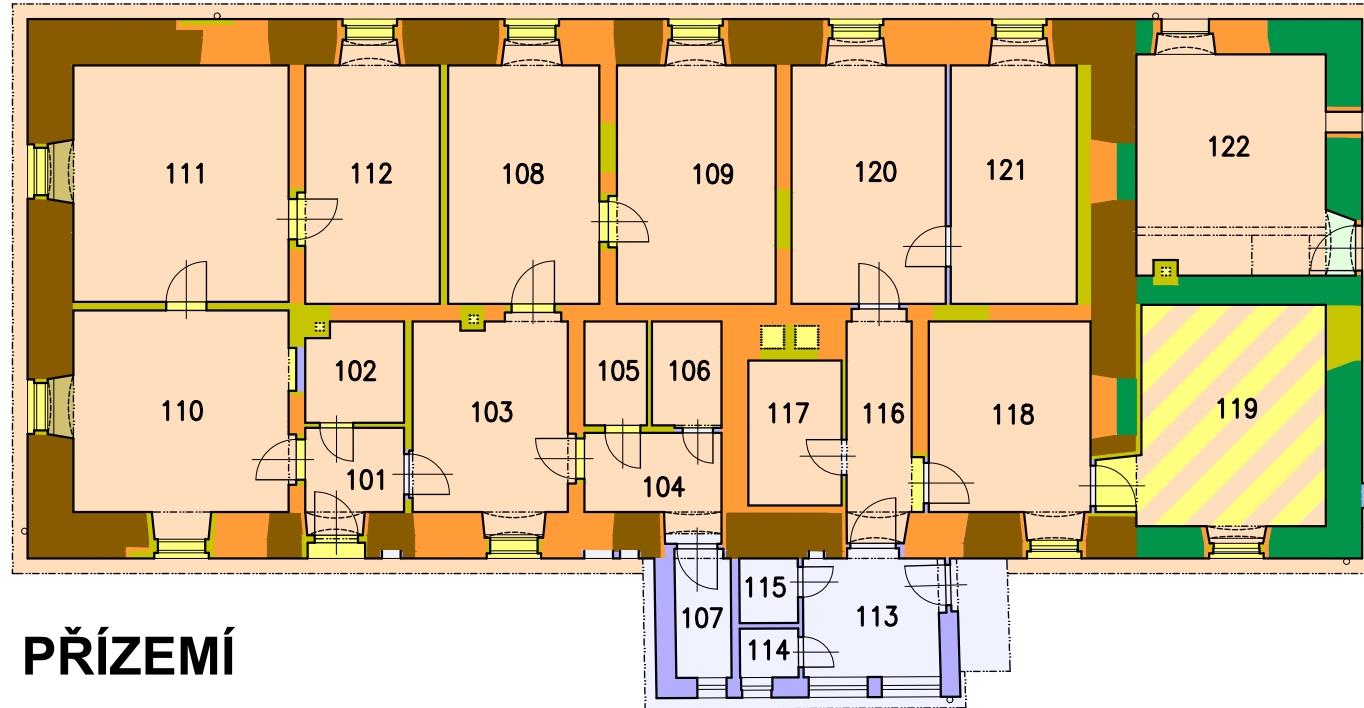
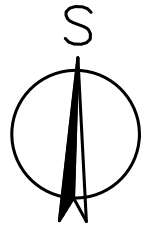
PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU
GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU,
GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE
SITUACE
M 1:400

2.1

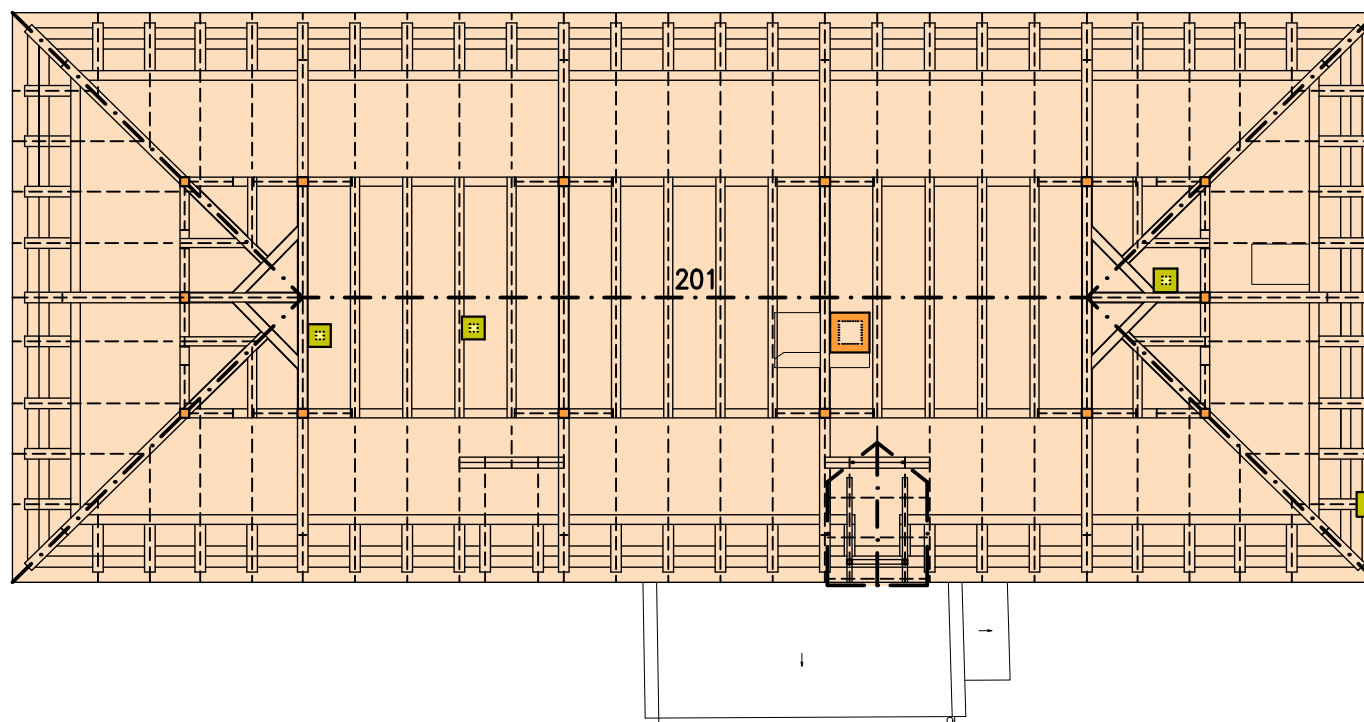
0 5 10m

OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PŘÍZEMÍ

PODKROVÍ

LEGENDA K VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE

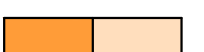
KONSTRUKCE A PROSTORY Z OBDOBÍ BAROKA (CCA 1630-1780), ZEJMÉNA NOVÁ VÝSTAVBA SELMICKÉHO DVORA V L. 1724-25

KONSTRUKCE A PROSTORY Z OBDOBÍ KLASICISMU (CCA 1780-1850)

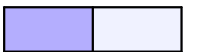
KONSTRUKCE A PROSTORY Z OBDOBÍ HISTORIZUJÍCÍCH SLOHŮ (CCA 1850-1918) ZEJMÉNA PŘESTAVBA SELMICKÉHO DVORA V L. 1854-55

KONSTRUKCE A PROSTORY NOVODOBÉHO PŮVODU (CCA 1918-1970)

KONSTRUKCE A PROSTORY SOUČASNÉHO PŮVODU (CCA OD 1970 DODNES)

PROSTORY S VODOROVNÝMI KONSTRUKCEMI ZAKRYTÝMI MLADŠÍM PODHLEDEM

TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 7 - "STAVEBNÍ VÝVOJ OBJEKTU"

PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU, GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

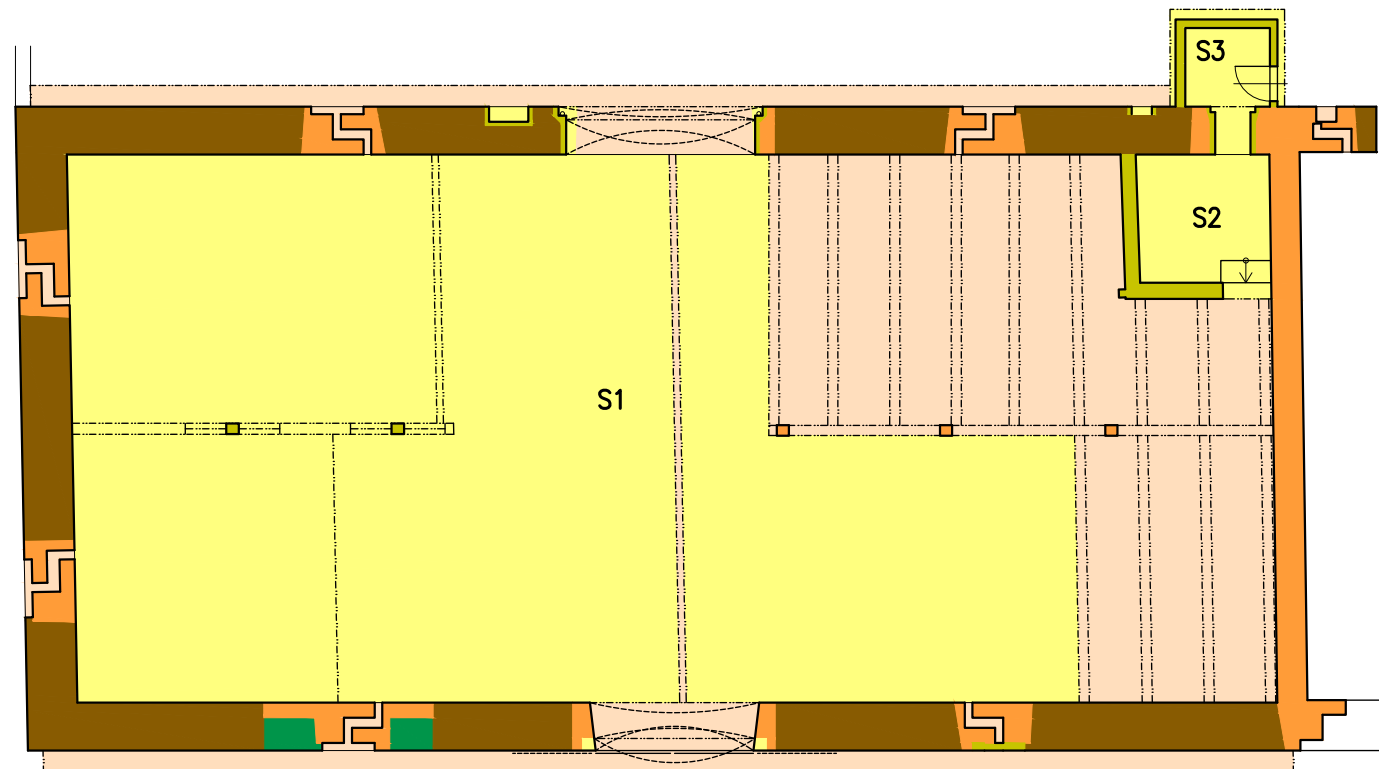
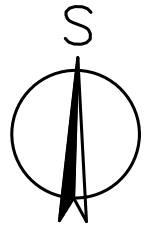
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE OBJEKTU
OBYTNÝ DOMEK

M 1:150

2.2

OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PŘÍZEMÍ

LEGENDA K VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE

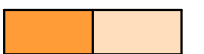
KONSTRUKCE A PROSTORY Z OBDOBÍ BAROKA (CCA 1630-1780),
 ZEJMÉNA NOVÁ VÝSTAVBA SELMICKÉHO DVORA V L. 1724-25

KONSTRUKCE A PROSTORY Z OBDOBÍ KLASICISMU (CCA 1780-1850)

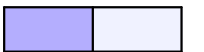
KONSTRUKCE A PROSTORY Z OBDOBÍ HISTORIZUJÍCÍCH SLOHŮ (CCA 1850-1918)
 ZEJMÉNA PŘESTAVBA SELMICKÉHO DVORA V L. 1854-55

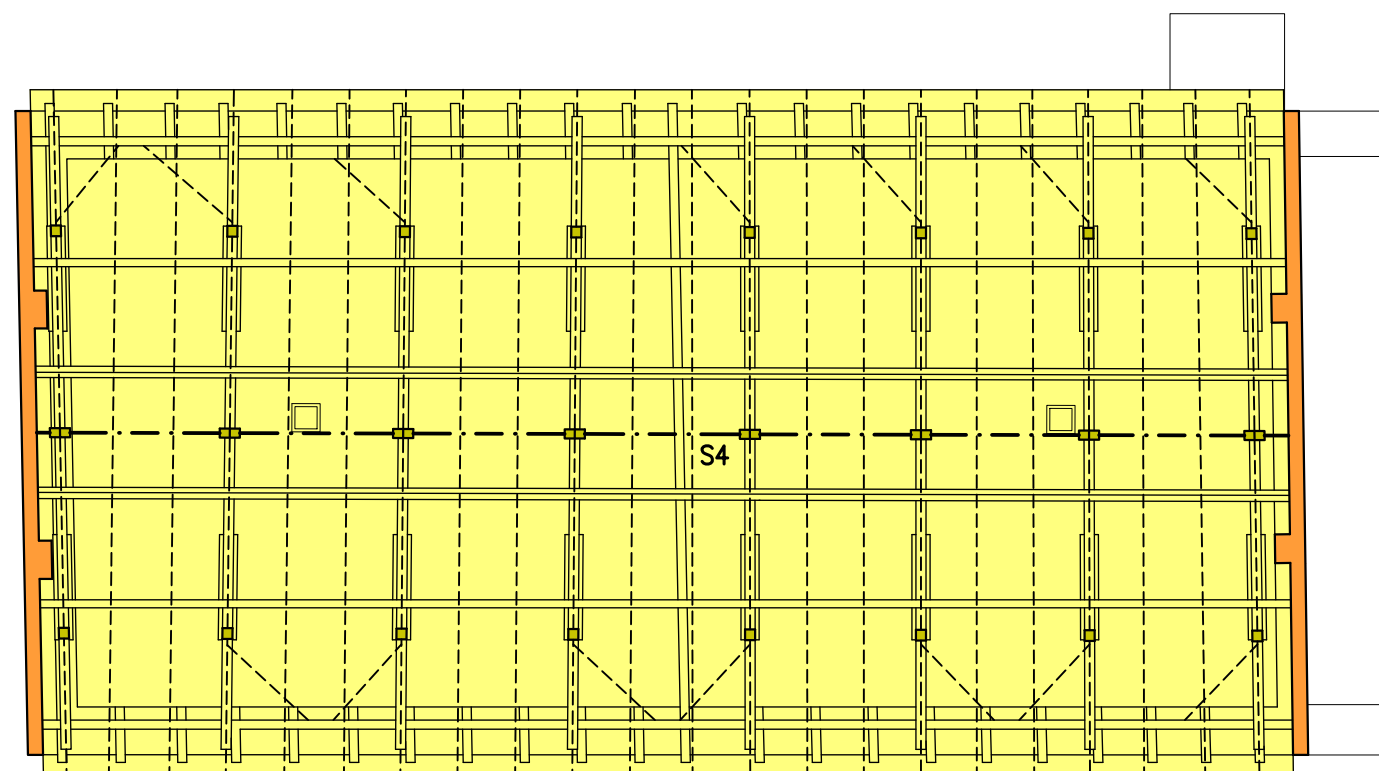
KONSTRUKCE A PROSTORY NOVODOBÉHO PŮVODU (CCA 1918-1970)

KONSTRUKCE A PROSTORY SOUČASNÉHO PŮVODU (CCA OD 1970 DODNES)

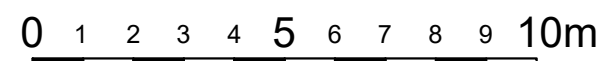
PROSTORY S VODOROVNÝMI KONSTRUKCEMI ZAKRYTÝMI MLADŠÍM PODHLEDEM

KROV

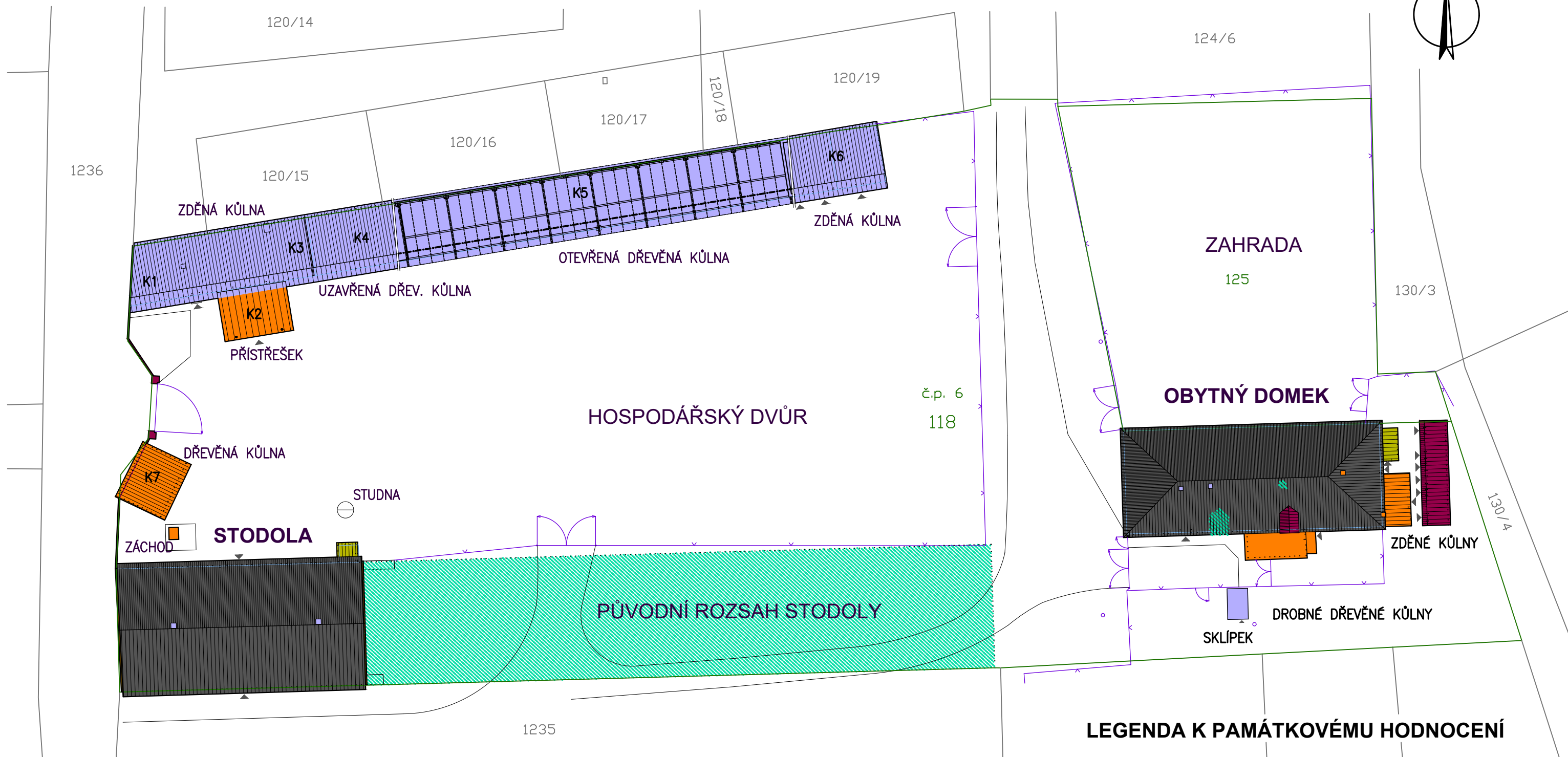
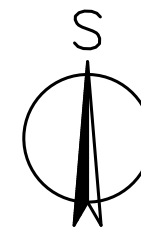
TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE
 NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 7 - "STAVEBNÍ VÝVOJ OBJEKTU"

PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU
 GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU,
 GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE OBJEKTU
STODOLA
M 1:150

OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PODSTATNÉ OBJEKTY NEBO JEJICH ČÁSTI		NEUTRÁLNÍ OBJEKTY NEBO JEJICH ČÁSTI		ZÁSADNĚ RUŠIVÉ OBJEKTY NEBO JEJICH ČÁSTI	
HODNOTNÉ OBJEKTY NEBO JEJICH ČÁSTI		ČÁSTEČNĚ RUŠIVÉ OBJEKTY NEBO JEJICH ČÁSTI		DOPORUČENÉ DOPLNĚNÍ ZANIKLÝCH ČÁSTÍ OBJEKTŮ	

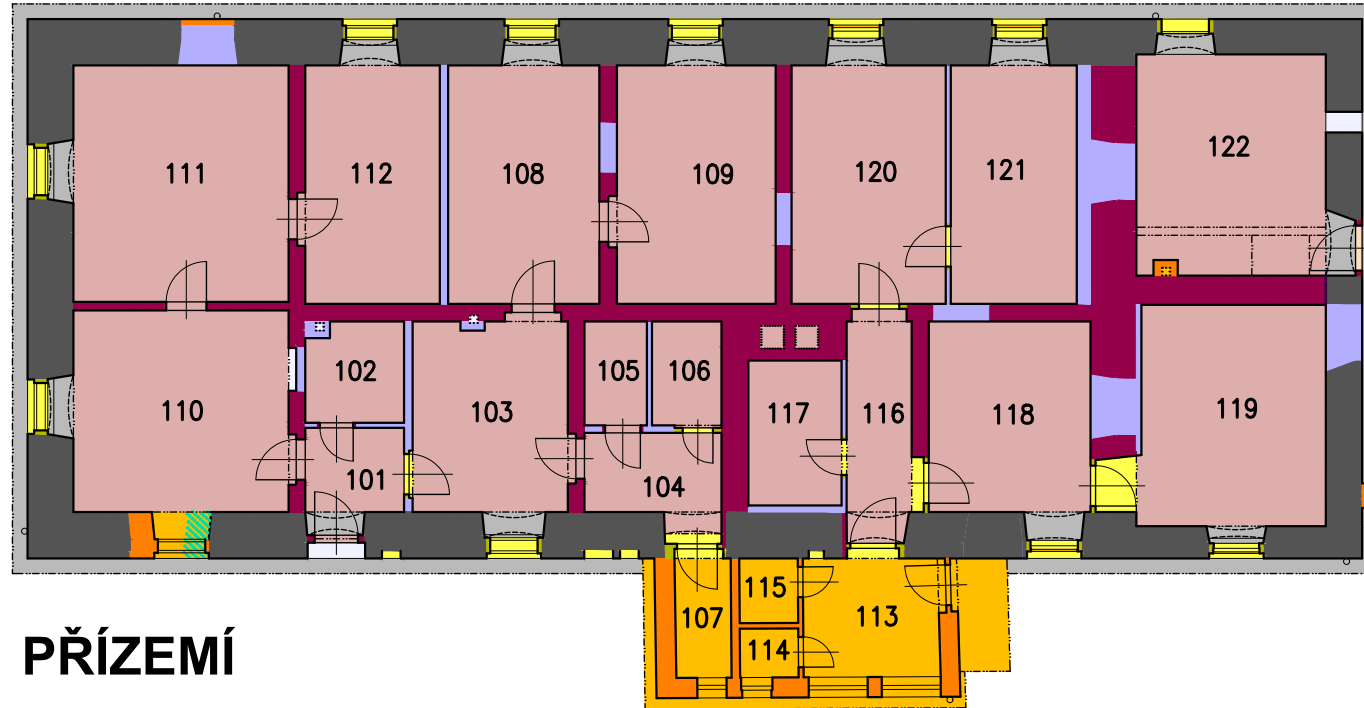
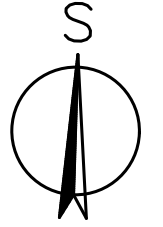
PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU
 GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU,
 GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

0 5 10m

PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ
SITUACE M 1:400

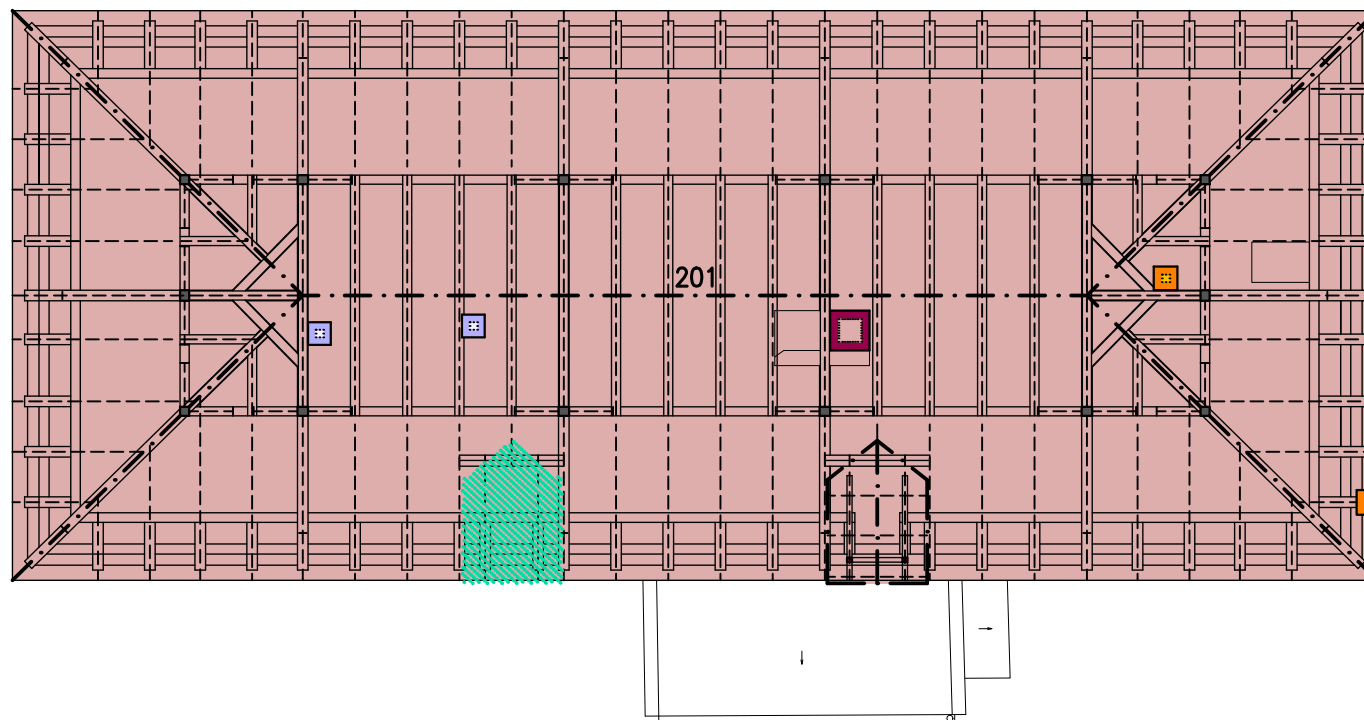
3.1

OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PŘÍZEMÍ

PODKROVÍ

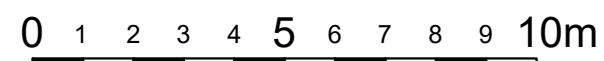

LEGENDA K PAMÁTKOVÉMU HODNOCENÍ OBJEKTU

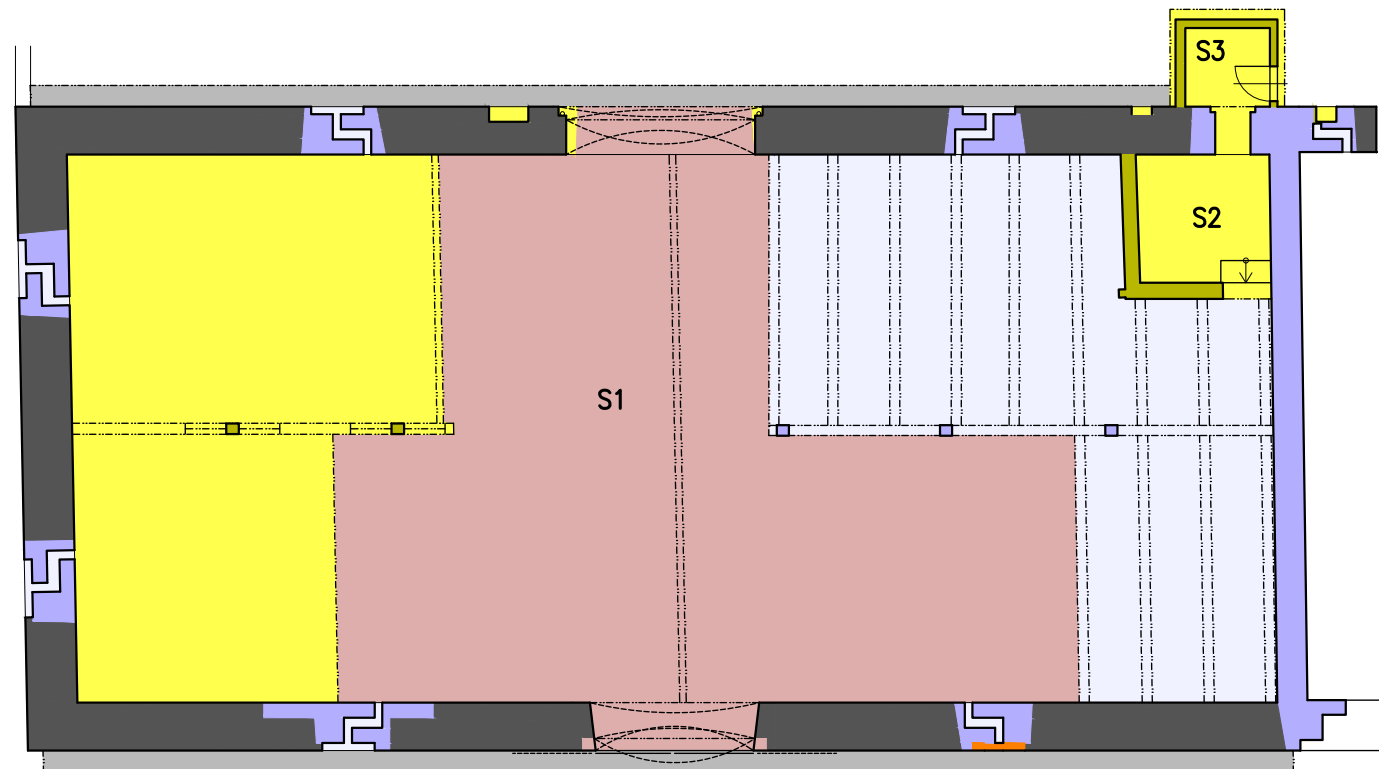
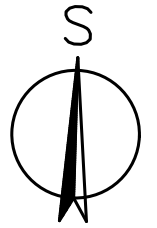
KONSTRUKCE A PROSTORY TVOŘÍCÍ PODSTATU OBJEKTU	
KONSTRUKCE A PROSTORY HODNOTNÉ	
KONSTRUKCE A PROSTORY NEUTRÁLNÍ	
KONSTRUKCE A PROSTORY ČÁSTEČNĚ RUŠIVÉ	
KONSTRUKCE A PROSTORY ZÁSADNĚ RUŠIVÉ	
KONSTRUKCE NAVRŽENÉ K DOPLNĚNÍ	

TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE
 NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 8 - "HODNOCENÍ OBJEKTU"

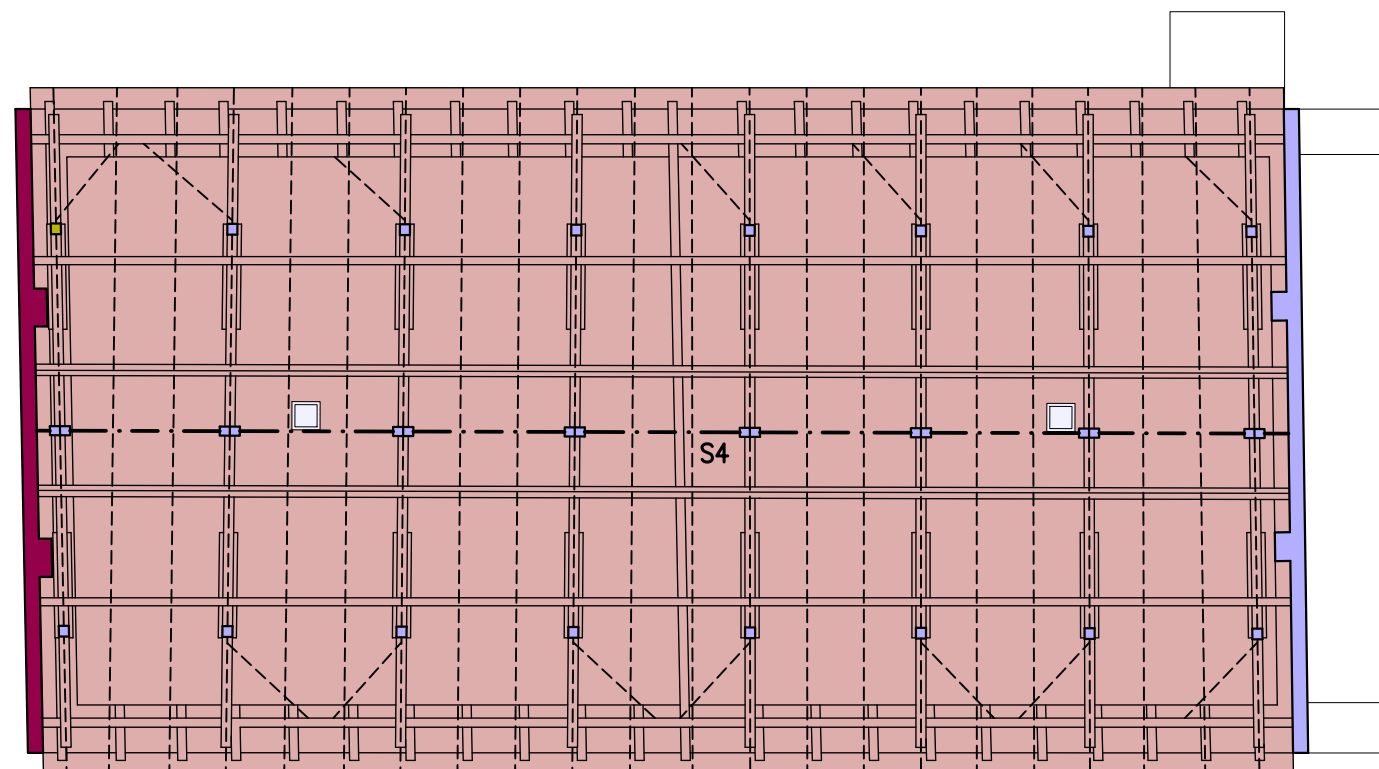
PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU
 GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU,
 GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

PŘÍZEMÍ

KROV

LEGENDA K PAMÁTKOVÉMU HODNOCENÍ OBJEKTU

KONSTRUKCE A PROSTORY TVOŘÍCÍ PODSTATU OBJEKTU	
KONSTRUKCE A PROSTORY HODNOTNÉ	
KONSTRUKCE A PROSTORY NEUTRÁLNÍ	
KONSTRUKCE A PROSTORY ČÁSTEČNĚ RUŠIVÉ	
KONSTRUKCE A PROSTORY ZÁSADNĚ RUŠIVÉ	

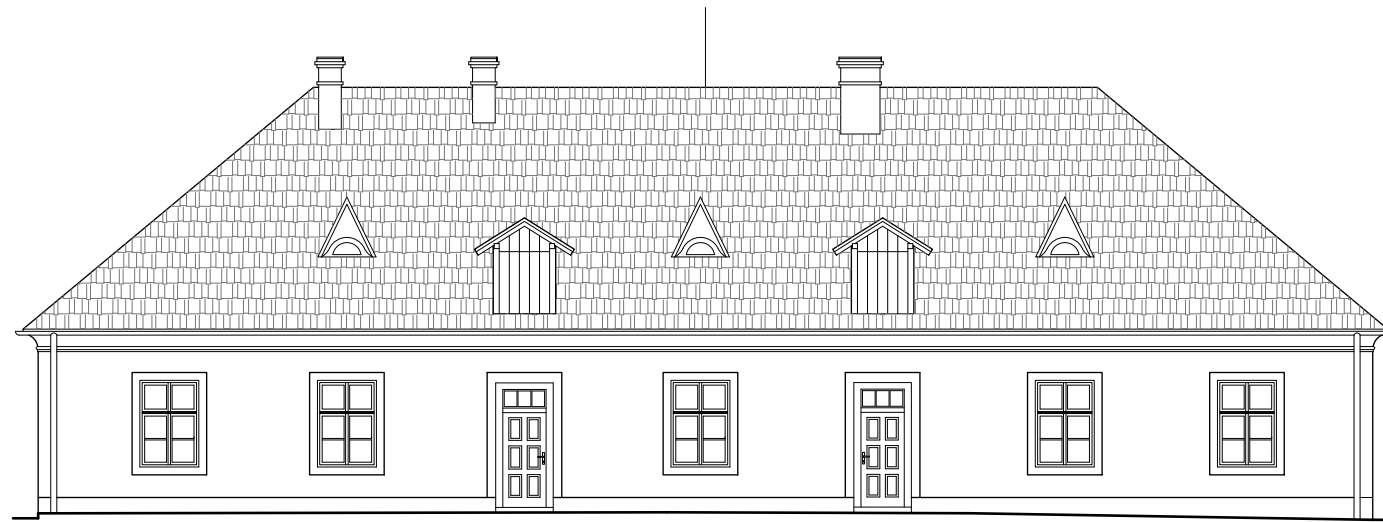
TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE
 NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 8 - "HODNOCENÍ OBJEKTU"

PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU
 GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU,
 GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

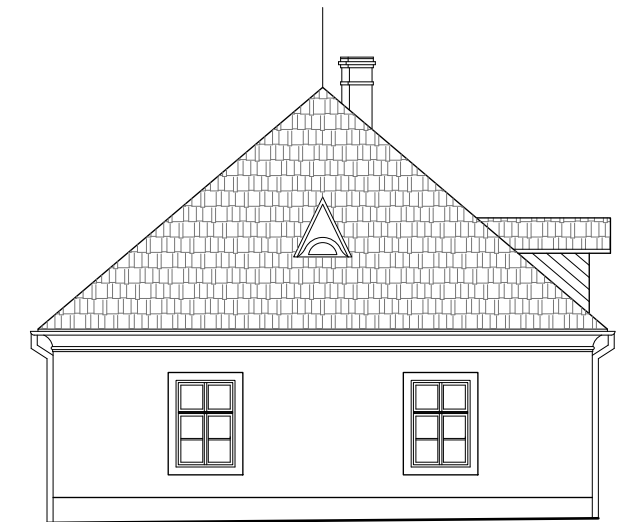
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ OBJEKTU
STODOLA **M 1:150**

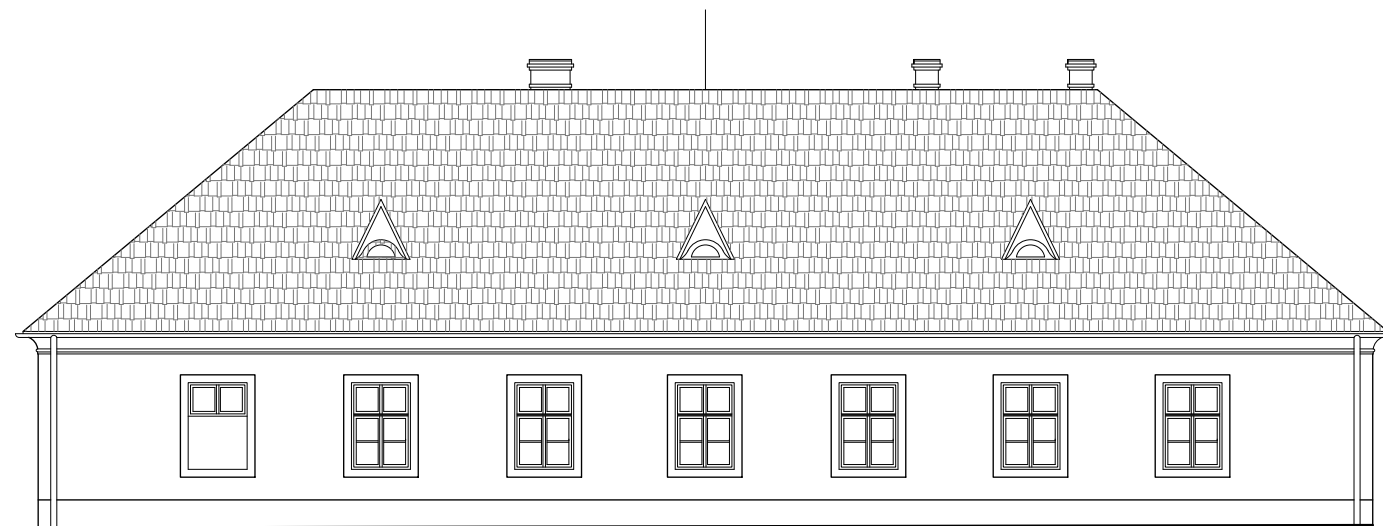
OBJEKT ČP. 6, STARÝ KŠTÍT, KLADRUBY N. L. - SELMICE, SOUČÁST NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY "HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM"
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, PROSINEC 2017, ZPRACOVAL ING. ARCH. MIROSLAV KROULÍK

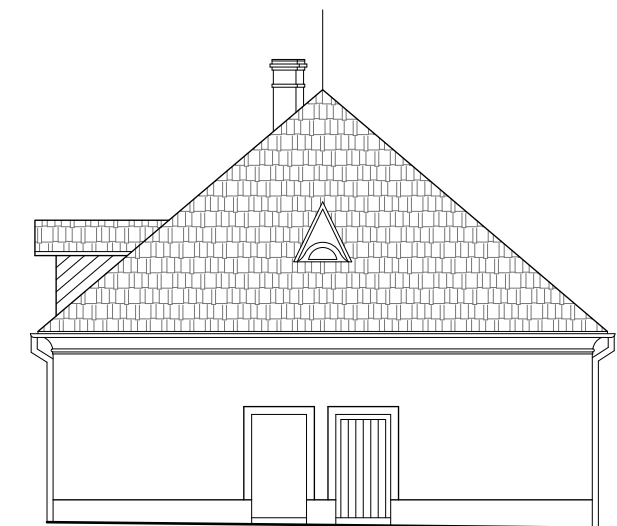
PRŮČELÍ JIŽNÍ

PRŮČELÍ ZÁPADNÍ

PRŮČELÍ SEVERNÍ

PRŮČELÍ VÝCHODNÍ

TATO ČÁST PLÁNOVÉ PŘÍLOHY PŘÍMO NAVAZUJE
NA TEXTOVOU ČÁST SHP, KAPITOLA 11 - "NÁMĚTY A DOPORUČENÍ K DALŠÍ PÉČI O OBJEKT"

PLÁNOVÁ PŘÍLOHA BYLA ZPRAVOVÁNA NA PODKLADU
GEODETICKÉHO ZAMĚŘENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU OBJEKTU,
GEODETICKÉ PRÁCE JIŘÍ KEJVAL, ČERVENEC 2017

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10m

**NÁMĚTY A DOPORUČENÍ - IDEOVÝ NÁVRH OBNOVY PRŮČELÍ
OBYTNÝ DOMEK**

M 1:150

4.1

Výzkumná zpráva

003b-18

Dendrochronologické datování dřevěných konstrukčních prvků
krovů objektů v areálu usedlosti čp. 6 v Selmicích

1. Úvod

Náplní výzkumné zprávy je dendrochronologické datování dřevěných prvků. Ukáží-li se jejich letokruhové řady spolehlivě synchronizovatelné s absolutně datovanou standardní letokruhovou chronologií, je výsledkem absolutní datování jednotlivých letokruhů zkoumaných dřevěných prvků. Pokud je zjištěn podkorní letokruh, pak je jeho datace rokem skácení stromu použitého ke zhotovení prvku. Rok skácení stromu ovšem nemusí být totožný s rokem výstavby objektu, protože je třeba připočítat dobu potřebnou pro opracování případně i sušení dřeva.

Obsahem zprávy je dendrochronologické datování krovů stodoly a obytného domu v areálu usedlosti čp. 6 v Selmicích.

2. Zpracovaný materiál

Vzorky byly odebrány ze 7 konstrukčních prvků krovů a stropů (tab. 2 a příloha 1). Determinace dřeva byla provedena pomocí běžných xylotomických metod (Schweingruber 1990) – 1 trám byl zhotoven z jedlového, 2 z borového a 4 ze smrkového dřeva.

3. Metoda dendrochronologického zpracování

Bylo použito standardních metod chronologie šířek letokruhů, popsaných mj.: Kyncl 2005, Cook & Kairiukstis 1990. Tyto metody zahrnují:

- a) měření šířek letokruhů
- b) relativní synchronizaci získaných letokruhových řad
- c) standardizaci letokruhových řad
- d) pokus o absolutní datování vůči standardním chronologiím jednotlivých dřevin

ad a) měření šířek letokruhů na vývrtech bylo provedeno pomocí polohového měřicího zařízení TimeTable s automatickým vstupem dat do počítače,

ad b) letokruhové křivky byly navzájem porovnány a relativně synchronizovány. Soubory navzájem synchronních křivek byly průměrovány do sumárních křivek,

ad c) před vlastním průměrováním synchronizovaných letokruhových křivek byly z jednotlivých letokruhových řad odstraněny dlouhodobé růstové trendy. Pro jejich eliminaci byla zvolena spline funkce o délce 25 let,

ad d) pokus o absolutní datování byl proveden pomocí programu PAST. Tento program zahrnuje verifikaci dat a synchronizaci letokruhových řad se standardní chronologií. Při použití tohoto programu je míra podobnosti porovnávaných řad resp. chronologií posuzována pomocí korelačního koeficientu a koeficientu souběžnosti (Gleichlaufigkeit) po standardizaci pomocí vysokofrekvenčních filtrů dle Hollsteina (1980) a metodou Baillie & Pilcher (1973). Nalezená synchronní pozice byla ověřena v programu Cofecha, kde byl vypočítán korelační koeficient bez použití výše uvedených filtrů.

4. Použité standardní chronologie a srovnávací letokruhové řady

Pro datování jedlového dřeva byla použita standardní chronologie jedle pro Čechy (je-ce05 - 1131 - 1998), smrk byl datován pomocí standardní chronologie smrku pro Čechy (sm-ce05 - 1151 - 1998) a borovice byla datována pomocí standardní chronologie borovice pro Čechy (bo-ce05 - 1183 - 1998). Všechny standardy byly sestaveny v Botanickém ústavu AV ČR v Průhonicích.

5. Výsledky

5.1. Relativní datování

Letokruhové křivky zhlaví borových stropních trámů stodoly byly průměrovány do 98 let dlouhé chronologie označené Y08selmice-cp_6PI (graf 1). Letokruhové křivky ostatních vyhodnocených prvků byly dále datovány samostatně.

5.2. Absolutní datování

Porovnání průměrné letokruhové křivky se standardní řadou borovice pro Čechy vedlo k nalezení spolehlivé synchronní pozice datující poslední letokruh řady do roku (graf 2). Datovány byly také letokruhové křivky jedlového trámu Y0836 (graf 3) a smrkových trámů Y0830, Y0831 a Y0835 (graf 4).

	je-ce05 (1131 - 1998)	sm-ce05 (1151 - 1998)	bo-ce05 (1183 - 1998)
Y08selmice-cp_6PI	-	-	4,15**; 5,76**; 57,7%; 98 0,29 (t=2,97*)
Y0836	7,41**; 7,63**; 74,7%; 83 0,63 (t=7,3**)	-	-
Y0830	-	3,57**; 4,55**; 65,8%; 73 0,52 (t=5,13**)	-
Y0831	-	5,05**; 5,14**; 72,6%; 53 0,67 (t=6,45**)	-
Y0835	-	6,77**; 6,02**; 68,2%; 74 0,61 (t=6,53**)	-

Tab. 1: Hodnoty t-testu korelačního koeficientu po standardizaci letokruhových řad pomocí pětiletého klouzavého průměru (první číslo) a metodou popisovanou Hollsteinem (1980) (druhé číslo). Dále je uvedena hodnota koeficientu souběžnosti (GI) a délka překrytí srovnávaných letokruhových řad. Hodnoty označené *) jsou signifikantní na hladině významnosti 99,5 %, **) signifikantní na hladině významnosti 99,95%.

5.3. Rok kácení stromů – datování podkorních letokruhů

Podkorní letokruhy datující rok kácení použitých stromů byly na většině vyhodnocených trámů již zcela vytvořeny (včetně pozdního dřeva) což znamená, že tyto stromy byly káceny v době vegetačního klidu (cca říjen – duben). Na jednom z trámů byl podkorní letokruh neúplný - strom byl kácen v průběhu vegetačního období. V případě prvku bez dochovaného podkorního letokruhu bylo možné určit pouze nejmladší rok, po kterém byl použitý strom pokácen. Detailní přehled výsledků je uveden v tabulce 2 a příloze 1.

6. Závěr

Trámy krovu obytného domu byly zhotoveny ze smrků a jedlí pokácených v 1853 - 1855. Krov stodoly byl zhotoven ze smrků pokácených v letech 1870 - 1871. Datovaná zhlaví stropních trámů stodoly byla zhotovena z borovic pokácených v letech 1870 - 1871. Detailní přehled výsledků je uveden v tabulce 2 a v příloze 1.

Literatura:

- Baillie M.G.L., Pilcher J.R. 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-ring Bulletin* 33: 7-14.
- Cook E.R., Kairiukstis L.A. (eds., 1990): *Methods of dendrochronology*. Kluwer Acad. Publ., Dordrecht - Boston - London.
- Kyncl J. 2005: Dendrochronologické datování dřeva. In. Vinař a kol.: *Historické krovky II*. Grada, s. 156-170.
- Schweingruber, F.H., 1990: *Microscopic wood anatomy*. 3. ed. Birmensdorf, WSL. 226 s.

V Brně dne 17. 1. 2018

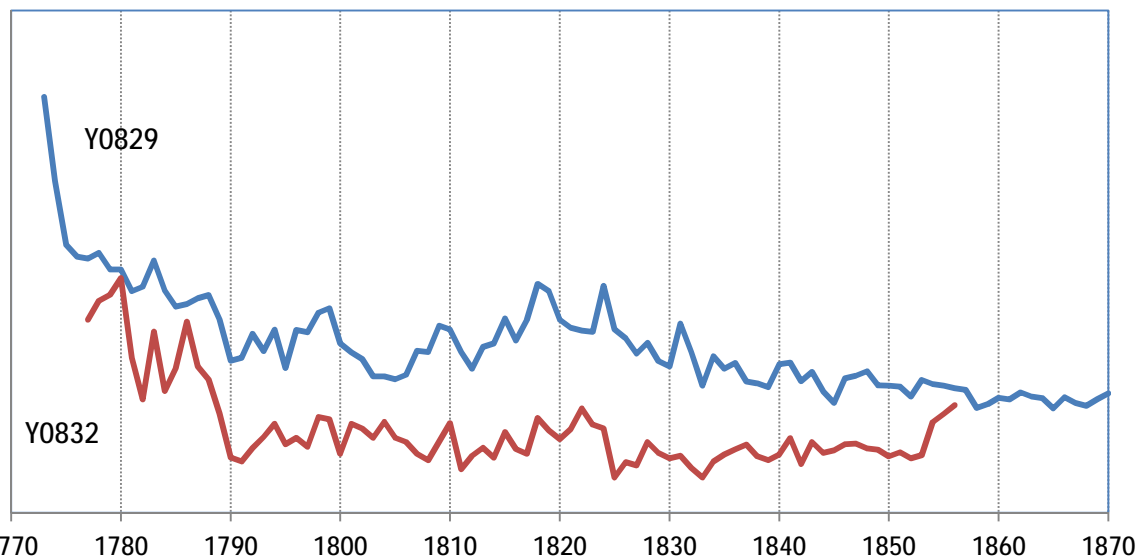
Tomáš Kyncl

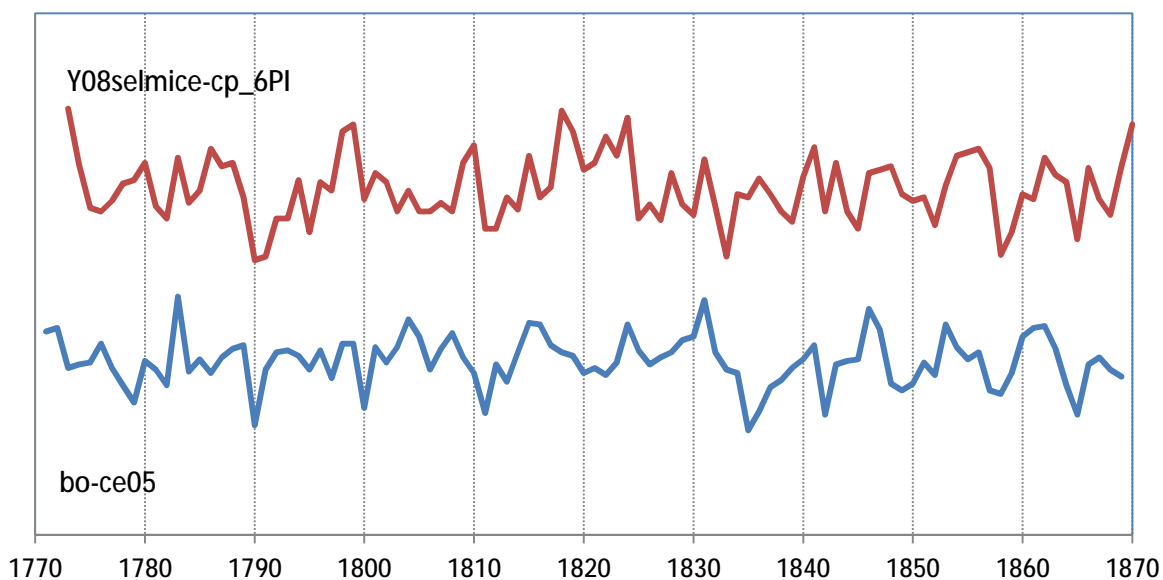
objednal		kraj / okres	Pardubický / Pardubice	nadmořská výška	
adresa		obec	Selmice	zeměpisná šířka	
telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka	
e-mail		číslo popisné	6	zpracoval	Kyncl T.
datum odběru	8. 1. 2018	objekt	dům a stodola	datoval	Kyncl T.

čís.	způsob oprac.	značka	tloušťka cm	délka cm	WK	konstrukce	popis prvku	poznámka	číslo vzorku	dřevina	počet letok. /běl	datum skácení
1					A	krov stodoly	zhlaví vazného trámu staršího krovu - 4. od Z na S straně	foto -19	Y0829	borovice	98	1870/71
2					N	krov stodoly	zhlaví vazného trámu staršího krovu - 4. od V na S straně	foto 20-21	Y0832	borovice	80	1856+
3					A	krov stodoly	2. krokev od Z na S straně	vrt	Y0830	smrk	73	1870/71
4					A	krov stodoly	vazný trám na Z straně	vrt	Y0831	smrk	53	1870 1
5					A	krov obytného domu	3. plná vazba od Z - vzpěra J sloupku	vrt	Y0834	smrk	83	-
6		XII			A	krov obytného domu	6. krokev na J straně - od Z	vrt	Y0835	smrk	74	1854/55
7		IIII			A	krov obytného domu	3. sloupek S stojaté stolice od Z	vrt	Y0836	jedle	83	1853/54
Y08selmice-cp_6PI						Y0829+32				borovice	98	1870

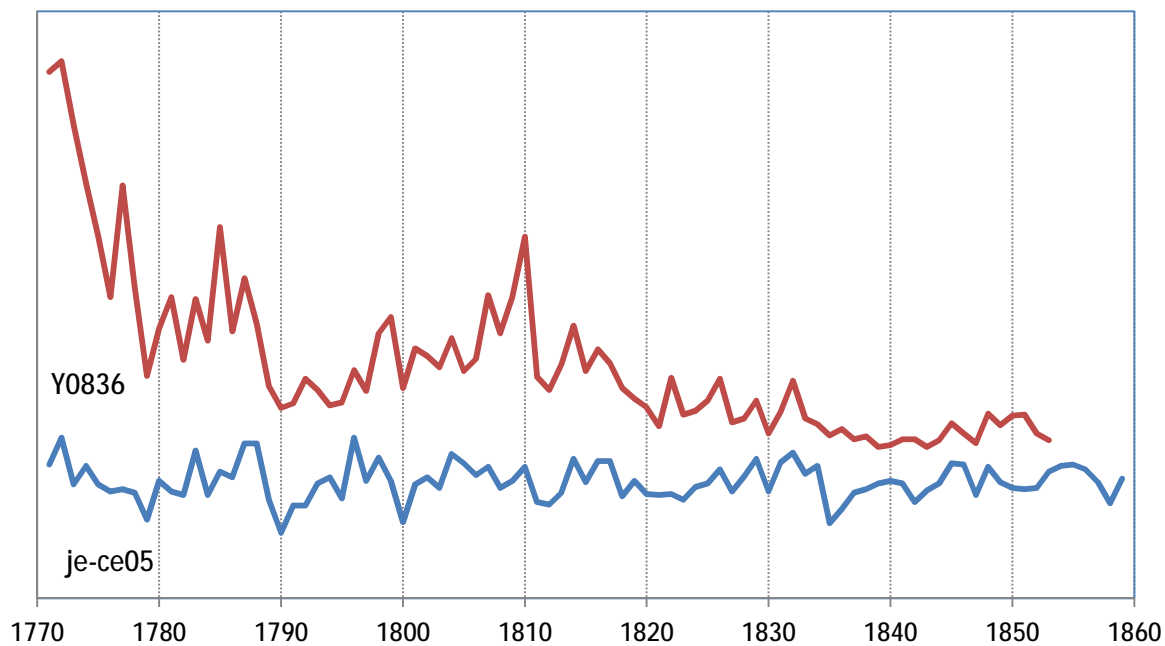
Tab. 2: Přehled parametrů vzorků odebraných z dřevěných konstrukčních prvků domu čp. 6 v Selmicích. Doba kácení použitého stromu je uvedena ve sloupci „datum skácení“ ve tvaru např. 1806/07 - strom kácen na přelomu let 1806 - 1807; 11 - strom pokácen v létě roku 1870; 1856+ - strom pokácen někdy po roce 1856 (vzorek bez podkorního letokruhu). V silně orámované části tabulky jsou uvedeny parametry sestavených průměrných chronologií.

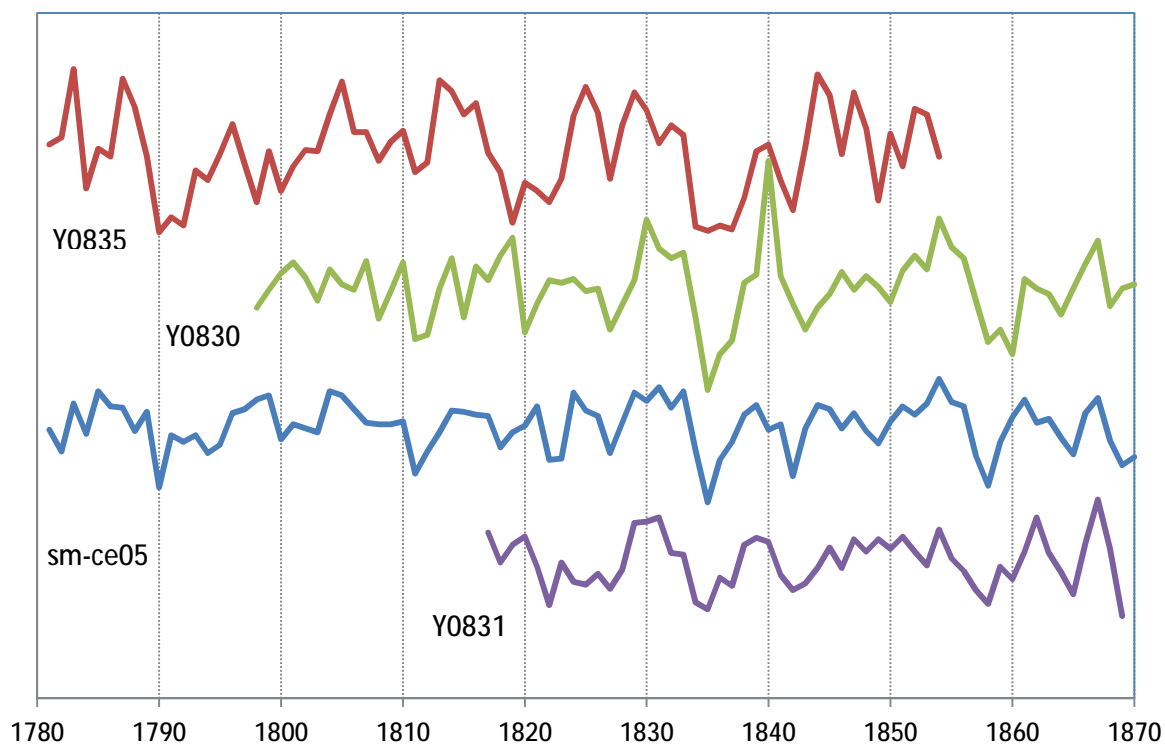
Graf 1: Letokruhové křivky borových stropních trámů stodoly synchronizované do chronologie Y08selmice-cp_6PI.

Graf 2: Porovnání průměrné letokruhové křivky borových trámů PI se standardní chronologií borovice pro Čechy (bo-ce05).

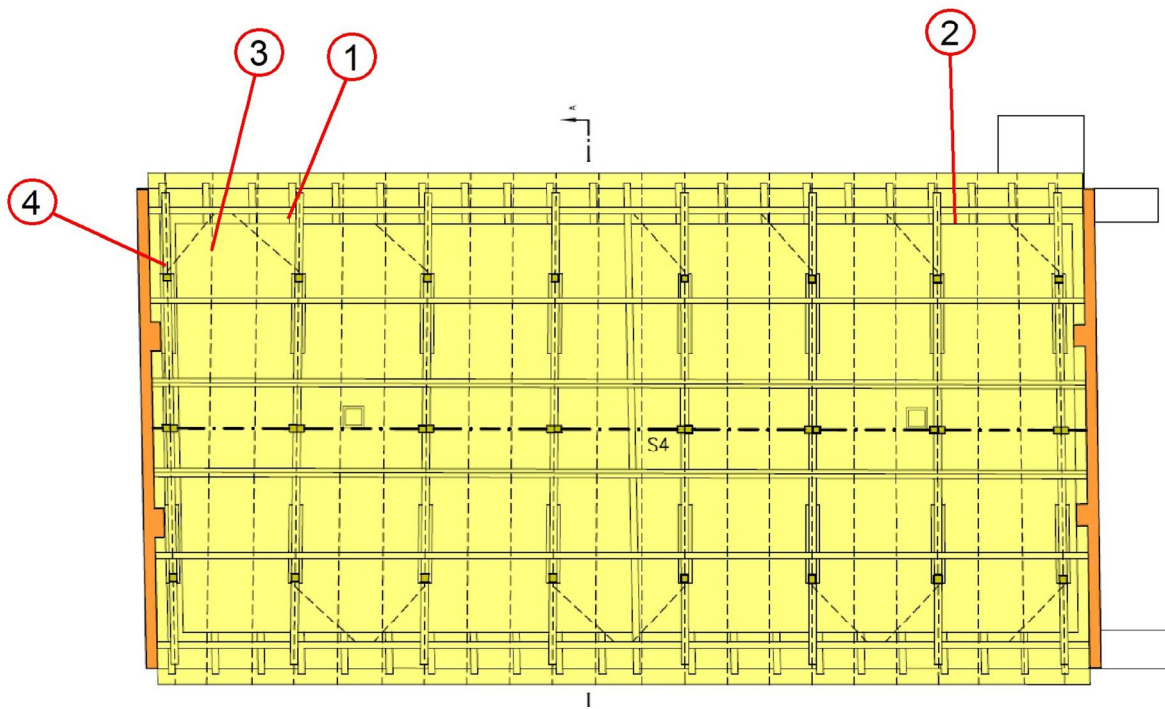
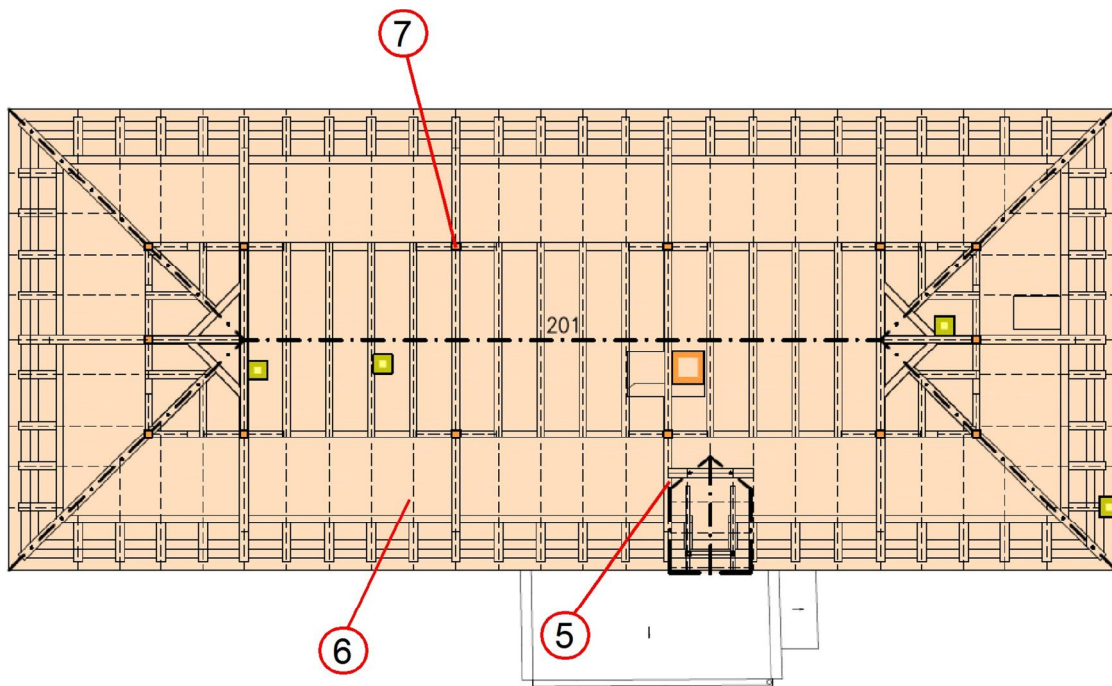
Graf 3: Porovnání letokruhové křivky jedlového trámu Y0836 se standardní chronologií jedle pro Čechy (je-ce05).

Graf 4: Porovnání letokruhových křivek smrkových trámů Y0830, Y0831 a Y0835 se standardní chronologií smrku pro Čechy (sm-ce05).

Přílohy:

1. Půdorys krovu domu a stodoly s vyznačenými místy odběru dendrochronologických vzorků.

VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DENDROCHRONOLOGICKÉHO DATOVÁNÍ DŘEVĚNÝCH KONSTRUKČNÍCH PRVKŮ KROVŮ OBJEKTŮ V AREÁLU USEDLOSTI ČP. 6 V SELMICÍCH

Závěry dendrochronologického průzkumu objektu obytného domku čp. 6 potvrzují hypotézu jeho stavební historie, stanovené v SHP. Datace pokácení smrků a jedlí, ze kterých byly zhotoveny prvky konstrukce krovu, mezi lety 1853 - 1855 je v souladu s datací historického plánu jeho radikální přestavby rokem 1856. Dendrochronologická analýza potvrzuje provedení přestavby objektu bezprostředně po zhotovení plánů.

Závěry dendrochronologického průzkumu objektu stodoly jsou do jisté míry v rozporu s hypotézou jeho stavební historie, stanovené v SHP. Datace pokácení borovic, ze kterých byly zhotoveny prvky konstrukce krovu, mezi lety 1853 – 1855 není v souladu daným typem konstrukce vaznicového krovu s vaznými trámy nahrazenými diagonálními vzpěrami a se spoji zajištěnými šroubováním s použitím železných příložek tvaru „Y“ ve vrcholu. Tato relativně moderní konstrukce vaznicového krovu odpovídá spíše době prvních desetiletí 20. století. Navíc v době, do které by byl krov stodoly zařazen pouze podle výsledků dendrochronologické analýzy, probíhala v nedalekém dvoře Franzenshof obnova jižního křídla po požáru z r. 1872, při které byl pro konstrukci nového krovu použit typ tzv. Ránkova krovu (zjednodušeně jej lze charakterizovat jako modernizovaný typ hambalkového krovu ležaté stolice) se spoji zajištěnými výhradně kolíky z tvrdého dřeva, bez použití železných prvků.

Datace konstrukce krovu stodoly do počátku 70. let 19. století také nezapadá do kontextu faktů, zjištěných v SHP. Plány radikální přestavby jediného ponechaného křídla bývalého stájového dvora na stodolu byly datovány rokem 1850. Bývalá stáj, vystavěná v l. 1724 – 1725, se tehdy, cca 15 let po přesunutí provozu selmického hřebčína, nepochybně nacházela ve špatném stavu, o čemž svědčí zboření jejích tří ostatních křidel. Proto se nezdá příliš pravděpodobné jinak logické vysvětlení nesouladu s dendrochronologickou datací odložením radikální přestavby objektu o více než 20 let například z důvodu nedostatku finančních prostředků. Dalším důvodem nesouladu by mohlo být druhotné nebo nezvykle opožděné použití trámů pro konstrukci krovu, zhotovenou až v době nejméně čtvrt století po skácení stromů. Hypotéza, že po přestavbě objektu, provedené podle plánů z r. 1850, následovala po pouhém čtvrtstoletí další přestavba spojená s kompletní výměnou krovu, se taky jeví jako nepravděpodobná. Kompletní náhrada poměrně nové konstrukce by mohla být vyvolána jedinec nějakou živelnou pohromou, o které však nejsou v historii hřebčína žádné zprávy. Jelikož pro historii hřebčína po polovině 19. století existuje celkově podstatně méně historických dokladů ve srovnání se staršími obdobími, lze připustit zničení krovu, pocházejícího z r. 1850, v době okolo 3. čtvrtiny 19. století živelní pohromou, o které se nedochovaly žádné historické zprávy, a jeho náhradou novým krovem. I v případě této hypotézy se z kontextu datace vymyká konstrukce krovu, která se pro danou dobu a místo jeví jako příliš moderní.

Nejasnosti ohledně datace konstrukce krovu objektu však nemá vliv na hodnotové zařazení konstrukce, která (s výjimkou datace) představuje pro zastřešení stodoly vcelku obvyklý typ. Zachování konstrukce znemožňuje její velmi špatný, lokálně dnes již havarijný stavebně technický stav.